

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Proces reemigrace banátských Čechů v kontextu času

Bc. Monika Hryzlíková

Diplomová práce

2018

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Monika Hryzlíková**
Osobní číslo: **H16403**
Studijní program: **N7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Resocializační pedagogika**
Název tématu: **Proces reemigrace banátských Čechů v kontextu času**
Zadávající katedra: **Katedra věd o výchově**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Diplomová práce komplexně analyzuje proces reemigrace obyvatel české národnostní menšiny z rumunského Banátu a náležitě ho zasazuje do tematického kontextu. Zaměřuje se na míru jejich integrace a adaptace do české společnosti. Dále analyzuje motivaci a následnou míru satisfakce reemigrantů. Práce je rozdělena na dvě části, na část teoretickou a část praktickou. Teoretická část obsahuje vymezení základních pojmů a uvedení do dané problematiky. Praktická část bude založena na kvalitativním výzkumném šetření s využitím případové studie, jako výzkumný nástroj budou použity hloubkové rozhovory.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

HEROLDOVÁ, I. Čeští reemigranti z rumunského Banátu, *Český lid* 70/1983, s. 240-244.

NEŠPOR, Z. R. Reemigranti a sociálně sdílené hodnoty. Prolegomena k sociologickému studiu českých emigračních procesů 20. století se zvláštním zřetelem k západním reemigracím 90. let. *Sociologické texty* 02:4. Praha: Sociologický ústav AV ČR. 95 s. 2002. ISBN 80-7330-017-6.

SECKÁ, M. Migrace Čechů z Rumunska do České republiky (ČSFR) a vývojové aspekty jejich adaptačního procesu, *Český lid*, 80/1993, s. 177-184.

SOLLUND, R. Transnational migration, gender and rights. Bingley: Emerald, 2012. *Advances in eopolitics*, 10. vyd. 255 s. ISBN 978-1-78052-202-9.

ŠVAŘÍČEK, R., ŠEĐOVÁ K. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Praha: Portál, 2007. 377 s. ISBN 978-80-7367-313-0.

VACULÍK, J. Češi v cizině - emigrace a návrat do vlasti. Brno: Masarykova univerzita, 2002. 73 s. ISBN 80-210-3001-1.

VERTOVEC, S. Migrant Transnationalism and Modes of Transformation. *International Migration Review*, 38, č. 3, 2004. s. 970-1001.

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Jaroslav Myslivec, Ph.D.

Katedra věd o výchově

Datum zadání diplomové práce: **31. března 2017**

Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2018**

prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc.
děkan

L.S.

Ing. Jaroslav Myslivec, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2017

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 27. 3. 2018

.....

Bc. Monika Hryzlíková

Poděkování:

Ráda bych zde poděkovala Ing. Jaroslavu Myslivci, Ph.D. za odborné vedení a ochotu při zpracování této diplomové práce. Mé poděkování patří rovněž Mgr. Lucii Hájkové za cenné rady, věcné připomínky a hodnotné konzultace. Současně bych chtěla poděkovat banátským Čechům žijícím v České republice, kteří se ochotně zúčastnili tohoto výzkumu.

ANOTACE

Diplomová práce se zabývá procesem reemigrace banátských Čechů v kontextu času. Práce komplexně analyzuje proces reemigrace obyvatel české národnostní menšiny z rumunského Banátu a náležitě ho zasazuje do tematického kontextu. Práce je rozdělena na část teoretickou a část praktickou. Teoretická část zahrnuje vymezení základních pojmů a konceptů. Následně zasazuje dané téma do širšího kontextu.

V rámci praktické části jsou interpretovány výsledky kvalitativního výzkumu, který tvoří rámec výzkumného šetření. Kvalitativní výzkum je realizován za využití výzkumného designu případové studie. Nástrojem k získání relevantních dat jsou hloubkové rozhovory uskutečněné se šesti participanty, kteří přesídlili do České republiky v různých časových obdobích, pod vlivem rozličných okolností. Generační reemigrace banátských Čechů představuje dlouhodobě velmi aktuální společenský jev.

KLÍČOVÁ SLOVA

Banát, reemigrace, Češi, identita, migrace, integrace

TITLE

Process of re-emigration of Banat Czechs in the context of time

ANNOTATION

The diploma thesis is focused on the proces of re-emigration of Banat Czechs in the context of time. The thesis analyzes the proces of re-emigration of the inhabitants of the Czech national minority from the Romanian Banat and puts it in a thematic context. The thesis is divided into

two parts, the theoretical and practical part. The theoretical part includes definition of basic terms and concepts. Then it puts the topic in a wider context.

Within the practical part are interpreted the results of qualitative research, which forms the framework of the research survey. Qualitative research is realized with using case study as a research design. The tool for obtaining relevant data are thorough interviews with six participants who have moved to the Czech Republic at different times, under the influence of diverse circumstances. Generational re-emigration of Banat Czech has been a very present social phenomenon.

KEYWORDS

Banat, re-emigration, Czechs, identity, migration, integration

OBSAH

Úvod	10
Teoretická část	12
1.1 České vesnice v rumunském Banátu	12
1.1.1 Historie osídlování	13
1.2 Rozhraní etnických a jiných identit	16
1.3 Nacionalismus pod vlivem etnicity	20
1.3.1 Transnacionalismus	22
1.4 Migrace jako základ pohybu	24
1.4.1 Migrační teorie sociálních sítí	25
1.5 Reemigrace	26
1.5.1 Poválečná reemigrační vlna	30
1.5.2 Reemigrační vlna po roce 1989	35
1.5.3 Současná reemigrace	37
1.5.3.1 Legislativní rámec	38
1.5.3.2 Sdružení Čechů z banátských Karpat	41
1.6 Integrace, začleňování a adaptace	42
Empirická část	47
1.7 Cíl výzkumu a výzkumné otázky	47
1.8 Metodologie	48
1.9 Výzkumný design	54
1.9.1 Případová studie 1	55
1.9.2 Případová studie 2	56
1.9.3 Případová studie 3	57

1.9.4	Případová studie 4.....	59
1.9.5	Případová studie 5.....	60
1.9.6	Případová studie 6.....	62
1.10	Vyhodnocení analýzy dat a interpretace výzkumných výsledků.....	64
	Diskuse	78
	Závěr.....	83
	Seznam použité literatury	85
	Seznam tabulek	92
	Seznam příloh	93

Úvod

Jako téma své diplomové práce jsem si zvolila proces reemigrace banátských Čechů v kontextu času. Generační reemigrace banátských Čechů představuje již poměrně dlouhou dobu aktuální a diskutované téma. Diplomová práce vznikla v návaznosti na bakalářskou práci „Etnografie Banátu“ (Hryzlíková 2016). Oblastí rumunského Banátu a jeho českými obyvateli se zabývám již několik let, zároveň jsem stále v kontaktu s banátskými Čechy žijícími na území Rumunska i v České republice. Analýza procesu reemigrace z Banátu do České republiky představuje pokračování v oblasti zkoumání české národnostní menšiny žijící v rumunském Banátu. Současně komplexní analýza procesu reemigrace banátských Čechů v kontextu času tvoří hlavní cíl této diplomové práce, odpovídá tudíž na otázku: „Jak probíhá návrat banátských Čechů do země jejich předků?“

V oblasti rumunského Banátu dodnes existuje šest českých vesnic, jejichž obyvatelé si vzhledem k izolovanosti vesnic, po dobu téměř dvě stě let, uchovali český jazyk i kulturu. Především si však zachovali své češství, národní i etnické. Reemigrace neboli návrat do vlasti, je tudíž jedním z důvodů odchodu českých obyvatel z banátských vesnic. Právě reemigrace tvoří koncept celé diplomové práce. Dále se práce věnuje identitě a jejím změnám. Zjišťuje motivaci reemigrantů k přesídlení. Pojednává o samotných okolnostech reemigračního procesu a zohledňuje aspekty za jakých k přesídlení dochází. Následně diplomová práce analyzuje integrační proces na území České republiky a pojednává o naplnění individuálních očekávání reemigrantů.

Diplomová práce je rozdělena na část teoretickou a část empirickou. Teoretická část je systematicky členěna do šesti kapitol, které obsahují dílčí podkapitoly. Začátek práce je věnován seznámení s tématem českého Banátu obecně. Následuje objasnění osídlení této rumunské oblasti českými obyvateli. Teoretická část věnuje významnou pozornost jednotlivým identitám v širším rozhraní, s důrazem na identitu etnickou. Současně se věnuje oblasti nacionalismu a transnacionalismu. Termín reemigrace je odvozen od základního pohybu, kterým je migrace, proto se migrace stala nedílnou součástí teoretické části. V rámcovém konceptu migrace je zdůrazněn vliv migrační teorie sociálních sítí. Dominantní část celé diplomové práce tvoří

samozejmě oblast reemigrace. Hlavní kapitola, věnovaná reemigraci, zahrnuje tři konkrétní reemigrační vlny, které jsou jednotlivě popsány a interpretovány. Poslední, tedy současná fáze reemigračního procesu je navíc doplněna legislativním podkladem reemigrace a představením spolků banátských Čechů na území České republiky. Skrze komplexní přístup k danému tématu došlo k zasazení reemigrace banátských Čechů do příslušného kontextu. Závěr teoretické části je věnován integračnímu procesu banátských Čechů v České republice. V předkládané diplomové práci došlo k propojení teoretických konceptů s výzkumnými poznatky.

Empirická část diplomové práce je rozdělena do čtyř základních kapitol. Začátek empirické části se věnuje výzkumnému cíli a formulaci výzkumných otázek. Metodologická část zahrnuje užití výzkumné metody a nástroje, jež vedly v rámci kvalitativního výzkumu k získání relevantních dat. V metodologické části je též objasněn výběr a struktura výzkumného souboru. Cílem výzkumu je již zmíněná analýza procesu reemigrace banátských Čechů v kontextu času, k dosažení tohoto obecného cíle slouží kvalitativní výzkum s využitím případové studie a užití hloubkových rozhovorů jako výzkumného nástroje. Empirická část práce též obsahuje detailní případové studie zúčastněných participantů. Podstatnou součástí empirické části diplomové práce tvoří vyhodnocení a analýza dat, společně s interpretací těchto výsledků. Jedná se o poměrně detailní a autentickou část výzkumného šetření. V jednotlivých oblastech této kapitoly jsou popisovány a vyhodnocovány okolnosti reemigračního procesu. Tato část obsahuje doslovné citace samotných participantů, což vede k důvěryhodnějšímu objasnění výsledků. Jednotliví participanté se skrze tyto výzkumné kategorie vyjadřují k jednotlivým aspektům reemigrace, poukazují na nedostatky v dané oblasti a upřesňují svou pozici v daném sociálním jevu.

Strukturu celé práce uzavírá diskuse nad daným tématem. Výstupy a závěry předkládané diplomové práce by mohly vést k bližšímu poznání dané problematiky a zároveň k podpoře dalších inovací v kontextu návratu banátských Čechů do země jejich předků.

Teoretická část

Teoretická část práce se věnuje výchozím teoretickým konceptům daného tématu. Současně dané téma zasazuje do obecných souvislostí a teoretického kontextu. Teoretická část představuje šest českých vesnic v rumunské oblasti Banát, pojednává o samotném osídlování této lokality českými kolonisty, věnuje se identitě banátských Čechů v širším pojetí, zaměřuje se na vliv nacionalismu a etnicity. Dále teoretická část zahrnuje procesy migrace a integrace, které jsou pro dané téma zásadní. Jádro teoretické části diplomové práce tvoří kapitola reemigrace a její tři podkapitoly, které podrobně popisují tři konkrétní reemigrační období.

1.1 České vesnice v rumunském Banátu

Na území jižního Banátu dnes existuje šest převážně českých vesnic, nacházejí se v hornaté oblasti nad Dunajskou soutěskou. Vlivem různých událostí ostatní osady zanikly, popřípadě došlo ke smíšení s jiným etnikem. Vesnice Svatá Helena, Gerník, Rovensko, Bígr, Eibenthal a Šumice představují stávající českou krajanskou enklávu v rumunském Banátu (Gecse 2013: 49). Dlouholetá izolovanost těchto vesnic vedla ke konzervaci českého jazyka, zvyků, i tradic. Ekonomická situace Rumunska se však projevuje i v kvalitě života české krajanské komunity. Dochází tak k poměrně markantnímu ekonomickému vystěhovalectví, směřovanému především do České republiky, které ohrožuje samotnou existenci vesnic (www.clovekvtisni.cz, 28. 12. 2017).

Češi a Slováci, žijící v rumunském Banátu, se od roku 1990 mohou stát členy tamního spolku nesoucí název Demokratický svaz Slováků a Čechů v Rumunsku. Každá z obcí má svá specifika, každá má svůj příběh, který se píše již od jejího založení. V dnešní době většina obcí patří ze správního hlediska pod větší blízkou rumunskou obec (Gecse 2013: 50). Čeští obyvatelé banátských vesnic si dodnes uchovali český jazyk, jehož forma je ovlivněna archaismy, prvky německého jazyka a okolní dominující rumunštinou. Jazyk je hlavním znakem národní identity a banátští obyvatelé si ho i přes vliv majority udržují již několik generací (Gecse 2013: 323). Jak uvádí Gecse (2010: 70) i v jiné publikaci: „*Přes stoosmdesátileté odtržení od staré vlasti si obyvatelé českých ostrůvků v jihozápadním Rumunsku podnes zachovali svůj mateřský jazyk,*

kterým vždy vyjadřovali svou identitu. Slovní zásoba Čechů v rumunském Banátě je však ve srovnání se slovní zásobou Čechů žijících v mateřských zemích nepoměrně chudší, bez české lexikální výzbroje technické, vědecké i kulturní.“ Jednotlivá nářečí českých vesnic se od sebe liší, jsou ovlivněna dalšími faktory (Juler 2008: 174). Brouček a Grulich (2014: 115) o českém jazyce, který je v rumunském Banátu vyučován českými učiteli, uvádí: „*Jazyk je bránou ke kultuře a historii, klíčem k pochopení národa a jeho identity, nástrojem k vytvoření identity vlastní.*“ Dále poukazují na fakt, že vzdělání v českém jazyce zajišťuje možný návrat do České republiky. Autoři dále uvádí, že si čeští obyvatelé banátských vesnic, vzhledem ke své izolovanosti a odlišnosti od autochtonního obyvatelstva, uchovali takovou podobu českého jazyka, jež nelze téměř rozeznat od nářečí na Moravě či v západních Čechách (Brouček, Grulich 2012: 68).

České vesnice na jihu rumunského Banátu si dodnes dochovaly kromě českého jazyka i zbytky tradiční české materiální, a zvláště duchovní kultury, jež se donedávna projevovaly poměrně intenzivně (www.banat.cz, 3. 1. 2018). „*Dodnes se zde dodržují zvyky a tradice, které ve staré vlasti již dávno zanikly*“ (Filip 2014: 257). Šatava hodnotí uchování těchto kulturních prvků jako nejlepší ze všech krajanských komunit v zahraničí (Šatava1994: 249). V českých vesnicích rumunského Banátu je běžné slyšet české písně a vidět české tance (Filip 2014: 274).

V současné době je pro danou oblast dominantní především vliv turismu. Pověštinou jsou čeští návštěvníci ubytovávaní přímo v rodinách banátských krajanů, dochází tak k poznání autentického způsobu jejich života. Přestože je oficiální měnou v českých vesnicích, tak jako v celém Rumunsku, rumunský leu, čeští turisté mají možnost platit přímo českými korunami. V Banátu se angažuje několik organizací. Klub českých turistů dokonce v roce 2000 vyznačil trasu propojující pět z šesti českých vesnic. Vzhledem k úzkému propojení České republiky s rumunským Banátem již existuje pravidelná soukromá autobusová doprava mezi ČR a obcí Svatá Helena, jednou z českých vesnic v Banátu. (Juler 2008: 175)

1.1.1 Historie osídlování

Přesun českých obyvatel na území rumunského Banátu lze označit za emigraci hospodářského typu. Vaculík (2002: 12) ji časově definuje takto: „*Emigrace z českých zemí z ekonomických důvodů je záležitostí 19. a 1. poloviny 20. století.*“ Gecse (2013: 33) uvádí, že

česká kolonizace rumunského Banátu probíhala především ve třech dominantních proudech. Tyto nejsilnější vlny kolonizace probíhaly v letech 1823, 1827 – 1828 a 1862 – 1864. Tím docházelo k přesídlování v rámci jedné, Rakouské říše. Odchod Čechů na území Banátu představoval řízenou vnitřní migraci. (Brouček a kol., 2010: 8) „*Češi žili hlavně v jižním Banátě v oblasti Dunaje*“ (Vaculík 1993: 63). Vzhledem k faktu, že byl rumunský Banát v té době součástí Rakouské, resp. Rakousko – Uherské monarchie, nejednalo se o typ zahraniční emigrace (Nešpor 2002: 35). Jak uvádí Vaculík, v první polovině 19. století docházelo k přesídlování Čechů spíše na Balkán či do Uher, než na Západ, do Francie, Velké Británie či USA, nebo Kanady (Vaculík 2007: 17).

Migrující lidé pocházeli většinou z lokalit jižních Čech, Klatovska a Domažlicka (Brouček a kol. 2010: 8). Příchod do neosídleného Banátu byl pro imigranty velmi náročný. „*Museli se přizpůsobit odlišným přírodním a klimatickým podmínkám, horskému terénu s neprostupnými lesy. Izolovanost vesnic daná horským terénem napomáhala vytváření uzavřených komunit*“ (Vaculík 2007: 138).

Jednotlivé fáze kolonizace byly prováděné císařskými úřady, důvodem byla potřeba zalidnit téměř neobydlené, nebo velmi řídké obydlené oblasti, potřeba vymýcení lesů, a především ostraha hranic společně s rumunským a srbským obyvatelstvem (Gecse 2013: 34).

Důvodem odchodu českých obyvatel do Banátu byly faktory ekonomické, politické i sociální (Gecse 2013: 33). Hlavním důvodem pro opuštění vlasti byla většinou ekonomická situace obyvatel, respektive často velmi idealizovaná představa o jejím zlepšení v jiné lokalitě. V návaznosti na tento fakt lze vyvozovat, že migrující lidé nebyli ti nejchudší, jednalo se spíše o obyvatele, kteří měli stále dostatek tělesných a duševních sil k tomu, aby se přesunuli a započali nový život na zcela novém a neznámém místě, v odlišném prostředí (Kořalka – Kořalková 1993: 34). Kolonisté museli mít jisté charakterové i tělesné atributy, jež je vybízely k něčemu novému a projevovaly se přesídlením i schopností odpoutat se od domovského prostředí, vydat se do neznáma a adaptovat se na nové prostředí (Secká 1995: 106). Motivací k přesunu byla především vidina „lepšího života,“ neboli příznivějších podmínek pro život. Směr hospodářské emigrace představuje „odchod za lepším“ (Nešpor 2002:27). Dalším pozitivním aspektem přesídlení byla úleva od vojenské povinnosti a daní (Filip 2014: 243). Secká uvádí, že průměrný věk kolonistů byl 21 let. Odcházeli tudíž zvláště mladí lidé či rodiny. Přesto, že hlavním důvodem migrace byla

materiální oblast, Secká uvádí, že lze s jistotou usuzovat, že migrace představovala i řešení osobních problémů (Secká 1995: 106)

Na počátku kolonizace stojí velkoobchodník se dřevem, Iosif Magyarly, jež s vojenskými úřady uzavřel kolonizační smlouvu a následně do Čech vyslal agenty, kteří byli placeni za naverbování pracovní síly. Zájem byl především o dřevaře, kteří by těžili lesy v okolí Dunaje. Najatí agenti líčili situaci v jižním Banátu skrze idylicky, tudíž se přihlásil poměrně velký počet zájemců (Gecse 2013: 34). Agenti jménem majitele lesů slibovali české chudině ty nejnvýhodnější a nejlepší podmínky, po příjezdu však bylo jasné, že jsou nesplnitelné a smyšlené (Hrůza 1992: 4). Banát byl prezentován téměř jako „země zaslíbená,“ krásná a úrodná lokalita. Následně se však ukázalo, že situace není zdaleka tak výhodná, jak velkoobchodník sliboval a přistěhovalci se v Banátu potýkali s velmi složitou situací. Kolonisté nečekali, že je oblast tak hustě zalesněná a neosídlená. Gecse uvádí, že Magyarly kolonisty navíc obelhal a podvedl. Na závěr, když se mu obchod nedařil, místo nečekaně opustil. *„Kolonisty tak nechal bez práce, a sebral jim dokonce i nářadí potřebné pro práci v lese. Situace kolonistů se tak postupně stávala bezútěšnou“* (Gecse 2013: 35).

Tato první vlna kolonizace probíhala v podstatě na základě soukromé iniciativy, další vlny již probíhali mnohem organizovaněji. Druhá vlna byla přímo koordinovaná rakouskými vojenskými úřady. *„Obyvatelé Čech považovali podmínky kolonizace za velmi výhodné, a tak mnoho lidí, Čechů i Němců, prodalo svá hospodářství a zapsalo se na vystěhovalecké seznamy. A nebyli to jen lidé chudí, ale i řemeslníci, drobní obchodníci a sedláci“* (Gecse 2013:36). Avšak ani podmínky pro další vlny kolonistů nebyly příznivé. Pro německé kolonisty byly včas připraveny malé dřevěné domky, avšak v českých osadách se narychlo stavěly dřevěné boudy. Tyto boudy byly absolutně zdravotně nevyhovující a do každé byly přiděleny tři až čtyři rodiny. Po krátké době, kdy kolonisté setrvali v nehostinných podmínkách, se někteří z nich stěhovali či přímo vraceli zpět do Čech. *„Jelikož neměli peníze, podnikali zpáteční cestu pěšky. Zbýlý majetek a malé děti za sebou táhli na vozících“* (Gecse 2013: 38). Ačkoli se v rámci přesídlování často hovoří o emigraci, Češi, kteří se usadili v rumunském Banátu v 19. století, v podstatě nemohou být považováni za emigranty, a to vzhledem k faktu, že se stěhovali v rámci jedné země, Rakouské říše (Gecse 2008:78).

Na závěr je nutné uvést, že v historické oblasti tohoto tématu panuje mnoho nepřesností a tvrzení jednotlivých autorů se poměrně liší, zmíněná data jsou odvozena od bakalářské práce (Hryzlíková 2016), na kterou toto téma navazuje, a která se podrobněji věnuje historickému kontextu osídlování rumunského Banátu českými obyvateli. Filip (2014: 9) ve své autobiografii uvádí: „*Je mou povinností upozornit čtenáře, že během hledání historie života českých osad jsem zjistil mnoho nesrovnalostí mezi jednotlivými písemnostmi.*“

1.2 Rozhraní etnických a jiných identit

Kořenovou základnu slova identita tvoří latinské “idem,” což lze přeložit jako “stejný”. Tato stejnost s sebou současně přináší i odlišnost, jelikož bez komparace není možné charakterizovat onu stejnost (Hrdá, Šíp 2011: 61). Identita v podstatě objasňuje to, čím člověk je, i to, čím není. Představuje a charakterizuje osobnost (Szaló, Nosál 2003: 15). Uchopení identity jako slova či jediného významu, kterým může být „členství“ či „jedinečnost“, je poměrně jednostranné, je nutné chápat identitu dialekticky, jako koncept. „*Jinak řečeno „identita“ (slovo) pro nás znamená identitu (koncept)*” (Szaló, Nosál 2003: 14).

„*Etnicita je aspekt sociálního vztahu mezi osobami, které se pokládají za zásadně odlišné od členů ostatních skupin, jejichž existenci si uvědomují a s nimiž vstupují do kontaktu*“ (Eriksen 2012: 37). Nejedná se však o uzavřenou entitu, etnické skupiny přestaly být vnímány jako uzavřené, izolované a výrazně vymezené celky, spíše jsou nyní chápány jako interakční sociální pole (Mareš, Hofírek 2007: 226). „*Etnicita je vytvářena prostřednictvím sociálního kontaktu*“ (Eriksen 2012: 45). Lze ji proto označit za sociální identitu vymezenou metaforickým příbuzenstvím (Eriksen 2012: 37). Pojem „ethnos“ lze již od poloviny 19. století vykládat jako „skupina osob sdílejících typické rysy“ (Jakoubek 2016: 94). Etnické skupiny velmi často zastávají ideologii endogamie, o jejíž vhodnosti lze spekulovat (Eriksen 2012: 37).

Etnicita i identita jsou značně problematické fenomény, s nejednoznačným výkladem. Oba pojmy však směřují a vedou svůj zájem do diskurzu menšinových skupin (Jakoubek 2016: 99). Eriksen uvádí, že mnozí lidé zásadně trvají na své etnické identitě i v prostředí, ve kterém žilo již několik generací jejich předků (Eriksen 2012: 31). Brouček uvádí, že etnické jevy mají komplexní povahu, jsou tvořené celou řadou komponentů a složek ve specifických vztazích. Tyto komponenty jsou zahrnuty v oblasti jazyka, kultury v širším slova smyslu, společenského vědomí

a společenské psychologie. Dalšími přidruženými vlastnostmi jsou kolektivnost, kontinuita a kolísavost. Přičemž kontinuita charakterizuje vývoj etnicity v čase jakožto neustálý proces přeměn (Brouček 2011: 53). „*Vztah jazyka, identity a kultury byl odnepaměti považován za mysterium, které lákalo učence k jeho odhalení*“ (Hrdá, Šíp 2011: 27).

Kritéria určující konkrétní etnickou identitu jsou velmi subjektivní a liší se. Eriksen uvádí, že za určité společné a univerzální kritérium lze považovat sdílení konkrétní kultury (Eriksen 2012: 70). I přes všudypřítomný vliv rumunské majority se obyvatelé Banátu hrdě hlásí k českému národu. V českých vesnicích jižního Banátu se dříve poměrně důrazně dbalo na udržování české enklávy. To dokládá František Hrůza ve své autobiografii: „*Ten, kdo odešel z Heleny a vzal si za manželku nebo manžela Rumuna nebo Rumunku, byl považován za ztraceného*“ (Hrůza 1995: 117).

Mezi základní komponenty etnicity patří etnická příslušnost, jedná se o formální přiznání a potvrzení vlastní etnicity (Brouček 2011: 53). Jak uvádí Eriksen (2012: 119): „*Na etnické identity lze pohlížet jako na vyjádření metaforického příbuzenství.*“ V kontextu skupinového pocíťování jedné a té samé etnické příslušnosti hovoříme o tzv. kolektivní identitě, která je konstruována sociálně (Hrdá, Šíp 2011: 65). Konkrétní formou kolektivní identity je národní identita, jejíž podstatou je fakt, že mezi sebou lidé cítí jistou spojitost, a to i bez nutnosti kontaktu. „*Tato spojitost se vytváří na základě společného jazyka, zvyků, folkloru, mýtů, rituálů, a kolektivně vnímané minulosti, ale i na základě přiznání si rozdílnosti okolních národů*“ (Hrdá, Šíp 2011: 65). Studium etnických i národních identit dokládá, že se jedná o sociální konstrukce, ne o lidskou přirozenost (Eriksen 2012: 167).

Poměrně dlouhou dobu byla oblast rumunského Banátu izolovaná. Pod vlivem rumunské majority si obyvatelé českých vesnic v Banátu udrželi svou tradiční kulturu a především český jazyk (Brouček 2011: 53). Přičemž jazyk představuje neodmyslitelnou součást lidské identity a též důležitý nástroj k vytváření sociokulturní reality (Hrdá, Šíp 2011: 27). „*Etnicita je nevyhnutelným produktem každého dlouhodobě stabilizovaného a relativně izolovaného společenství, v němž vzniká, reprodukuje se a vyvíjí. Její konkrétní rysy se proměňují v průběhu historického vývoje, ale její obsah zůstává stejný*“ (Brouček 2011: 53). Etnická identita představuje proces, jenž se vyvíjí již od dětství, nejedná se o neměnný aspekt lidské identity,

může docházet k jejím změnám, jedinec se dobrovolně identifikuje jako příslušník vybraného etnického společenství (Králová 2015: 83).

„Protože se v průběhu dějin diferencovaly skupiny lidí příslušných k určitému etnickému společenství, a na druhé straně lidi, kteří jsou nositeli etnicity vzniklé v tomto konkrétním společenství, avšak žijících mimo toto společenství (tedy dnes bychom řekli emigranti nebo krajané), vznikla nutnost pojmenovat všechny skupiny a jednotlivce téže etnicity: tj. etnikum. Tedy všichni zahraniční Češi + Češi v ČR tvoří jedno etnikum“ (Brouček 2011: 53). „Pojem krajanství obecně označuje sounáležitost jedince s určitým etnikem žijícím uvnitř i vně území původní domoviny“ (Jirka 2015: 113).

Brouček (2011: 54) ve své publikaci dále uvádí, že skrze dvojí chápání etnicity, a to politické a vědecké, lze rozlišovat dvě specifické tendence. Podstatou první z nich je, že zahraniční Češi se řadí pouze do kategorie českého etnika, nelze pojednávat o národu. Toto určení je založeno na základě konkrétních objektivních znaků *„(jazyk a kultura a především, že oni sami mají subjektivní potřebu se tak identifikovat, mají aktivní etnické vědomí, v tomto případě české, avšak nejsou součástí přímých ekonomických a společenských vazeb českého národa na území dnešní České republiky).“* Tuto tendenci představuje tvrzení, že tito zahraniční Češi nejsou trvale přítomni na daném území, kde český národní spolek určitým způsobem funguje. Hlavním argumentem často bývá fakt, že v mnoha případech mají odlišnou státní příslušnost. Naopak druhá tendence stojí v opozici a uvádí, že prostorové odloučení nehraje zásadní roli a zahraniční Češi jsou stále součástí českého národa, a to i navzdory odlišné státní příslušnosti (Brouček 2011: 54).

Je patrné, že etnická identita je záležitostí zcela subjektivní, již několik generací banátských dětí vyrostlo do českého prostředí, do české rodiny, avšak v Rumunsku. Brouček (2011: 55) různé tendence chápání etnicity shrnuje jednoznačně: *„Zahraníční Češi jednoznačně patří do českého etnika (pokud se ovšem tak sami cítí a pokud si to sami přejí, avšak pobytem v jiném národním kolektivu se objektivně vzdalují českému národu a nepatří „do režie“ českého státu).“* Vzhledem k historickým okolnostem vzniku českých vesnic na tomto území, tvoří banátské Češi specifickou skupinu. Bez ohledu na státní příslušnost jsou z emického i etického hlediska vnímáni jako absolutní Češi. Dle Broučkova dělení tří základních tendencí z pocitového světa samotných zahraničních Čechů lze předpokládat platnost, vzhledem k českému obyvatelstvu

Banátu, u každé z nich. Za tyto platné tendence lze považovat tendenci k češství, jedná se o příklon ke kořenům, specifickou kulturní orientaci, sympatie a sklon k určitému etniku, kultuře i jazyku. Dále tendence k prožívání národního celku, jež lze charakterizovat tvrzením, že patřím do jistého národa i přes jiné občanství. Dominantní je třetí tendence, a to k těsné komunikaci s českým státem. Brouček uvádí, že právě Češi v Rumunsku se mění na moderní současnou diasporu (Brouček 2011: 55). V rozpravě na téma Češi – národ bez hranic, žurnalistka Vlasta Lazu uvádí: „Češi v Rumunsku se cítí být Čechy bez toho, aby o tom přemýšleli. To je samo od sebe“ (Brouček 2011: 157). Hrdá a Šíp uvádějí, že životní příběh lidí vzniká právě tam, kde se rodí konkrétní podnět k uvědomování si vlastního „Já“. „*Od okamžiku narození se k nám sklání i promlouvá matka, která je prvotní pohnutkou k našemu přesvědčení o důležitosti přidělené role v sociálním světě. Tato počáteční komunikační interakce zakládá veškeré vnímání toho, kdo a kým jsme, kam patříme a kým se cítíme být*“ (Hrdá, Šíp 2011: 28). Etnická skupina v antropologickém diskursu představuje populaci, která je do jisté míry schopna biologické sebe-reprodukce, sdílí určité kulturní hodnoty a normy, vytváří prostor pro komunikaci a interakci a její příslušníci i ostatní ji chápou jako kategorii odlišnou od dalších kategorií téhož řádu (Jakoubek 2016: 207). Hall (2013: 37) toto vymezení sdílí: „*Když definujete, čím jsou ostatní, budete vědět, čím nejste vy.*“ Etnické vědomí v českých vesnicích na území Rumunska nebylo téměř narušeno, naopak působilo jako prostředek proti asimilačním tlakům (Secká 1995: 108).

První bod v sedmi stupních k novému českému národu zní: „*Tvrdíme a jsme si stoprocentně jisti, že my, co mluvíme česky a narodili jsme se českým rodičům, jsme Češi a patříme do českého národa, ať už v tradičně chápaných českých zemích (Čechy, Morava, Slezsko), tak i mimo ně*“ (Brouček 2011: 184). Jakékoli skupiny jsou charakterizovány a vymezují se sociálními hranicemi, tyto hranice buduje styk s příbuznými, přítomnost v uzavřených okruzích přátel a další faktory, jež jedinec, který se identifikuje s danou skupinou, preferuje (Jakoubek 2016: 297). Za nejdůležitější kulturní charakteristiku, která definuje etnické hranice je považován jazyk (Jakoubek 2016: 377). „*Seminář Češi – národ bez hranic vznikl na základě myšlenky, že my všichni, kdo jsme vyrostli jako Češi – s češtinou jakožto naší mateřskou řečí, v českém prostředí, formováni českou výchovou a obklopeni českými dějinami a tradicemi, že my všichni jsme příslušníci jednoho, a sice českého národa. Bez ohledu na to, kde právě žijeme, bez ohledu na zemi, jejíž občanský průkaz nebo cestovní pas nosíme v kapse, jsme součástí národa, který se rozprostírá na Zemi bez ohledu na hranice mezi státy*“ (Brouček 2011:

208). Vaculík uvádí, že obyvatelé jihobanátských vesnic si svou etnicitu uchovali především vzhledem k jejich izolovanosti od ostatních majoritních lokalit, jež byla důsledkem náročného horského terénu. Izolovanost těchto vesnic se neprojevovala pouze ve vztahu k majoritě, ale i mezi samotnými českými vesnicemi (Vaculík 2007: 141). Lidé jsou stejně jako ostatní živočichové předurčení k nepotistickému chování, preference příbuzných a blízkých osob je pro ně přirozená, přičemž faktorem tmelícím příbuzenství je mateřský jazyk (Jakoubek 2016: 376). V souvislosti s příbuzenstvím lze vyvodit vývoj etnicity, která vznikla v podstatě jako rozšířená příbuzenská skupina (Jakoubek 2016: 377).

Identita je poměrně rozmanitý pojem, ale k jejímu konstruování dochází na základě multiplicity sociálních identit. Jednotlivé identity se v průběhu interakce prolínají a překrývají, konkrétní typy identit mohou mít různorodý i obtížně slučitelný charakter. Situace migranta přicházejícího žít do jiné země může přitom představovat jisté psychické pnutí a může docházet ke zviditelnění společenských tlaků na jedince (Klvačová 2012: 12). Často dochází k idealizaci představ o přijímací společnosti a následnému zklamání ze samotného přesídlení, tím spíše, pokud dochází ze strany autochtonního obyvatelstva k označování příchozích za jiné a odlišné (Brouček, Grulich 2014: 176).

Vytváření identity není jednorázový akt, jedná se o dlouhodobější proces, který probíhá kontinuálně a projevuje se ve vzájemných interakcích mezi lidmi, dochází tak ke vzájemnému vyjednávání konkrétních identit (Klvačová 2012: 73). Identita záleží na způsobu reprezentace, současně se jedná o subjektivní výpověď. Identita nevzniká kdesi vně nás a my se o ní nedozvídáme od okolního světa. „*Identita je to, co vyprávíme uvnitř sebe samých*“ (Hall 2013: 63) Václav Mašek, děkan a farář z Gerníku ve svém vyprávění uvádí: „*Je námi pohrdáno tady, tam asi též. My jsme ale rumunští ČEŠI!*“ (Diecézní charita Plzeň 1997: 34).

1.3 Nacionalismus pod vlivem etnicity

„*Více a více si uvědomuji, že jsem jeden ze všech a že bytostně patřím do tohoto českého národa, že nás spojuje stejná řeč a láska k rodné české zemi...*“ (Hrůza 1995: 62).

Gellner (2003: 17) vymezuje nacionalismus následovně: „*Nacionalismus je politický princip, který z kulturní podobnosti činí fundamentální sociální pouto.*“ Ať už mezi lidmi existují

jakékoli principy autority, jejich legitimita závisí na tom, zda členové dané skupiny patří ke stejné kultuře (neboli, jazykem nacionalismu řečeno, ke stejnému národu). Lze na něj rovněž pohlížet jako na formu metaforického příbuzenství (Eriksen 2012: 178). Anderson definuje národy jako ohraničená a svrchovaná společenství (Anderson 2003: 243).

Národ v podstatě vzniká sdílením idejí a představ, že jistí lidé přísluší k určitému společenství (www.antropoweb.cz, 5. 12. 2017). Dle Gellnera je zcela přirozené, pokud lidé nechtějí žít obklopeni lidmi s odlišnou kulturou a pociťují potřebu žít se svými soukmenovci (Gellner 2003: 21). Toto tvrzení v podstatě objasňuje samotný princip generační reemigrace. Anderson navrhuje, aby byl nacionalismus klasifikován společně s příbuzenstvím a náboženstvím, než s politickými směry (Anderson 2003: 243).

Pod vlivem internetu a sociálních sítí se nacionalismus snáze rozšířil na dálku (Eriksen 2012: 175). Jirka uvádí, že v rámci sdílených nacionalistických či etnických vizí dochází k pocitové sounáležitosti a vzniká tak požadovaná příslušnost reemigrantů k majoritě se záměrem jednotné a kompaktní společnosti. *„Jinými slovy, krajané by se měli v jiném národním státě cítit jako Češi a měli by odolávat asimilaci, zatímco v případě jejich reemigrace by měli zapomenout na určité distinktivní znaky“* (Jirka 2015: 119). Národní vědomí bývá příčinou odmítání asimilačnímu tlaku dané majority (Jirka 2015:114).

„Nacionalismus a etnicita jsou příbuzné koncepty a většina nacionalismů je ve své povaze etnická“ (Eriksen 2012: 194). Hall v prezentaci národa nespatřuje nic stěžejního, narození s určitou národností, dle jeho názoru, udává jistou homogenitu do života jedince (Hall 2013: 38). Přičemž je pojetí národa v etnickém kontextu, založeno na kulturních aspektech, kterými může být společný jazyk či historické tradice (Fiala 2007: 216). Také Gellner v počátečních definicích nacionalismu zdůrazňuje vazbu mezi organizací a kulturou, přičemž předpokládá institucionální vedení (Gellner 2003: 19). Současně Eriksen zdůrazňuje jednu z důležitých charakteristik nacionalismu, jedná se o vztah ke státu (Eriksen 2012: 28). Nacionalismy jsou v podstatě etnické ideologie se zaměřením na stát. *„Národní stát je tedy stát ovládaný etnickou skupinou, jejíž identitární ukazatele (jako je jazyk nebo náboženství) jsou často zakotvené v jeho oficiální symbolice a legislativě“* (Eriksen 2012: 165). Úspěšný nacionalismus obsahuje komplexní propojení etnické ideologie a státního aparátu (Eriksen 2012: 179). Obecně mívá nacionalismus etnický charakter, lze posuzovat, že etnicita je základem a zároveň součástí pro rozšířenější

nacionalismus. Nacionalismus i etnické ideologie předpokládají a kladou důraz na kulturní spřízněnost svých stoupenců, tím dochází k tvorbě symbolické hranice, která odděluje vnější odlišné elementy (Eriksen 2012: 28). Vztah etnicity a nacionalismu je nesporný, rozlišovat národy od etnických skupin však může být s ohledem na jejich rozsah užitečné (Eriksen 2012: 164).

Jistá pomyslnost v oblasti konstrukce národů by neměla předurčovat jejich bezvýznamnost. Jsou-li národy reálné, jsou reálné i jejich činy a důsledky (www.antropoweb.cz, 5. 12. 2017). V národních společnostech bývá národní hrdost a boj za vlast pokládána za morální závazek občanů. Přičemž národnost je vlastní volbou jedince (Eriksen 2012: 174). Konkrétně Rumunsko je považováno za národnostně poměrně nehomogenní stát (Šatava 1994: 245). Při sčítání lidu v roce 1992 se k české národnosti v Rumunsku přihlásilo 5800 osob, z nichž tvoří dominantní část obyvatelé Banátu (www.banat.cz, 17. 1. 2018). V roce 2011 se již k české národnosti přihlásilo pouze 2477 osob (www.mzv.cz, 6. 3. 2018).

1.3.1 Transnacionalismus

Vznikem transnacionálních sociálních polí během jednotlivých procesů migrace dochází k propojení původních a nových míst pobytu. Pojem transnacionální migrace se stal pro tyto teorie centrálním. V procesu transnacionální migrace participují transmigranti, u kterých nedochází k rezignaci na udržování sociálních vazeb, jež je spojují s místem původu, udržují si svou původní identitu, nevzdávají se jí (Szaló 2007: 7). Přičemž takovýto postoj nemusí být nutně vzdorem pod tlakem asimilačních tlaků.

Podstatou transnacionálního vzorce chování je určitá otevřenost k původnímu i současnému místu pobytu. „*Soudobá sociálně – vědní relevance teorií transnacionální migrace spočívá právě v tom, že tyto teorie odkrývají působení paralelních procesů začleňování se do přijímající společnosti a udržování přes – hraničních sociálních vazeb, jejichž prostřednictvím transmigranti budují a udržují souběžně dva domovy. Jinak řečeno, jejich životním světem je transnacionální sociální pole propojující místa jejich nového a původního domova.*“ (Szaló 2007: 8). Transnacionální neboli přeshraniční vztahy lze vykládat jako pravidelné přeshraniční interakce, tyto interakce přitom nepředstavují státní či vládní charakter (Císař, Fiala 2004: 12). Transnacionalismus představuje sociální formace, které přesahují nejen teritoriální, ale i kulturní

či náboženské tradice. (www.antropoweb.cz, 1. 3. 2018) Teorie transnacionální migrace zahrnuje několik fenoménů jako „nacionalismus na dálku“ nebo souběžnou participaci ve více národních imaginárních komunitách (Szaló 2007: 8). Pod vlivem globalizace, mezistátní migrace a dalších faktorů došlo k vytvoření tzv. „národních států,“ jež tvoří symbolické národní hranice (Klvaňová 2017: 12). Tyto hranice jsou v rámci transnacionalismu běžně prostupovány. Koncept národního státu představuje pokrytí politických hranic hranicemi kulturními, tyto oblasti by měly být ve shodě (Eriksen 2012: 179).

Z pohledu klasických teorií působí každá místní kultura na formování identity příslušníků té dané kultury určitým způsobem. Identita je formována především zkušenostmi nasbíranými během života. Pokud se někdo nepovažuje za příslušníka dané kultury, a přesto v ní žije, působí na něho taktéž jisté kulturní vlivy. Skrze teorii transnacionální migrace došlo k určité dekonstrukci představy, že jedna konkrétní lokalita se rovná jedné konkrétní kultuře. Pojem kultury může rovněž představovat pouze soustavu sdílených hodnot, vědění a praktik, které se však mohou nacházet na několika místech souběžně (Szaló 2007: 109). Je patrné, že tzv. transmigranti žijí v heterogenním sociálním prostředí a angažují se v několika odlišných „sociálních světech“ a sítích současně. V rámci transnacionalismu dochází k jisté loajalitě, jež se projevuje k místu původu, k národnímu státu či k určitému náboženství (www.antropoweb.cz, 1. 3. 2018). Transnacionální síť se formuje postupně, její struktura je tvořena především rodinami, domácnostmi a přátelskými skupinami (Králová 2015: 87). Identitu konkrétní sítě tvoří a zpevňuje zásadní idea, která je jednotlivými členy sítě významně sdílena (Císař, Fiala 2004: 15).

Skrze koncept transnacionální migrace dochází rovněž ke zkoumání proměn krajanského vědomí či etnických identit (Králová 2015: 81). Transnacionální vztahy se tvoří na základě existence jistých podmínek, mezi které patří především příležitosti pro vzájemnou komunikaci (Císař, Fiala 2004: 17). Přičemž se lokální úroveň sociálních a komunikačních sítí postupně mění na úroveň transnacionální (Králová 2015: 83). Nová doba s sebou přináší nové možnosti, udržování přeshraničních sítí napomáhají technické vymoženosti dnešní doby, ať už se jedná o internet, mobilní telefon a další komunikační kanály (Králová 2015: 87). „*Pro rumunské Čechy, kteří již žijí v ČR, je stále velmi důležitý potřebný kontakt s jejich „starým“ domovem*“ (Diecézní charita Plzeň 1997: 32).

1.4 Migrace jako základ pohybu

Slovo migrace vzniklo odvozením z latinského termínu „migratio,“ jež znamená stěhování či přestěhování se. Latinské migro či migrare v překladu znamená odstěhovat se, vystěhovat se či přesídlit. Jedná se o pohyb jednotlivců nebo celých skupin lidí z jednoho území na druhé, tedy i z jedné země do druhé (Gecse 2008: 78). „*V sociálně vědním diskursu pojem migrace vyjadřuje bádání o pohybu, stěhování či přesídlování lidí, ať je tento pohyb permanentní nebo dočasný, dobrovolný či nedobrovolný*“ (Grulich 2013: 9). Migrace představuje základní pohyb, o dalších konstrukcích pojmu je možné spekulovat a dále je rozvíjet. Lidé, kteří migrují lze bezesporu označovat za migranty, ale nemusí se nutně jednat o imigranty či emigranty (Sitek 2016:22). Sitek ve své publikaci dále poukazuje na problematičnost termínů migrace a emigrace, a proto pracuje s termínem „pohyb,“ který v podstatě migraci odpovídá, ale současně zahrnuje širší spektrum pohybových dějů. Pohyb mimo jiné zahrnuje i nejednoznačné přemísťování jedinců, které nelze jednoznačně označovat za imigranty a emigranty (Sitek 2016: 23).

Většina slovníkových definic vysvětluje proces lidské migrace jako pohyb lidí z jednoho místa či země na druhé, za účelem usídlení. Avšak tyto obecné definice nevystihují pravou podstatu tohoto fenoménu (King 2008: 7). „*Díky své složitosti nemají migrace vytvořenou jednotnou teorii, dokonce nejsou zkoumány ani v rámci samostatného vědního oboru*“ (Grulich 2013: 8). Teoretická oblast migrace nabyla interdisciplinárního charakteru a je řazena do zkoumání sociologie, ekonomie, sociální antropologie, etnologie, práva, historie, psychologie, politologie a dalších. Proces migrace představuje výrazné změny v organizační struktuře společnosti (Grulich 2013: 9).

Migrace je základním kamenem dalších odvozených procesů. Migrace je nedílnou součástí lidské přirozenosti, vždy docházelo k lidskému přesídlování (Sollund, Liam 2012: 1). Obecný pojem migrace představuje pohyb velmi univerzální, jež lze dále specifikovat. Uherek ve své publikaci uvádí: „*Jedná se o pohyb v prostoru za účelem změny místa pobytu*“ (Uherek 2016: 7). Migrace představuje zásadní změnu teritoria a s touto změnou je spjata mnoho důsledků. Lidský přesun, následná nová přítomnost a nepřítomnost v daných lokalitách spouští celý řetězec dalších jevů. Tato tvrzení Uherek shrnuje následovně: „*Studium lidského stěhování je proto nezbytným prvkem společenských věd, bez něhož řadu jevů ve společnosti nelze pochopit*“ (Uherek 2016: 7).

King (2008: 8) ve své publikaci uvádí poměrně radikální tvrzení: Lidé se rodí jako migranti: *„lidská evoluce je neoddělitelně spjatá se samotným aktem přesouvání se z jednoho místa na druhé a následné adaptace na nové prostředí.“* Dle Eriksena může skrze migraci docházet i k přeformulování či oživení národní identity (Eriksen 2012: 247).

Gulich ve své publikaci uvádí, že dle způsobu uchopení dané problematiky lze migrační teorie dělit na mikroúrovňové a makroúrovňové. Rozhodující je komplexní náhled skrze kvalitativní či kvantitativní měřítko. Mikroúrovňové teorie se orientují především na jedince, dále pak na mikrosociální prostředí, tudíž rodinu nebo domácnost. Pro tuto oblast zkoumání je uplatňována kvalitativní analýza. Naopak makroúrovňové teorie jsou zaměřeny na ekonomické, sociální a politické okolnosti, jejichž kontext vytváří prostředí, ve kterém je pohyb jedince uskutečňován. V tomto případě se uplatňují především kvantitativní přístupy zkoumání (Gulich 2013: 9).

1.4.1 Migrační teorie sociálních sítí

Jakožto určité přiblížení se reemigračnímu procesu lze považovat vliv migrační teorie sociálních sítí. *„Migrační teorie sociálních sítí, na rozdíl od neoklasických teorií, kalkuluje s člověkem nikoli jako samostatně se rozhodující individualitou, ale jako se součástí širšího společenského kontextu.“* Jednotlivec je ovlivňován složitými sociálními sítěmi a konstrukcemi, kterých je sám součástí (Uherek 2016:41). Síť neformálního charakteru, jsou založeny na příbuzenských a přátelských vazbách, které zajišťují přísun informací, sociální i materiální pomoc a podporu (Gulich 2013: 20).

„Teorie migračních sítí doplňuje model push-pull faktorů, který je obohacen o dimenzi efektu účelových vazeb mezi samotnými migranty“ (Gulich 2013: 21). Na jedné straně stojí push faktory, jež působí na jedince negativně, vypuzují ho. Takové vytlačující faktory může představovat nedostatek pracovních příležitostí, špatná sociokulturní i celková životní úroveň a další. Aby však došlo k migračnímu pohybu, musí zároveň existovat i pull faktory, které jsou naopak pozitivní a jedince lákají. Ve většině případů se jedná o opačnou situaci push faktorů. Teoretický model „push-pull“ faktorů značně redukuje povahu fenoménu migrace (www.antropoweb.cz, 1. 11. 2017). Push a pull faktory spolu úzce souvisí, bez existence

jednoho, by neexistovalo druhé, tyto dva aspekty vytváří návazný systém (Sollund, Liam 2012: 2).

Bez těchto spleťových souvislostí by většinou k migraci nedošlo. „*Sociální sítě vytvářejí podmínky k transferu z jedné země do druhé a vytvářejí podmínky k adaptaci v novém prostředí*“ (Uherek 2016:41). Význam této teorie je zásadní, skrze síťovou analýzu lze pochopit konkrétní důvody imigrantů k transferu z určitých zemí do lokalit, kde žijí jejich krajané. Tato teorie poukazuje na fakt, že migrační sítě nejsou pouhým prostředkem, ale mohou být zároveň příčinou dané migrace. Důvodem může být slučování rodin, stesk po příbuzných či známých a další faktory (Uherek 2016: 41).

Skrze teorii sociálních sítí dochází k odhalení faktu, že migranti generují své konkrétní sociální vazby na základě příbuzenských, přátelských, národnostních a dalších sociálních vazeb. Tyto vazby se pak stávají klíčové v rozhodování, zda migrovat či nikoli. Při procesu migrace jsou sociální sítě využívány k minimalizaci potencionálních rizik a zároveň představují jistou záchranu před těmito riziky a potížemi (www.antropoweb.cz, 1. 11. 2017). Existence migrační sítě může představovat prvotní motiv k přesídlení, jelikož napomáhá ke zdoání počátečních překážek a vytváří určitý pocit jistoty (Grulich 2013: 21). Studie reemigrační vlny, která probíhala v poválečném období, uvádí: „*Pokud osídlilo nějaké místo více reemigrantů najednou, kolektiv příbuzných a známých umožňoval v prvních letech po přesídlení snadněji přežít a zařadit se lehčeji do české společnosti. Vzájemná pomoc byla velmi důležitým momentem pro posílení pocitu jistoty a zázemí*“ (Diecézní charita Plzeň 1997: 21).

Existence migračních sítí je však omezena, při cílovém nasycení dané lokality s sebou může dokonce přinést jisté krátkodobé sociální obtíže, například nezaměstnanost. Následně se migrační sítě přemístí či zcela zaniknou. „*V poslední době jsou aspekty sociálních sítí migrantů přetvářeny a zobecňovány do konceptu transnacionalizace*“ (Grulich 2013: 21).

1.5 Reemigrace

Reemigrace představuje jednu z forem procesu zvaného lidská migrace (Gecse 2008: 78). Obecně vžitý pojem reemigrace představuje návrat do původní vlasti. Jedná se o nejužívanější termín v kontextu návratu banátských Čechů. Tento užívaný termín je v sociologické literatuře

velmi těžce dohledatelný. Dochází spíše k logickému odvození, předpona re - je ve složeninách vykládána jako znovu či zpět, termín lze tedy interpretovat jako zpětná emigrace čili návrat. Je možné setkat se i s dalšími termíny, mezi které patří repatriace, historici i etnologové však poukazují na zásadní odlišnosti mezi těmito dvěma pojmy a nemělo by tedy docházet k jejich záměně. Nosková ve své publikaci uvádí: „*Repatriace se vztahovala pouze na občany Československa, kteří se během válečných událostí dostali mimo území vlastního státu. Označení reemigrace se pak vztahuje na navrátilší se obyvatele českého a slovenského původu, kteří měli státní občanství jiného státu*“ (Nosková 2007: 43). V kontextu těchto dvou pojmů se hovoří i o termínu „návratová politika,“ tento termín je sice složité přesně definovat, ale nejčastěji je užíván právě v kontextu dobrovolných návratů lidí zpět na původní místo (Brouček, Grulich 2014: 14). Jelikož se jedná o návrat potomků původních osídlenců rumunského Banátu, dochází k reemigraci generační.

I přes své intenzivní využití však bývá pojem reemigrace někdy kritizován a objevují se snahy o jeho náhradu. Petr Lozoviuk ve své odborné publikaci upozorňuje na jistou nepřesnost tohoto termínu a pracovně užívá termín „etnické přistěhovalectví“. Jedná se o usnadněnou migraci z důvodu etnického původu (Lozoviuk 2000: 96).

Akteři procesu reemigrace jsou označováni jako reemigranti. Nešpor uvádí, že označení reemigranti se užívá pro všechny etnické Čechy migrující do České republiky, a to po dlouhodobém a trvalém pobytu v zahraničí, přičemž většinou nedisponují českým státním občanstvím. „*Reemigranti jsou tedy nejen navracející se lidé, kteří v průběhu svého života z českých zemí emigrovali, ale také jejich potomci, pokud byl/je alespoň jeden z jejich rodičů českého původu*“ (Nešpor 2002: 10).

Rozhodnutí krajanů o přesídlení do země svých předků, tedy do své vlasti, představuje naprosto přirozený proces, avšak průběh samotného přesídlení často představuje poměrně komplikovanou záležitost, ve smyslu úředních a legislativních záležitostí (Brouček, Grulich 2014: 137).

„*Obecně platí, že (re)emigranti jsou nositeli přinejmenším dvojí osobní a skupinové identity, svými subjektivními hodnotami jsou spjati jak s českou společností (často v idealizované podobě), tak se sociokulturním prostředím hostitelské země*“ (Nešpor 2002: 9). Brouček a

Grulich (2012: 68) ve své studii uvádějí: „*Například v Rumunsku žije řada rodin po mnoho generací v dilematu, zda zůstanou ve stávající destinaci, nebo zda budou migrovat do českého prostředí. Jakýkoli společenský otřes tuto otázku opět otevře.*“

Nešpor se ve své publikaci zmiňuje o dřívějším studiu tzv. etnických procesů, které představovaly jakékoli mezietnické interakce. Jednalo se tedy i o vztahy mezi příslušníky stejného etnika, avšak s rozdílnou historickou zkušeností, uvádí, že právě to je případem reemigrantů (Nešpor 2002: 17). Skrze empirické výzkumy lze usuzovat, že ochota k návratu migrantů do vlasti je poměrně vysoká (Brouček, Grulich 2014: 56).

„*Dosavadní studium českých emigrací a reemigrací ve druhé polovině 20. století bylo nedostatečné jak v extenzi, tak především teoreticky a metodicky*“ (Nešpor 2002: 87). V České historiografii docházelo, a to poměrně výjimečně, spíše ke studiu politických emigrací na Západ, ne-politickým emigracím 19. a 20. století do Východní Evropy se věnovala pouze etnografie. Problémem však byla jistá omezenost projevující se v podceňování dynamiky ekonomického vývoje či zobecňování schématu proměn interetnických vztahů. Etnografický pohled byl poměrně úzce vymezen se zaměřením na kvalitní popisy kulturních, sociálních a jazykových specifik daných komunit (Nešpor 2002:18).

Nešpor (2002: 18) poukazuje na významný přínos Mileny Secké, studující reemigranty z Rumunska, v oblasti samotných reemigrací. Uvádí, že „*rozlomila okovy*“ tradičního etnografického přístupu k reemigrantům, věnovala se totiž i hodnotovému založení jejich ekonomicko - sociálního jednání.

„*Studium emigračních procesů nezbytně musí být založeno na analýze hodnotových schémat a symbolických univerz jednotlivých aktérů a jejich sociálních uskupení, ať již jde o individuální aktéry tohoto procesu, jejich společenství v hostitelské zemi, tamní sociální majoritu, nebo konečně naopak o sociální majoritu země původu*“ (Nešpor 2002: 27). Základní teoretický rámec studia emigračních procesů tvoří oblast sociologie vědění, jakýkoli proces emigrace je nutno pojímat a chápat jako střet a setkání hodnotových schémat a symbolických univerz dvou odlišných společností, v procesu reemigrace se dle tohoto schématu jedná o dvojí takový posun (Nešpor 2002: 87).

Významnou roli v migračních, respektive reemigračních pohybech zastává sociální jednání, jež je determinováno sdílenými sociokulturními hodnotami. Sociální jednání je v podstatě znakem kulturních hodnot, jež Nešpor dělí na hodnoty sdílené, jež jsou společné všem příslušníkům dané společnosti, hodnoty sociálně distinktivní, jejichž srozumitelnost klesá s místní, časovou a jinou vzdáleností jedince od dané společnosti a hodnoty subjektivně klasifikující, kdy si je jedinec vědom první i druhé charakteristiky hodnotového jednání a na tomto základě je klasifikuje jako přijatelné či nepřijatelné. Nešpor toto schéma vysvětluje ve vztahu dvou společností, uvádí, že jakýkoli emigrační proces představuje přesun od hodnotových schémat jedné společnosti k hodnotovým schématům druhé společnosti, přičemž se tato schémata mohou více či méně lišit. Často dochází k odsunutí prvků první společnosti, ve prospěch hodnotových schémat druhé společnosti, jelikož pouze tato transformace umožní snazší integraci či fungování ve společnosti druhé. Vše probíhá samozřejmě snáze, pokud si jsou kulturní hodnoty obou společností blíže, disponují podobnými kulturními schématy. Nově přijímané sociální hodnoty jsou vždy v určitém vztahu k hodnotám starým, jejich podoba se však může lišit. Tento proces je ovlivňován sociální akceptací v nové společnosti, jeho subjektivním hodnocením a mnoha dalšími faktory. Kulturní hodnoty jsou onou podstatou sociálního fungování emigračního procesu. Ve výsledku dochází k resocializaci spojené se změnou identity či sekundární socializaci spojené se změnou sociálních rolí (Nešpor 2002: 33).

Nešpor uvádí několik přístupů k potencionální reemigraci, mezi nimiž se objevuje postoj způsobu života na pomezí „nové“ a „staré“ identity, avšak bez uspokojení či návratu ke „staré“ identitě, která bývá velmi často idealizovaná, druhý komparační postoj vede k reemigraci, tudíž k přijetí „starých“ sociálních rolí, nebo naopak k odmítnutí reemigrace, tudíž setrvání v „nových“ sociálních rolích. Je však nutné si uvědomit, že kulturní hodnoty a jimi založené sociální jednání nejsou časově stabilní, jedná se o velmi dynamické faktory a neustále dochází k jejich rekonstrukcím, proto může při studiu reemigrací často docházet k nepřesnostem. *„Jinak řečeno, potenciální reemigrant se neseťkává se svou mateřskou společností a jejími kulturními hodnotami, jež byly v období emigrace často idealizovány, nýbrž s vývojově posunutou společností s modifikovanými hodnotami“* (Nešpor 2002: 34).

Secká uvádí, že narozdíl od přesídlování volyňských Čechů, v případě banátských Čechů, nedocházelo k žádné formě podpory ze strany státní správy a nedocházelo ani k tvorbě

mezinárodních dohod o přesídlení. Reemigranti museli plnit stanovené podmínky pro vyvázání se z rumunského státního občanství i pro nabytí českého občanství, nebo alespoň pro povolení k trvalému pobytu na území České republiky (Secká 1993: 177).

Reemigrace jakožto proces, probíhala nepřetržitě, existují však události, které rozpoutaly hlavní vlny přesídlování, o těchto hlavních proudech pojednávají následující kapitoly.

1.5.1 Poválečná reemigrační vlna

Období po druhé světové válce bylo obdobím vypjatého nacionalismu, narychlo se řešila otázka znovuosídlení českého pohraničí. Aktivisté se dožadovali institucionálního zaštitění návratu zahraničních Čechů za účelem budování nové české společnosti. Poměrně rychle došlo k realizaci těchto myšlenek, zahraniční Češi i Slováci byli několikrát osloveni, aby se podíleli a svým vlivem přispěli k plnění „národního úkolu“ (Heroldová 1986: 153). *„Zároveň někteří emigranti, zejména občané „zaostalých států“ – Bulharska, Rumunska, Polska a Sovětského svazu – o vlastní reemigraci do Československa aktivně usilovali“* (Nešpor 2002: 39).

Na poválečnou reemigrační vlnu z rumunského Banátu do České republiky je nahlíženo spíše z komplexní perspektivy reemigrací z Rumunska, kterým se poválečné studie věnovaly obecně. Dle odhadů v roce 1945 žilo mimo republiku více než dva miliony osob hlásících se k české či slovenské národnosti, z toho 60 tisíc lidí žilo v Rumunsku. Většina těchto obyvatel přijala státní příslušnost imigrační země (Vaculík 1993: 11). Vaculík uvádí, že všichni Češi na venkově měli rumunské státní občanství a vyznačovali se poměrně silnou populací, uvádí, že Češi mívali v průměru pět až sedm dětí. *„Reemigranti z Rumunska tvořili třetí největší krajanskou skupinu, která se vrátila ve druhé polovině čtyřicátých let do Československa“* (Vaculík 1993:63).

Myšlenky na přesídlení se u banátských Čechů objevily už v návaznosti na vznik první republiky. Došlo k odeslání několika výzev kompetentním státním orgánům, skrze které se krajané odvolávali na neutěšenou a nepřívětivou hospodářskou situaci v Rumunsku a uvedli, že mají zájem stát se součástí samostatného státu Čechoslováků. Vládní instituce však tato přání a argumenty nebraly v úvahu a nedošlo k jejich naplnění. Postupem času se však tato stanoviska změnila (Vaculík 2007: 167).

Nešpor (2002: 40) uvádí, že se následné poválečné přesídlování uskutečňovalo především a vždy pod záštitou státu a samotné reemigranty popisuje spíše jako trpné účastníky. Vaculík (1993: 63) předkládá, že přesídlování probíhalo v různých formách, organizovaných i neorganizovaných.

Obecnou reemigraci rumunských krajanů jednali českoslovenští představitelé s místopředsedou rumunské vlády již v říjnu 1945. Následně pak československé velvyslanectví předložilo rumunskému ministerstvu zahraničních věcí memorandum, jež obsahovalo žádost o umožnění reemigrace osob s českou a slovenskou národností do ČSR. Nutno podotknout, že rumunská vláda již v této době zaujímal k tomuto přesunu pozitivní stanovisko. Rumunská vláda vydala protokol, kde sice zůstaly majetkoprávní otázky otevřené, ale umožňoval osobám české a slovenské národnosti, kteří byli rumunskými občany, aby se ve lhůtě jednoho roku přestěhovali do Československa (Vaculík 1993: 64). V souladu s československo - rumunskou dohodou došlo ke vzniku Česko-slovenské přesídlovací komise v rumunském městě Oradea Mare (Vaculík 1993: 18). Dne 12. září 1945 byla také zavedena povinná evidence reemigrantů, spojená s registračními průkazy. K usnadnění procesu usídlování byla ustanovena zásada, že reemigrantům přísluší přednostní právo, tuto zásadu ustanovil zákon č. 31/1947 Sb. (Vaculík 1993: 22). Autoři Špicel a Šubert poukazují na důležitost zákona č. 74/1946, jehož prostřednictvím Československá vláda obecně nabízela svým krajanům návrat do „staré“ vlasti a získání československého občanství (Špicel, Šubert 2007: 88). Dalším směrodatným zákonem byl zákon č. 75/1946 Sb., jež se stal podkladem pro hospodářské a právní úlevy reemigrantů a zákon č. 138/1947 Sb. o péči o přistěhovalce, jehož vznik velmi zásadně pozitivně ovlivnil průběh reemigračních akcí. Díky zásadám tohoto zákona byla péče o reemigranty centralizovaná (Vaculík 1993: 22). Ve smyslu memoranda bylo do Rumunska odesláno 12 českých a 19 slovenských učitelů, aby napomáhali v průběhu reemigračních akcí. Také svaz československých kulturních spolků v Rumunsku zaslal kompetentním úřadům v ČSR zprávy, jež konstatovaly, že by krajané velmi těžce nesli, kdyby na ně bylo pohlíženo jako na méněcenné či na cizince, i když se tak již vlastně stalo. Poukazovaly rovněž na nutnost tolerance a akceptace (Vaculík 1993: 65). „31. 12. 1946 byla podepsána v Oradei dohoda mezi Rumunskou republikou a Československou o legální reemigraci do Československa“ (Špicel, Šubert 2007: 88). Gecse uvádí, že k rumunsko - české dohodě došlo 10. července 1946 a odejít následně mohl každý, kdo dobrovolně souhlasil (Gecse 2008: 78).

Usídlování v ČSR probíhalo od května 1946, o umístění rozhodoval tzv. Osídlovací úřad. Byly určeny okresy vhodné k osídlování rumunskými krajany, a to okres Kaplice, Vrchlabí, Jilemnice, Český Krumlov, Prachatice, Sušice, Kraslice, Nejdek, Bruntál a dnešní Jeseník (Vaculík 1993: 64). „*Nejpočetnější usídlení reemigrantů z Rumunska v Čechách bylo v okresech Cheb (1893 osoby), Kaplice (1253) a Český Krumlov (948)*“ (Vaculík 1993: 73). Obyvatelé tých vesnic měli být usazováni pohromadě, nikoli roztroušeně (Vaculík 1993: 65). Reemigranti si po příchodu do Československa snažili udržet jakýsi odstup a integraci se spíše bránili, měli snahu setrvávat v tradičních hodnotových schématech za všudypřítomného faktoru vzájemnosti. To se dařilo reemigrantům, kteří obývali spíše venkovské prostředí, ve městech poměrně rychle docházelo k akulturaci a asimilačnímu tlaku (Nešpor 2002: 40). Dle Gecse se banátští Češi obecně rychle přizpůsobili novému prostředí a jejich integrace probíhala bez problémů. Zanedlouho se z nich stali poměrně dobře situovaní občané. (Gecse 2008: 79) Komplexní procesy adaptace a integrace probíhaly v různých oblastech odlišně. Stejně tak se lišil i přístup majoritních obyvatel Československa, kteří často banátské reemigranty nevnímali jako Čechy, ale označovali je za „Rumuny,“ což jejich ztíženou integraci neulehčovalo. K takovým postojům českého obyvatelstva docházelo i přes výraznou absenci rozdílů jazykových, kulturních, náboženských a majetkových (Diecézní charita Plzeň 1997: 21)

V rámci poválečných reemigračních procesů v Československu přibýlo 220 000 osob, jednalo se především o reemigranty z Volyně a Rumunska. Heroldová (1986: 158) udává, že naprostá většina poválečných reemigrací vycházela z ekonomicky, politicky a sociálně „zaostalejších“ zemí. Vaculík zasazuje hlavní proud reemigrace tohoto období do let 1947 – 1950 (Vaculík 1993: 20), někdy i 1946 – 1949 (Vaculík 1993: 63). Hovoří o reemigraci nemajetných malozemědělců s nízkou kulturní úrovní, kteří byli po prokázání své kvalifikace postupně usídlováni na samostatných zemědělských staveních (Vaculík 1993: 20). Typickým znakem těchto reemigrantských skupin byla skupinová solidarita, soudržnost a velmi pevné příbuzenské vazby (Nešpor 2002: 40). Situace se opakovala a většinovým motivem k návratu byla touha po zlepšení životní situace a souběžně se jednalo o důsledek dřívějšího uvědomělého odmítnutí integrace do tamní majoritní společnosti. Právě majoritní prostředí představovalo v očích emigrantů ekonomický úpadek či neperspektivní směr bez možnosti jakéhokoli vývoje (Šatava 1989: 64). Nešpor (2002: 40) dokládá: „*Právě z tohoto důvodu „východní“ emigrantské komunity pěstovaly v meziválečném období alespoň omezený styk s Československem, a*

především jeho nekritický obdiv a idealizaci, proto vyžadovaly svou reemigraci, a když jim byla nabídnuta, (téměř) bezvýhradně se jí chopily.“

Jak uvádí Vaculík, v rámci přesídlování se objevovaly různé problémy, v případě Rumunska docházelo ke zdržování kvůli absenci dohod o majetkoprávním vyrovnání. Po překonání těchto těžkostí bylo na závěr reemigrací docíleno návratu 21 001 lidí z Rumunska (Vaculík 1993: 21). V protokolu vydaném rumunskou vládou stálo, že reemigranti mají právo si s sebou do ČSR vzít osobní svršky, nábytek, zařízení do domácnosti, osobní věci a nejnnutnější nářadí pro provozování řemesel. Reemigranti byli také povinni vyřešit do data reemigrace své dluhy a pohledávky, jež většinou pocházely z daní (Vaculík 1993: 64). Pro hladký průběh reemigračního procesu bylo nutné zajistit technickou stránku v oblasti zdravotní, prověřovací, evidenční a dopravní. Bylo nutné zamezit například přenosu infekčních chorob, proto probíhaly zdravotní prohlídky ještě před samotným přesídlením (Vaculík 1993: 67). Pro reemigranty byla na území Československa zřízena shromažďovací střediska, většina jich vznikla pro příjezd volyňských Čechů a některá z nich zůstala funkční i pro příjezd reemigrantů z Rumunska. Jednalo se o střediska v Chebu, Suchém Vrbném, a Šumperku. Průměrné náklady na jednoho reemigranta ve shromažďovacím středisku činily přibližně 35 korun za den, pobyt však většinou, vzhledem k dobré organizaci, nepřesáhl sedm dní (Vaculík 1993: 22).

Problematickou část závěrečné fáze reemigračních akcí této doby tvořila majetkoprávní vyrovnání s reemigranty, jednalo se o poskytnutí jisté kompenzace za nemovitý majetek reemigrantů v jejich původních bydlištích. Tento krok předpokládal prvotní vyrovnání s příslušnými státy. U reemigrantů z Rumunska se jednalo přibližně o částku 250 milionů korun, problémem však byla neexistence majetkoprávních konvencí, jež majetkovému vyrovnání bránila (Vaculík 1993: 33). Reemigranti také nedostatečně využívali právních výhod, úlev i konkrétní pomoci. Například nevyužívali možnosti úvěrů, jelikož na takový způsob nebyli ve svých původních působištích zvyklí. *„Mnohdy však možnosti různých úlev nebyly dostatečně známy ani kompetentním úřadům“* (Vaculík 1993: 34).

Důležitou roli po příchodu reemigrantů (většinou z horských oblastí) sehrála sociální výpomoc, kterou získali od ONV (okresní národní výbor) z prostředků ministerstva sociální péče. Tato výpomoc sloužila většinou na nákup potravin a ošacení. Ministerstvo sociální péče také vyvinulo významnou činnost v sociálně podpůrné oblasti a rozdělovalo ošacení přímo v místech

usídlení. Ministerstvo projevilo významnou snahu uskutečnit co nejvíce transportů a přesídlit z Rumunska co nejvíce českých obyvatel, rovněž také v reemigraci spatřovalo zásadní příliv produktivních pracovních sil pro plnění úkolů pětiletého plánu (Vaculík 1993: 74). „*Reemigranti z Rumunska, kterých k 15. červnu 1949 přijelo organizovanými transporty do ČSR již 18 041, byli nejvydatnějším zdrojem pracovních sil pro práce v lesích, zemědělských a v úzkých průmyslových profilech*“ (Vaculík 1993: 75). Gecse (2008: 79) uvádí, že Češi byli zvyklí na těžkou práci, na skromný život a byli schopni dobře hospodařit. Vaculík (1993: 75) v této souvislosti udává: „*Většina z nich pocházela z chudobných poměrů, jednalo se většinou o malozemědělce či dřevorubce. V Rumunsku žili v uzavřených krajanských aglomeracích, politického života se nezúčastňovali.*“ Jejich kulturní úroveň byla považována za poměrně nízkou, často byli částečně negramotní a projevovali nezáměr o školní docházku dětí či sklon k alkoholismu. Rumunská vláda povolovala reemigraci pouze tomuto typu lidí, intelektuálům, specialistům, bohatým sedlákům a výše postaveným osobám reemigraci nepovolovala. To však většinou nebyla překážka pro banátské Čechy, ti obecně spíše spadali do skupiny, jíž byla reemigrace umožněna.

Po ukončení reemigračních akcí nebyla péče o reemigranty zastavena, bylo nutné v ní dále pokračovat s ohledem na sociální rozmezí reemigrace. Jednalo se tak o sociální a zvláštní péči o přistěhovalce. Tato péče byla zachována s cílem odstranění rozdílů mezi reemigranty a majoritní společností, s cílem zajištění určitého stupně integrace, a to především v oblasti hospodářské, sociální, kulturní a politické. Tato péče měla zajišťovat hospodářský i kulturní přínos reemigrace. „*K tomu byl kladen zvýšený důraz na výchovu dětí reemigrantů, provádění besed s reemigranty a organizování kurzů českého jazyka za účelem jejich brzké asimilace, vyrovnání kulturní úrovně, odstranění případů analfabetismu a zamezení někde se vyskytujícího alkoholismu*“ (Vaculík 1993: 33).

František Hrůza ve své autobiografii uvádí, že po válečných událostech do obce Svata Helena začaly přijíždět delegace z Prahy, které zvaly a lákaly k návratu do „staré“ české vlasti. „*Pro mnohé se otevírala nová možnost života v české vlasti*“ (Hrůza 1995: 31). Nadšení z této možnosti prožívala nejvíce mladá generace a chudší rodiny (Hrůza 1995: 32). Otevírala se tak opět možnost lepšího života v české vlasti. Dále autor uvádí: „*Stará česká vlast se rozpomenula na svoje roztroušené děti v daleké cizině a zve je domů. Chce jim nabídnout domov, práci i chleba. Loučení s tím, co si zde každý nahospodařil, překonala láska k vlasti otců, která se zde*

přenášela z generace na generaci“ (Hrůza 1995: 33). Samotná organizace odchodu do Čech byla poměrně náročná, spousta věcí se muselo zařídit. Majetek se předal příbuzným či rozprodal. Pravidla rumunské vlády nařizovala, že lidé si s sebou mohou vzít pouze nutné ošacení a jídlo, peníze za prodaný majetek si s sebou vzít nemohli. To vysvětluje, proč v prvních transportech odcházeli hlavně mladí a chudí lidé. Hrůza (1995: 34) zároveň dodává: „*Poprvé i já jsem mohl uvěřit tomu, že česká země skutečně existuje.*“ Údajně v rámci poválečné reemigrace přesídlila z Rumunska do Československa celá třetina všech banátských Čechů (Diecézní charita Plzeň 1997: 19).

1.5.2 Reemigrační vlna po roce 1989

„Listopadová revoluce v Československu a především prosincová revoluce v Rumunsku přinesly změnu politických poměrů“ (Diecézní charita Plzeň 1997: 26). „*Politická a sociální proměna české společnosti po listopadu 1989 vedla mimo jiné k návratu řady v zahraničí žijících Čechů do vlasti, k tzv. reemigracím“* (Nešpor 2002: 9). Mezi tyto zahraniční Čechy významně spadali i reemigranti z Rumunska. Šlo o reemigranty, kteří se z určitých důvodů nezúčastnili reemigrační vlny po druhé světové válce. Tato vlna je specifická tím, že se migranti museli povětšinou spolehnout sami na sebe či na pomoc různých nadací, občanských sdružení či církví. Nešpor uvádí, že právě pomoc ze strany těchto institucí působila i v Rumunsku (Nešpor 2002: 9). Zásadní události roku 1989 významně změnily podmínky přesunů a stěhování přes hranice ČR, svobodný pohyb zpřístupnil rozličné formy migrační mobility (Bartoňová 2010: 85).

Reemigrace po roce 1989 lze rozdělovat na „západní“ a „východní,“ a to podle typu někdejší emigrace, dle emigrace předků reemigrantů. Druhý typ, tedy „východní“ reemigrace, se vztahuje na oblasti zemí někdejšího sovětského bloku a představuje určité završení a dokončení poválečných reemigrací, které tehdy neproběhly z nejrůznějších důvodů. Mezi zásadní důvody patřila nesoučinnost a negativní stanoviska vysílajících států či samotný nezájem o návrat do Československa ze strany potencionálních reemigrantů. Nešpor (2002: 54) uvádí, že k nezájmu o návrat v roce 1989 docházelo právě u banátských Čechů. Avšak Gecse oponuje s tím, že k výraznému odchodu banátských Čechů do Čech docházelo právě po roce 1990. Zásadním důvodem k této migraci bylo uzavírání tamějších dolů, při kterém většina mužů přišla o práci (Gecse 2008: 79). „*Oproti poválečným reemigracím však československý, respektive český stát*

organizoval jen část těchto reemigrací (oblast Černobylu), zatímco ostatní reemigrace z někdejšího Sovětského svazu, a především z Rumunska byly ponechány případnému zájmu a aktivitě samotných jejich účastníků, tzn. tyto subjekty musely splnit všechny zákonné podmínky pro získání českého občanství nebo povolení k trvalému pobytu, stejně jako všichni ostatní (etnicky nečeští) zájemci“ (Nešpor 2002: 54).

Rumunské reemigrace měly individuální charakter, česká vláda totiž neměla na příchodu banátských krajanů, kteří se nezúčastnili poválečných reemigrací žádný zájem a vliv. Veškerý zájem a iniciativa plynuly z řad samotných banátských Čechů. *„Zájemci o přesídlení do České republiky tak museli podstoupit řadu procedur, včetně poměrně nákladného vyvázání z rumunského státního občanství, aniž jim byl, byť jen formální přístup do české společnosti jakkoli usnadněn“ (Nešpor 2002: 56).*

Zájem krajanů o přesídlení v těchto letech vznikl v návaznosti na postupný pokles výlučnosti a integrity tamního českého osídlení, jež do této doby stály v opozici k procesům reemigrací (Secká 1996: 99). Secká dále uvádí, že příchozí reemigranti se v České republice většinou usazovali v předem vytipovaných lokalitách, a to v blízkosti svých příbuzných a známých, jež reemigrovali již po druhé světové válce (Secká 1996: 102). Velký podíl na přesídlování krajanů z Banátu neslo také jejich náboženské vyznání. U obyvatel obce Svatá Helena se tento fakt projevoval na základě jejich většinové příslušnosti k baptistické církvi, jejíž sbory na území České republiky, konkrétně v Chebu a Lovosicích poskytl přicházejícím reemigrantům maximální pomoc a podporu. A to pro samotný vstup do české společnosti i pro následnou integraci. Tyto sbory se staly pro reemigranty zásadní sociální skupinou, která měla jistý vliv na modifikaci jejich hodnotových schémat. Skrze tyto baptistické sbory docházelo na jedné straně k integraci do majoritní společnosti, avšak na straně druhé jejich vliv zabraňoval integraci úplné či alespoň přílišné a většinové, a to především integraci týkající se náboženských témat a otázek. Reemigranti z obce Svatá Helena tvoří dominantní většinu reemigrantů 90. let z Rumunska. Celkově je tento migrační pohyb odhadován na 1 500 osob, přičemž zastoupení baptistů ze Svaté Heleny tvoří zhruba 60 -80 %. Nešpor poukazuje na jejich náboženskou výlučnost, jež je vede k ekonomickým aktivitám a v důsledku toho i k reemigracím do ČR. Vzhledem k tomu lze hovořit o ekonomickém charakteru těchto reemigrací, až v dalších úvahách lze pojednávat o nacionalistických, etnických a dalších důvodech migračního pohybu. Tyto

neekonomické faktory spíše převažovali u ne baptistických reemigrantů z rumunského Banátu. Nejen náboženské, ale i ekonomické důvody ovlivnily proces integrace do nového prostředí, jednalo se zejména o problematiku pracovní integrace. Vzhledem k sociálním vazbám na církevní sbor, často neměli o jiný typ integrace reemigranti zájem.

Zprvu byli reemigranti z více důvodů (především jazykových) zaměstnáváni na podřadných místech, velmi rychle se však vypracovali, díky své pracovitosti až dřičství (Nešpor 2002: 56). „*Stovky především mladých banátských Čechů zaměstnala gumárna MITAS v Praze*“ (Gecse 2008: 79). Vzhledem k neznalosti české legislativy a jistých zábran jednat se státní správou (což vzniklo v Rumunsku), neobjevovaly se zprvu u reemigrantů žádné snahy o podnikatelskou činnost, toto počínání se však v průběhu let mění. *“Hospodářsko - pracovní oblast je tak nejdůležitějším integračním polem této komunity do majoritní české společnosti, vpravdě polem, kde jsou schopnosti většinového obyvatelstva z náboženských důvodů zcela překonány, zatímco v jiných sférách trvá vědomé vydělování se těchto reemigrantů z „bezbožné“ společnosti. V Chebu, Lovosicích a v menší míře i v jiných obcích, kde je jich podstatně méně, tak tvoří poměrně silně ohraničené enklávy, jejichž integrace do české společnosti je jen partikulární a (konfesijně) systematicky ohraničená*“ (Nešpor 2002: 57). Reemigranti se, stejně jako v poválečné přesídlovací vlně, setkávali i s odmítáním ze strany majoritní společnosti, byli konfrontováni s rolí nechtěných „Rumunů“. Mnohdy se však setkávali s upřímným pochopením, vstřícností a ochotou (Diecézní charita Plzeň 1997: 29).

1.5.3 Současná reemigrace

Nutno podotknout, že současná reemigrace Čechů z rumunského Banátu do České republiky je pokračováním předchozích migračních vln, tudíž si s sebou nese mnohé společné. Výrazněji lze současný proces spojovat s reemigrační vlnou po roce 1989. Lze tvrdit, že tato vlna trvá dodnes, jelikož počet obyvatel v českých vesnicích na území rumunského Banátu neustále klesá. Dle odhadů žilo v roce 1991 v šesti českých vesnicích přibližně 3 000 osob, v roce 2007 jich zbývala asi jen polovina. Počet obyvatel pod vlivem reemigračních procesů tedy výrazně klesá dodnes (Gecse 2008: 79). Krajanskými záležitostmi se zabývá Ministerstvo zahraničních věcí, které uvádí: „*Vzhledem k obtížnosti života v Rumunsku v poslední době značné množství rumunských Čechů odchází zpět do ČR, kde nacházejí podstatně jednodušší životní podmínky.*“

Čechů proto v Karpatech rychle ubývá a vesnice zůstávají opuštěny“ (www.mzv.cz, 5. 11. 2017). Bartoňová (2010: 85) uvádí, že moderní společnost předurčuje vyšší míru geografické mobility, zároveň snadná dostupnost individuální i skupinové dopravy stupňuje míru stěhování či přesídlování.

Stále častěji se v kontextu české komunity v rumunském Banátu hovoří o zániku. Spekuluje se nad nevyhnutelným zánikem, ale i nad možným „rozkvětem“ pod vlivem turistického ruchu. Mezi faktory, jež nasvědčují zániku české komunity, patří i nadále trvající reemigrace. Pověštinou mladí lidé odcházejí do České republiky či do rumunských měst. Reemigraci mladí lidé z českých vesnic vnímají jako návrat do vlasti, ačkoli jsou již několikátou generací předků, kteří před téměř 200 lety oblast jižního Banátu osídlili. Mladí reemigranti odcházejí za vysněným lepším životem, tak jako tomu bylo u jejich předků na počátku 19. století, když odcházeli do Rumunska.

Česká republika představuje otevřené možnosti a vyšší socioekonomickou úroveň. Zásadním motivačním faktorem pro přesun do ČR je nedostatek pracovních příležitostí a velmi nízké pracovní ohodnocení v banátské oblasti. O podporu prosperity banátské oblasti aktivně usiluje organizace Člověk v Tísni, a to především skrze podporu turistiky, agroturistiky a různých podnikatelských záměrů. Krajanskou komunitu podporuje také česká vláda a další neziskové organizace. Odborníci se shodují, že proces tohoto směru migrace je pochopitelný a nevyhnutelný. (www.banat.cz, 9. 12. 2017) Udává se, že dnes žije v šesti českých vesnicích přibližně 2 000 obyvatel, přičemž je toto číslo poměrně nadnesené a přesný počet je ve skutečnosti rozhodně menší. (www.clovekvtisni.cz, 28. 12. 2017) Hovoří se o markantním poklesu počtu krajanů žijících v rumunském Banátu (Brouček, Grulich 2009: 10). Samozřejmě reemigrace nepředstavuje jediný důvod tohoto početního snížení, nicméně je bezesporu jeho podstatnou součástí.

1.5.3.1 Legislativní rámec

Pobyt a přesídlení banátských Čechů na území České republiky se řídí především zákonem č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, dále zákonem č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů.

§ 1 zákona č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů zní: „*Cizincem se rozumí fyzická osoba, která není státním občanem České republiky, včetně občana Evropské unie.*“ Tento paragraf určuje legislativní rámec příchodu banátských Čechů do České republiky. § 65 zákona č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů určuje, že cizinec je na území České republiky oprávněn pobývat na základě povolení k trvalému pobytu. Před získáním českého státního občanství jsou banátští Češi posuzováni a definováni jako cizinci (zákon č. 326/1999 Sb.).

Dle zákona č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů nabývají cizinci, tudíž i reemigranti z rumunského Banátu, oficiální státní občanství udělením. § 11 upřesňuje, že o udělování státního občanství České republiky rozhoduje ministerstvo (zákon č. 186/2013 Sb.).

Zákon č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky obsahuje jistá specifika, které se nejen banátských Čechů výrazně týkají. Jedná se například o sdělení, že osoby, které žádají o udělení českého státního občanství, již nemusí prokazovat pozbytí svého dosavadního státního občanství. „*Nová právní úprava plně opouští princip jediného státního občanství, a naopak se zcela přiklání k možnosti existence dvojího (či vícero) státního občanství pro české státní občany*“ (www.mzv.cz, 25. 2. 2018).

Zákon č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů uvádí podmínky, které musí žadatel splnit, aby se mohl o české státní občanství ucházet. Konkrétně § 13 uvádí, že české státní občanství lze udělit, pokud je žadatel integrován do české společnosti především v oblasti rodinné, pracovní a sociální. Stupeň této integrace by mělo zajistit časové rozhraní trvalého pobytu žadatele, které je více specifikováno v § 14 téhož zákona. § 14 také obsahuje obecné podmínky pro udělení státního občanství České republiky, přičemž některé z nich nabízí vícero způsobů jejich naplnění. § 14 konkrétně uvádí, že je žadatel o české státní občanství povinen prokázat znalost českého jazyka. Pokud však žadatel doloží, že v rámci svého vzdělávání absolvoval alespoň 3 školní roky v českém jazyce, automaticky dochází ke splnění požadavku, přičemž nezáleží na tom, zda se jednalo o vzdělání základní, střední či vysoké. Tímto dokladem je možné naplnit i požadavek, aby žadatel prokázal znalost ústavního systému České republiky a základní orientaci v kulturně-sociálních, zeměpisných a historických reáliích České republiky. § 17 určuje, že žadatel musí podat žádost o udělení

českého státního občanství osobně u příslušného krajského úřadu. Dle § 18 mají manželé možnost podat žádost společně, přičemž mohou zároveň zahrnout i své děti. Dokumenty, které je nutno přiložit k samotné žádosti o české státní občanství konkrétně specifikuje § 19, jedná se zejména o rodný list, životopis, výpis z evidence trestů, případně o další dokumenty, jakými je například oddací list, doklad o rozvodu manželství, případně úmrtní list zemřelého partnera či manžela. Žádost musí obsahovat doklady o absolvování zkoušek z českého jazyka a ze znalosti ústavního systému a základní orientace v kulturně-společenských, zeměpisných a historických realitách České republiky, případně dokument, který dokládá, že žadatel absolvoval 3 školní roky vyučované v českém jazyce (zákon č. 186/2013 Sb.). Grulich (2009: 18) poměrně idylicky uvedl: *„Národní či etnický původ je běžným kritériem pro určité benefity, které jsou poskytované i jinými zákony (např. zákony o státním občanství).“*

V kontextu dané problematiky je také možno využít potvrzení o příslušnosti k české krajské komunitě v zahraničí. Na základě individuálně podané žádosti o povolení trvalého pobytu na území České republiky umožňuje vláda České republiky cizincům s oficiálně prokázaným českým původem, tedy krajanům, trvalé přesídlení na území ČR. Krajanem se tedy rozumí cizinec s prokazatelným českým původem. Krajané mohou žádat o povolení k trvalému pobytu z důvodů hodných zvláštního zřetele podle § 66 odst. 1 písm. b) zákona o pobytu cizinců, bez splnění podmínky předchozího nepřetržitého pobytu na území ČR. *„Účel pobytu je v tomto případě prokázán potvrzením o příslušnosti k české krajské komunitě v zahraničí (PPKK), doplněným o životopis a zdůvodnění, ve kterém budou uvedeny zřetele hodné důvody žádosti o trvalý pobyt. O stejný typ pobytového oprávnění, případně o povolení k trvalému pobytu z humanitárních důvodů podle § 66 odst. 1 písm. a) zákona o pobytu cizinců může žádat i manžel/manželka nebo nezletilé dítě daného cizince. Tuto skutečnost dokladuje rovněž PPKK. Manžel/manželka nebo nezletilé dítě žadatele předloží ke své žádosti navíc doklad o příbuzenském vztahu s žadatelem a úředně ověřenou kopii nebo originál jeho potvrzení o příslušnosti ke krajské komunitě.“* Žádost o vydání potvrzení o příslušnosti k české krajské komunitě v zahraničí pro účely podání žádosti o povolení k trvalému pobytu si mohou cizinci s prokazatelným českým původem podat na příslušném velvyslanectví. Konkrétní oficiální žádost obsahuje vyplněný formulář žádosti (ke stažení na webových stránkách MZV), originály matričních či jiných dokumentů prokazující český původ žadatele opatřené úředním překladem do českého jazyka a jejich kopie. Dále žádost obsahuje jakékoli další dokumenty prokazující a

potvrzující český původ či zájem o ČR, takovým dokumentem či informací může být prokázání původu na území dnešní ČR, české jméno, česká národnost, původ v české krajanské komunitě, český jazyk, přímí příbuzní s prokázaným českým původem, docházka do české školy, návštěvy českého kostela, styky s českým jazykovým a kulturním prostředím a další. Hodnotnou součástí žádosti může být také doklad o členství v krajanském spolku (pokud je žadatel členem). Na formuláři o potvrzení příslušnosti k české krajanské komunitě by mělo být potvrzení krajanského spolku, jež dokládá délku členství ve spolku (www.mzv.cz, 9. 2. 2018).

1.5.3.2 Sdružení Čechů z banátských Karpat

Migranti, respektive reemigranti společně vytváří a budují vlastní infrastrukturu, především sociálního charakteru. To se projevuje v zakládání a následném vedení spolků, podniků či podobných uskupení. Současně zastávají významnou roli příbuzenské a přátelské vazby, jež podporují zrod konkrétních komunit (Grulich 2013: 20).

Sdružení banátských Čechů vzniklo v roce 1998 z vnitřních potřeb banátských reemigrantů. Jedná se o přesídlence v rámci všech reemigračních období. Společenství sdružuje šest konkrétních klubů, jež působí v různých lokalitách České republiky, kde se ve větší míře usazují Češi z Banátu. Kluby se nacházejí v Chebu, Lovosicích, Žatci, Skalné, Ústí nad Labem a Plzni. Každý z těchto spolků má svého předsedu. V současné době má sdružení 205 aktivních členů a mnoho přátel a sympatizantů. Důraz je kladen především na celostátní setkávání banátských Čechů žijících na území České republiky, ve své vlasti.

Sdružení svou činnost směřuje ke konkrétním cílům jako je shromažďování historických materiálů, pořádání výstav o životě banátských Čechů, organizace regionální a celostátních setkání, organizace veřejných akcí, spolupráce s příslušnými orgány a organizacemi v ČR i v zahraničí, spolupráce s českými menšinami v zahraničí (především Rumunsko), spolupráce na vytváření přátelských vztahů mezi Českou republikou a Rumunskem, poskytování informací sdělovacím prostředkům i jednotlivcům, podílení se na vytváření mezilidských vztahů bez ohledu na etnickou příslušnost či politické nebo náboženské přesvědčení (www.ceskybanat.estranky.cz, 4. 3. 2018).

1.6 Integrace, začleňení a adaptace

„*Nikdy, ani v nejtajnějších myšlenkách, jsem nelitoval, že jsem doma, v Čechách*“ (Hrůza 1995: 107).

„*Integrace znamená scelení, sjednocení nebo spojení částí*“ (Grulich 2013: 34). Klvačová upozorňuje na absenci všeobecně sdíleného chápání a vysvětlování pojmu „integrace“. „*Je obtížné shodnout se na jednom výkladu slova integrace, neboť integrace nově příchozích do společnosti se odehrává na všech úrovních a ve všech částech společnosti.*“ Integrace představuje široké spektrum perspektiv, kterými může být chápána a interpretována. Odlišnosti mezi lidmi předurčují různost pojmání nejen tohoto termínu. „*Nemůžeme se domnívat, že existuje jeden způsob, jak se stát součástí stávající společnosti*“ (Klvačová 2012:17). Obdobně integraci interpretuje Georgieva: „*Integrace je termín, který v sobě implikuje konotace dalších pojmů, jako jsou adaptace a asimilace, a proto lze stěží definovat jeho význam jednoznačně*“ (Georgieva 2011: 68). Proces integrace a adaptace představuje významnou roli v příchodu migrantů do ČR, asimilace působí v tomto kontextu příliš radikálně až utopicky. Během integračního procesu dochází ke koexistenci mezi příchozím cizincem a majoritní společností, ke splynutí nedochází ani tento akt není cílem (Uherek 2004: 3). Integrace znamená participaci v „nové“ společnosti, ale zároveň reprodukci skupinové identity a etnických hranic (Eriksen 2012: 203).

V rámci integrace nastává proces včleňování se do existující společenské struktury, která již vykazuje jistou míru soudržnosti. Průběh integrace je u každého jednotlivce odlišný a dovršuje různých úrovní (Grulich 2013: 34). V oblasti vhodné integrace je nutná jistá akceptace a respekt, nejen ze strany reemigrantů, ale i ze strany majoritní společnosti. Identity konkrétních jedinců utvářejí jisté symbolické hranice uvnitř integračního procesu, které jsou v udržení individuality samozřejmé a žádané (Bittnerová, Moravcová 2011: 10). „*Pro lepší začleňení rumunských Čechů do české společnosti je důležité seznamovat veřejnost s našimi krajany, kteří si po dlouhou dobu v cizím prostředí udrželi svou identitu, jazyk a vztah k české zemi*“ (Diecézní charita Plzeň 1997: 33).

Podstatnou složku v definování integrace představuje snaha chápat integraci jako proces, ne jako výsledek či konečný stav (Klvačová 2012:19). Přičemž integrační proces není jednostranný, jedná se o interakci mezi imigranty a přijímací společností, aby integrace byla

uspokojivá, musí se aktivně zapojit obě tyto strany (Klvačová 2012:21). „*Integrace znamená posun ve vnímání světa na obou stranách, tzn. Jak na straně kolektivní identity – společnosti, tak na straně osobní identity imigranta*“ (Hrdá, Šíp 2011: 31).

V souvislosti s cílem integrace je užíván pojem „začlenění se,“ Sitek (2016: 23) ve své publikaci upozorňuje na jistou rozlišnost těchto pojmů. Dle jeho zjištění, začlenění přesně neodpovídá termínu integrace, a to ani ve vědeckém, politickém či veřejném diskurzu. Autor uvádí, že se jedná o termín nejednoznačný, tudíž pro tuto dobu a společnost nežádoucí. „*Vědci, stejně jako jednotlivé státy, obvykle používají koncept integrace k řešení situace, v níž se nacházejí jedinci, kteří opustili svou zem a chtějí se usadit v zemi jiné a stát se součástí dané společnosti. Koncept začlenění sémanticky pokrývá několikadimenzionální a proměnlivý, trvajících proces*“ (Sitek 2016: 24). Termíny integrace i začlenění mají jistě v odborném i obecném diskurzu své místo, nutné je však zvážit způsob jejich konkrétní interpretace, jedná se o akty, jež bezesporu směřují k obdobnému cíli. Reemigrace banátských Čechů má i v oblasti integrace svá specifika, specifické principy jsou však založeny na obecných pravidlech integračního procesu. Lze hovořit o nezastavitelné proměnlivosti terminologie, která vysvětluje fakt, kdy je jedna myšlenka vysvětlována různými termíny (Sitek 2016: 25).

Klvačová ve své analýze uvádí tři nejdůležitější aspekty integračního procesu cizinců, jež se dají vykládat jako určité subjektivní potvrzení úspěšnosti začlenění se do nové společnosti. Tyto aspekty jsou specifické pro biografické vyprávění samotných aktérů. Dochází tak k posouzení úspěšnosti v rámci příběhu, v podstatě z emického pohledu. Jedná se o zvládnutí jazyka, navazování sociálních kontaktů a vytváření pocitu domova (Klvačová 2012: 33). V tomto kontextu je nutné spatřit specifika v oblasti reemigrace banátských Čechů z Rumunska, v rámci všech tří aspektů, které Klvačová uvádí, se jejich pozice od cizinců velmi liší. Průnik do uváděných oblastí je na rozdíl od cizinců přirozenější. Zvládnutí jazyka přijímací země například představuje důležitý objektivní i subjektivní faktor zdařilé integrace cizinců (Klvačová 2012: 33). Slovní zásoba banátských Čechů se sice částečně liší od běžné češtiny, ale český jazyk je jejich rodný jazyk, který si uchovávají téměř dvě stě let. O zachování formální stránky jazyka se zasloužili katoličtí faráři a učitelé z Čech (Gecse 2010:70). Kontakty a spolupráce udržované s Českou republikou či faktory migračních sítí předurčují snazší navazování sociálních kontaktů po příchodu do ČR. „*Skrze vztah k lidem, s nimiž se jim podařilo v novém prostředí navázat*

přátelství, vypravěči často vyjadřují svůj pocit přináležitosti k této zemi, pocit, že sem patří, že jsou zde doma“ (Klvačová 2012: 45).

Na zvládnání jazyka a získání sociálních kontaktů v hostitelské zemi úzce navazuje dimenze nabytí pocitu domova. Nemusí však dojít ke zřeknutí se domova původního. Lze hovořit o „dvojím domově“. Přijetí České republiky jako svého nového domova nutně neznamená, že by se příchozí museli zřít domova původního, v jejich rodné zemi, tento proces je speciálně v rámci reemigrace velmi běžný (Klvačová 2012: 53). Vytváření pocitu domova v podstatě neprobíhá, takový pocit je již symbolicky vytvořen, jelikož Česká republika představuje druhou vlast banátských Čechů. Příchod do ČR je však často provázen střetnutím idealistických představ a reality. K takovému překvapení docházelo především v předchozích reemigračních vlnách. František Hrůza ve své autobiografii uvádí: *„Moje vysněné modravé dálky se pojednou změnilly v tvrdou realitu...“* (Hrůza 1995: 60). Dnes jsou již očekávání mnohem realističtější pod vlivem sociálních sítí.

Zásadním indikátorem integrace je občanství. *„Získání občanství se obvykle považuje za vyvrcholení samotného procesu integrace, za jeho úspěšné zakončení“* (Klvačová 2012: 58). Formálně se sice získání státního občanství považuje za vrchol integrace, ale realita se může lišit (Drbohlav 2010: 85). Získání státního občanství hostitelské země zajišťuje praktické řešení určitých překážek, které cizinci v ČR mají. V rámci identity integrace se občanství nejeví jako rozhodující faktor, jeho nabytí je zásadní především v řešení administrativních a formálních záležitostí (Klvačová 2012: 59).

V průběhu integrace, především nesnadné, ale i v plánech do budoucna, dochází k úvahám o návratu do původní země. Někteří považují za velmi důležité udržování sociálních kontaktů se svou zemí původu, které realizují zejména skrze krátkodobé návraty. Tyto krátkodobé, ale intenzivní návštěvy jsou nejčastěji realizovány a zdůvodňovány faktem, že mají reemigranti v zemi původu své příbuzné a přátele. Touto formou může konkrétně docházet k udržování a budování dvojího domova, může tak docházet k zachování možnosti návratu někdy v budoucnu (Klvačová 2012: 56). Hrůza ve své autobiografii na závěr návštěvy rodné vesnice v Rumunsku konstatuje: *„Budeme odjíždět z domova domů do české země“* (Hrůza 1995: 122). Právě domov se podílí na utváření a formování identity jedince, není přitom předepsáno, že domov je jen jeden (Hrdá, Šíp 2011: 61). Velký vliv v integračním procesu zastávají sociální

kontakty. Skrze vztahy a nová přátelství, která vznikají v novém prostředí, dochází často k sounáležitosti k nové zemi a k pocitu, že sem jedinec patří, že je doma (Klvačová 2012: 45).

Přesídlení představuje změnu životního prostředí a stylu, často také zpřetrhání komunikačních a sociálních vazeb se svou dosavadní společností, tím pádem i zkušenostmi a jazykem. Věk reemigranta představuje velmi důležitý prvek v rámci integrace, obvykle u dospělých či starších imigrantů dochází ke ztížené situaci v rámci samotného integračního procesu. Lidé v novém prostředí jsou v podstatě nuceni navazovat a utvářet nové vztahy, jelikož dlouhodobé strádání v emoční oblasti může vyústit ve vědomou a úmyslnou sociální izolaci (Hrdá, Šíp 2011:31). Izolace popisuje proces, kdy člověk není adekvátně přijat novým prostředím, tudíž se nestane jeho součástí. Jedná-li se o integraci, adaptaci či izolaci, jedná se o dvoustranný proces, který ovlivňuje nejen jedinec, ale i okolní prostředí. Postupem času se jedinec v nové společnosti začíná orientovat a začíná poměrně dlouhý proces adaptace čili přizpůsobování se na nové životní podmínky. Adaptace probíhá u různých jedinců různě, její realizaci ovlivňuje mnoho faktorů, jako je individuální přizpůsobivost jedince, která je u každého odlišná, věk, osobní historie, citové vazby na minulost atd. (Hrdá, Šíp 2011: 63). Významný vliv na proces adaptace mají transnacionální sítě, jelikož existující vazby se zemí původu ulehčují adaptaci imigrantů na cizí a nové prostředí (Grulich 2013: 23). „*Adaptace migrantů do nového sociálního prostředí tudíž neznamená vzdát se emocionálních vazeb a sociálních sítí v zemi původu*“ (Grulich 2013: 24).

Smysl identit spočívá v otevřenosti a tvárnosti k novým podnětům, přičemž tvárnost představuje důležitý předpoklad k fungování v sociální struktuře a v rámci imigračního procesu představuje podstatný klíč v souladu mezi novým a stávajícím (Hrdá, Šíp 2011: 34). U jedince, který přesídlil do jiné země, kde se usadil, disponuje místním státním občanstvím, hovoří jejím jazykem, má vytvořenou jistou strukturu sociálních sítí, má zaměstnání, a především se cítí být právoplatnou součástí dané společnosti, dochází v obecném diskurzu k označení „integrovaný“ (Sitek 2016 24). Existují čtyři klíčové předpoklady integrace, jedná se o znalost jazyka, orientaci v dané společnosti, participaci na trhu práce a vazby na příslušníky majoritní společnosti (Trbola, Rákoczyová 2011: 75). V kontextu banátských Čechů se jedná o poměrně přirozený postoj a průběh v rámci každého konkrétního předpokladu. Trbola a Rákoczyová (2011: 76) však poukazují na zásadní absenci jakékoli institucionální struktury pro podporu a integraci

přistěhovalců či cizinců na lokální úrovni. Podporu integrace do majoritní společnosti zaštiťují především nevládní neziskové organizace.

Klvačová uvádí, že integrace je z pohledu cizinců v podstatě celoživotní proces (Klvačová 2012: 75). Integrace banátských Čechů má však svá specifika, o kterých tato práce pojednává. Hrdá a Šíp ve své publikaci poukazují na faktory, které ovlivňují adaptaci na změnu a vyrovnání se s odchodem či přemístěním. Určující je to, zda se jedná o přemístění dočasné, nebo trvalé, zda je realizováno z vlastní iniciativy či nuceně (Hrdá, Šíp 2011: 63). Reemigrace banátských Čechů je obecně realizována v různých časových délkách a trváních, ale návrat do vlasti je v tomto kontextu uskutečňován vždy na dobrovolných základech. Hrůza (1995: 118) uvádí, že mezi banátskými Čechy setrvávajícími Rumunsku dominoval názor, že každý, kdo odešel, se má líp, než ten, kdo zůstal. Integrace je úzce spojena s identitou jedince, intenzita propojení těchto dvou termínů obvykle předurčuje subjektivní průběh integračního procesu (Georgieva 2011: 80).

Empirická část

V této části diplomové práce je podrobně popsána a vysvětlena metodologická část, která představuje zásadní oblast výzkumného šetření. Základní koncept výzkumného šetření tvoří kvalitativní metoda sběru dat s využitím hloubkových rozhovorů. Výzkumný design je tvořen případovou studií.

Praktická část diplomové práce je členěna na několik stěžejních oblastí. Konkrétně je zahrnuta hlavní výzkumná otázka, dílčí výzkumné otázky, komplexní průběh a okolnosti výzkumného šetření a závěrečná interpretace výsledků. Dále je v této části vysvětlen výběr výzkumného souboru, společně s jeho specifiky a objasněna přítomnost neformalizovaného přístupu v rámci hloubkových rozhovorů.

Výzkum se zabývá procesem reemigrace banátských Čechů, a to v kontextu času, vzhledem ke generačnímu charakteru tohoto migračního procesu. Praktická část výzkumu obsahuje komplexní pohled na přesídlení zúčastněných participantů z rumunského Banátu do České republiky. Výzkumné otázky jsou zaměřeny na významné aspekty tohoto typu přesídlení. Výzkum přibližuje okolnosti samotného reemigračního procesu banátských Čechů, a to v časovém kontextu. Zároveň přibližuje aktuální situaci mapující oblast návratu banátských Čechů do vlasti jejich předků.

1.7 Cíl výzkumu a výzkumné otázky

V návaznosti na stanovený výzkumný problém došlo k formulaci dílčích výzkumných otázek, které jsou souhrnně obsaženy pod hlavní výzkumnou otázkou širšího charakteru.

Stanovení výzkumných otázek zajišťuje konkrétní směr výzkumu. V podstatě konkretizují širší význam výzkumného problému. Struktura otázek se řídí určitými specifiky tak, aby odpovídaly potřebám kvalitativního výzkumu (Švaříček, Šed'ová 2007: 69).

Cílem výzkumného šetření je komplexně analyzovat proces reemigrace banátských Čechů s ohledem na generační charakter přesídlení. S účelem naplnění tohoto cíle byly formulovány výzkumné otázky.

Hlavní výzkumná otázka:

Jak probíhá návrat banátských Čechů do země jejich předků?

Dílčí výzkumné otázky:

1. Mění se etnická identita banátských Čechů s procesem reemigrace?
2. Jaké jsou hlavní důvody reemigračního procesu?
3. Opouští český Banát jednotlivci, nebo celé rodiny?
4. Jak probíhá integrace reemigrantů v České republice?
5. Dochází po absolvování reemigrace k satisfakci a naplnění očekávání?

1.8 Metodologie

Kvalitativní výzkum

Podstatu empirické části této diplomové práce tvoří kvalitativní metoda sběru dat. V oblasti terminologie kvalitativního výzkumu panuje jistá rozrůzněnost. V podstatě každá definice kvalitativního výzkumu zdůrazňuje odlišný aspekt jako nejdůležitější a charakteristický pro daný přístup (Švaříček, Šed'ová 2007: 13). Vhodnou se ukázala být definice Švaříčka a Šed'ové (2007: 17): „*Kvalitativní přístup je proces zkoumání jevů a problémů v autentickém prostředí s cílem získat komplexní obraz těchto jevů založený na hlubokých datech a specifickém vztahu mezi badatelem a účastníkem výzkumu. Záměrem výzkumníka provádějícího kvalitativní výzkum je za pomoci celé řady postupů a metod rozkrýt a reprezentovat to, jak lidé chápou, prožívají a vytvářejí sociální realitu.*“

Mezi shodné zásady kvalitativních přístupů významně spadá snaha o popis jevů „zevnitř,“ z pohledu konkrétních subjektů neboli aktérů. Tato snaha je uskutečňována za účelem lepšího porozumění sociálním skutečnostem, které představují objekty výzkumných zájmů (Pavlásek, Nosková 2013: 7).

Důležitým znakem kvalitativního výzkumu je jeho cirkulární průběh. Švaříček a Šed'ová (2007: 51), uvádí: „*Jednotlivé fáze se překrývají, jsou realizovány paralelně a co více, výzkumník se neustále vrací k předcházejícím stadiím a modifikuje je.*“ Hendl proto označuje kvalitativní výzkum za pružný typ výzkumu (Hendl 2012: 48). V souvislosti s tímto tvrzením bývá stanovený plán výzkumu dodržován pouze zřídka. Cirkulární průběh provázal i tento konkrétní výzkum.

Základem pro výběr výzkumného přístupu je stanovení výzkumného problému a způsobu jakým je výzkumníkem pojímán (Švaříček, Šed'ová 2007: 22). Prvně tudíž došlo k definici výzkumného problému a základní výzkumné otázky. S ohledem na již definované, byl vybrán kvalitativní výzkum jako nejvhodnější výzkumný přístup. Výzkumný problém byl definován v souvislosti zajištěného vstupu do terénu. Vzhledem k sociálním vazbám získaným v průběhu tvorby bakalářské práce (Hryzlíková 2016), nebyl vstup do zkoumaného pole výraznou překážkou.

Data jsou vytvářena na základě prvotní formulace výzkumného problému a teoretických znalostí a následně získávána v oblastech sociálních interakcí samotných aktérů (Pavlásek, Nosková 2013: 10). Získávání empirických dat probíhalo v „terénu,“ konkrétně v různých regionech na území České republiky. Bádání v terénu nemusí nutně představovat longitudiální záležitost. Pojem „terénní výzkum“ sice na jedné straně znamená dlouhodobý výzkum, zároveň je však běžně využíván pro jakékoli získávání dat „mimo domov“ (Pavlásek, Nosková 2013: 11). V rámci kvalitativního výzkumného přístupu bylo realizované zúčastněné pozorování, jako podstatná součást sběru dat i případových studií. Skrze tento metodologický přístup došlo k ucelnějšimu obrazu na danou oblast. Samotná realizace výzkumu probíhala v rozmezí dvou měsíců, a to od prosince 2017 do ledna 2018 v různých lokalitách ČR.

Závěrečná zjištění a teorie však v kontextu kvalitativního výzkumu nelze zobecňovat, platí právě pro konkrétní výzkumný vzorek (Švaříček, Šed'ová 2007: 25). V odborném diskurzu často dochází ke kritice kvalitativního výzkumu s ohledem na jeho validitu a reliabilitu (Švaříček,

Šedřová 2007: 28). Validita představuje v kontextu kvalitativního výzkumu jistou pravdivost a platnost celého výzkumného procesu. „*Atribut pravdivý znamená, že nálezy reprezentují jevy, ke kterým odkazují, atribut platný znamená, že zjištěné nálezy jsou podepřeny důkazy*“ (Švařiček, Šedřová 2007: 31). K objasnění tohoto aspektu vede podrobný popis postupu a struktury zvoleného přístupu. Reliabilita či kritérium spolehlivosti je samozřejmě v kontextu kvalitativního šetření poměrně nízká, předpokládá totiž shodné výsledky při opakovaném měření (Švařiček, Šedřová 2007: 39). Takový výsledek je teoreticky v kvalitativním výzkumu nemožný, a to s ohledem na jedinečnost a konkrétní specifika zkoumaného jevu a výzkumného souboru. Dle Hendla však výzkumník skrze kvalitativní přístup ve výzkumu získává integrovaný pohled na předmět studie (Hendl 2012: 50).

Hlubkové rozhovory

Pro výzkumné šetření bylo využito hlubkových rozhovorů, jedná se o nestandardizované dotazování, uskutečňované zpravidla jedním badatelem za využití otevřených otázek. Skrze hlubkové rozhovory jsou zkoumáni členové určité specifické sociální skupiny (Švařiček, Šedřová 2007: 159).

Pro účely tohoto výzkumného šetření byl využit koncept polostrukturovaného rozhovoru, který vychází z předem připravených tematických okruhů a otázek, které pod tyto okruhy spadají (Švařiček, Šedřová 2007: 160). Dotazováním dochází k interakci mezi participantem a výzkumníkem, přičemž výzkumník zaměřuje otázky na konkrétní úseky participantova života s ohledem na výzkumný problém (Pavlásek, Nosková 2013: 104). Je nutné si uvědomit, že neexistuje ideální a předem připravený způsob vedení rozhovoru, jelikož je každý jedinečný ve svém prostředí i čase, proto se konkrétní průběh rozhovoru vždy odvíjí od nepředvídatelných aspektů. K participantovi nelze přistupovat dle předpřipravených modelů, neboť je každý rozhovor jedinečný a neopakovatelný (Pavlásek, Nosková 2013: 111).

V úvodní fázi rozhovorů vždy proběhlo komplexní vysvětlení účelu výzkumu, zároveň byla zdůrazněna jistota anonymity. Anonymita je zajištěna označením jednotlivých participantů čísly od 1 do 6. V průběhu celého výzkumu byl kladen zvláštní zřetel na etickou oblast výzkumu, současně byly zvažovány důsledky tohoto zkoumání. Konkrétní termíny rozhovorů byly vždy s participanty domluveny předem přes sociální síť či telefonicky.

Po úvodní části následovala ústřední fáze dotazování. Kde jsem se snažila být aktivní a rozhovor vést, zároveň však být taktní a držet se některých empatických zásad chápajícího rozhovoru, které uvádí Kaufmann (2010: 60). Jelikož byl použit koncept polostrukturovaného rozhovoru, stala se nedílnou a zásadní součástí, fáze přípravy. V rámci přípravné fáze bylo vytvořeno schéma základních okruhů a otázek, od kterých se následně rozhovory odvíjely. Časová rozmezí jednotlivých rozhovorů se pohybovala od 60 do 180 minut.

S poučeným souhlasem participantů byly rozhovory zaznamenány a následně doslovně přepsány. Jedná se o techniku doslovné transkripce (Hendl 2012: 208). Co nejpřesnější přepis rozhovoru je hodnotným materiálem, vede k uchování původních dat a umožňuje badateli rekonstrukci celého rozhovoru (Švaříček, Šed'ová 2007: 41). Přepis představuje zdroj dat pro následnou analýzu a interpretaci zkoumaného (Švaříček, Šed'ová 2007: 181). Časové rozmezí přepisů v praxi obnášelo významné množství času, jedná se však o neodmyslitelnou činnost v rámci kvalitního šetření. Vzhledem k rozsahu doslovně přepsaných rozhovorů, jsou využity pouze jejich konkrétní části, nikoli rozhovory v plném rozsahu.

Neformalizovaný přístup

Pro tento typ výzkumného šetření, v rámci kvalitativního výzkumu, byl zvolen neformalizovaný přístup. Mezi prvky neformalizovaného přístupu může spadat prezentace vlastních názorů, lichocení, pozornost či dárek a další. Při vhodném zacházení s těmito prostředky může dojít k vytvoření přátelské atmosféry a budování pocitu důvěry, což je vhodné pro samotné dotazování i pro budoucí zkoumání (Pavlásek, Nosková 2013: 105). Užití neformalizovaného přístupu může být zároveň užitečné pro navození nových či skrytých skutečností (Pavlásek, Nosková 2013: 108). Neformalizovaný přístup vnímá jedinečnost každého zúčastněného, vede výzkumníka k individuálnímu vnímání participantů s respektem k jejich osobitému stylu a jednání. Naopak formalizovaný přístup do jisté míry směřuje výzkumníka k vnímání participantů jako osob s podobnou či dokonce stejnou formou jednání a chování (Pavlásek, Nosková 2013: 109).

Sezení a samotné rozhovory se v naprosté většině odehrávaly v domácnostech zúčastněných. S přibývajícimi rozhovory jsem již měla povědomí o komunitě banátských Čechů v ČR, většina z nich se totiž méně či více navzájem zná. Endogamní zásady, jež většinu času

v českých vesnicích v Banátu platily, zapříčinily rozrůstání již vzniklých rodů, četnost příjmení se spíše nerozšiřovala, naopak se posilovala existence již vzniklých rodů. Češi z Banátu, kteří žijí v ČR, mají většinou povědomí alespoň o existenci příjmení rodiny, která z Banátu pochází. V průběhu rozhovorů jsem v návaznosti na tento fakt postupně pozdravovala jednoho účastníka od druhého, což výrazně posilovalo pocit důvěry a náklonnosti. Skrze neformalizovaný přístup, blízký vztah k tématu a vzhledem k faktu, že jsem v Rumunsku žila a české vesnice jsem několikrát navštívila, mimo jiné i za účelem své bakalářské práce (Hryzlíková 2016), skutečně docházelo během rozhovorů k prezentaci vlastních názorů, jenž reagovaly na projevený zájem účastníků. Vzhledem k tomu, že se rozhovory odehrávaly v domácnostech účastníků, považovala jsem za projev slušného chování a jistou samozřejmost věnovat účastníkům malou poroznost, což se ukázalo jako příhodné. Samotní účastníci mě také pohostili, například vlastnoručně vyráběným sýrem. Uskutečněné rozhovory v naprosté většině probíhaly ve velice příjemné atmosféře v rámci neformalizovaného přístupu.

Rozhovory byly orámovány neformálním povídáním. Přirozeně probíhala úvodní rozmluva, která se konala před započítím samotného rozhovoru a následně probíhala téměř přátelská rozprava po jeho ukončení. Někteří účastníci byli velice sdílní, vstřícně umožnili komplexní vhled do své životní situace. Tento typ zúčastněných převládal, pouze menší část účastníků měla tendenci shrnout svůj příběh do několika vět a na otázky odpovídat věcně a stručně s domělym pocitem nedůležitosti svých sdělení.

I přes uvedené klady neformalizovaného přístupu, není možné přistupovat k výzkumu příliš neformalizovaně. Tak jako ve většině oblastí, vede ideální směr uprostřed obou možností (Pavlásek, Nosková 2013: 110). Vliv formalizovaného přístupu je jistě přínosný, avšak pokud má výzkumník v úmyslu skutečně proniknout do zkoumané oblasti a nesetrvat pouze na povrchu, není možné, aby byl jeho přístup příliš formalizovaný (Pavlásek, Nosková 2013: 109). Současně, dle mých zkušeností, zastávám názor, že není reálně možné, v kontextu kvalitativního výzkumu a hloubkových rozhovorů, udržet vztah účastníka a výzkumníka pouze na bázi formalizovanosti.

Výzkumný soubor

Výzkumný soubor tvoří 6 účastníků, přičemž 2 z nich zahrnují manželský pár. Tyto páry projevíly požadavek účastnit se výzkumu společně. Výzkumný soubor tvoří banátští

reemigranti ve věku od 28 do 84 let, převážně se jedná o muže, v menší míře jsou však obsaženy i výpovědi žen. Účastníci výzkumu byli získáni skrze sociální sítě, v návaznosti na kontakty nabyté v souvislosti s výzkmem k bakalářské práci (Hryzlíková 2016). Účastníci výzkumu byli vybráni tak, aby splňovali kritéria výzkumného záměru a současně byli ochotni se stát součástí výzkumného šetření. Vybraní a participující účastníci výzkumu splňují kritérium, že účastníci výzkumu musí mít četné zkušenosti se zkoumaným sociálním jevem (Švaříček, Šedřová 2007: 34). V tomto případě nelze hovořit pouze o četných zkušenostech, toto tvrzení není dostačující pro dominantní část života jednotlivých participantů.

Výběr vzorku v kvalitativním výzkumu má svá specifika, účelem není, aby reprezentoval určitou populaci, ale konkrétní problém. Soubor je tedy záměrně konstruován s ohledem na stanovený výzkumný problém (Švaříček, Šedřová 2007: 72). S možností graduální konstrukce vzorku, nedošlo k vytvoření souboru v jednom momentě, v návaznosti na cirkulární logiku zkoumání byl vzorek v průběhu šetření průběžně rozšiřován a redefinován.

Tabulka 1: Popis výzkumného souboru

Participant	Pohlaví	Věk	Délka pobytu v ČR	Bydliště v rumunském Banátu
1	M	28 let	8 let	Gerník
2	M, Ž	84 let, 82 let	3 roky	Rovensko
3	M	41 let	25 let	Bozovici (Rovensko)
4	Ž	42 let	26 let	Gerník
5	M	37 let	22 let	Rovensko
6	M, Ž	60 let, 49 let	27 let	Rovensko

1.9 Výzkumný design

V návaznosti na vydefinování výzkumného problému došlo k určení výzkumného designu. Jako nejvhodnější se ukázala být „případová studie,“ jež patří k základním výzkumným designům. „*Detailní studium jednoho nebo několika případů je tradičně považováno za jeden z možných způsobů, jak porozumět složitým sociálním jevům*“ (Švaříček, Šed'ová 2007: 96).

Vzhledem k faktu, že je obsaženo a interpretováno několik případů, jedná se o mnohonásobnou případovou studii či mnohopřípadovou studii. Ke zvolení tohoto designu vedl fakt, že mnohopřípadová studie bývá považována za průkaznější a důvěryhodnější (Švaříček, Šed'ová 2007: 106). V návaznosti na požadavky struktury případové studie byly vypracovány případové studie všech participantů, které blíže specifikuje oblast výzkumného souboru. Zvolené případy interpretují příběhy „běžných“ osob, přičemž každý disponuje jedinečnými aspekty průběhu reemigračního procesu. V této případové studii se jedná o sledování více příkladů, což by mělo vést k důkladnějšímu vhledu do dané problematiky. Proto lze tuto případovou studii označit rovněž termínem „kolektivní“ (Hendl 2012: 105).

Jelikož se jedná o empirické zkoumání, základem je sběr skutečných dat souvisejících s objektem výzkumu. „*Terminologie pojmu „případová studie“ není zcela jednotná, hranice jednotlivých definic však nejsou příliš výrazné, proto lze obecně tvrdit, že případová studie je empirickým designem, jehož cílem je detailní zkoumání a porozumění jednomu nebo několika zkoumaným případům*“ (Švaříček, Šed'ová 2007: 97).

Jádrem případové studie je vždy samotný případ, další postupy se odvíjí od specifík daného případu. Cílem badatele je dosažení komplexního porozumění v kontextu přirozeného prostředí, poznání zkoumaného do hloubky a následná interpretace jedinečných interakcí mezi zkoumaným případem a okolím. Autoři dále uvádí, že „*téměř každá studie představuje do jisté míry originální analytický a interpretativní přístup,*“ jediným a důležitým společným znakem je „*pohled na případ jako na integrovaný systém*“ (Švaříček, Šed'ová 2007: 98).

Průběh případové studie se řídí kontextovými fázemi celého kvalitativního výzkumu. Analýza dat získaných v rámci případových studií směřuje k nalezení odpovědí na výzkumné

otázky či přiblížení se následným zjištěním (Švaříček, Šed'ová 2007: 108). Analitický přístup je zaměřen především na celistvost případů (Švaříček, Šed'ová 2007: 110).

Design případových studií s sebou přináší mnohé přednosti: výsledky výzkumu bývají snáze srozumitelné širší škále zájemců o danou problematiku, dochází k zachycení unikátních okolností problému a oddíly příběhu jsou pevně zakotveny v realitě. V rámci mnohopřípadové studie dochází ke komplexnímu a širšímu náhledu na danou problematiku. Nutné je však přihlížet i k nedostatkům využitého designu, jako je malá zobecnitelnost či subjektivní interpretace výzkumníka (Švaříček, Šed'ová 2007: 112).

1.9.1 Případová studie 1

Participantem je muž, kterému je nyní 28 let. Pochází z vesnice Gerník, tedy z největší české vesnice v rumunském Banátu. Do České republiky se přestěhoval v roce 2010, žije tu tedy již 8 let. Své bydliště několikrát změnil, ale nyní je usazen na Plzeňsku. Lokalitu svého bydliště a působiště si vždy vybíral pouze dle svého vlastního uvážení. Přítomnost známých a příbuzných na jeho výběr neměla vliv. Do České republiky participant přesídlil zcela sám, za účelem získání lepšího zaměstnání.

Participant uvádí, že oba jeho rodiče jsou Rumuni, pouze otec má český původ. Vzhledem k tomuto faktu je spokojen se svým rumunským státním občanstvím a nehodlá ho měnit, ani žádat o české státní občanství. Jeho blízcí příbuzní stále žijí v rumunském Banátu. V České republice žijí pouze vzdálení příbuzní, se kterými se příliš nenavštěvuje.

Participant navštěvoval českou základní školu, která v Gerníku funguje dodnes. Česky komunikovali částečně i v rodině. V Rumunsku dále zúčastněný vystudoval střední školu, kterou zakončil maturitní zkouškou. Následně pracoval jako překladatel českého a rumunského jazyka. V souvislosti s dobrou znalostí češtiny neměl v oblasti integrace do České republiky žádné obtíže. Navíc udává, že ho česká společnost přijala velmi dobře.

Pracovní pozici si participant domluvil a zajistil již z Rumunska, stěhoval se tedy již s určitou jistotou. Nyní zúčastněný pracuje v automobilovém průmyslu.

Participant v současné době stále udržuje kontakty s banátskými Čechy, kteří také žijí na území České republiky. Rumunský Banát pak navštěvuje jednou až dvakrát ročně, dokud neměl rodinu, jezdil i častěji.

Svou budoucnost zúčastněný spatřuje nadále v České republice, společně se svou rodinou. Participantova manželka pochází přímo z České republiky a společně mají jedno dítě.

Participant odpovídal na kladené otázky poměrně stručně, ale věcně. Zmiňoval pouze informace, které sám považoval za zásadní.

1.9.2 Případová studie 2

Participant jsou manželé a účastnili se rozhovoru společně. Pánovi je nyní 84 let, paní je o dva roky mladší, je jí tedy 82 let. Do České republiky se participant přenesli na trvalo v roce 2015 ze své rodné vesnice jménem Rovensko. Přestěhovali se k rodině svého syna do obce ve východních Čechách.

Jejich přesun probíhal postupně, většinou v České republice trávili zimní období a na letní měsíce se vraceli do banátského Rovenska. V roce 1996 si zařídili povolení k trvalému pobytu na území České republiky a v této souvislosti vypátrali, že jejich rod pochází z Berounska. Státní občanství si manželé zatím nezměnili, mají tedy pouze rumunské, ale o změně stále uvažují. Zatím jim stačí povolení k trvalému pobytu, kterým disponují již 22 let.

Hlavní motivací k přesunu těchto participantů byli děti a příbuzní. Manželé mají v České republice syna, vnuky, a dokonce i pravnoučata, se všemi se rádi a často navštěvují. Druhým zásadním motivačním faktorem byla nedostatečná zdravotní péče na území Rumunska.

Jelikož manželé pochází ze stejné vesnice, navštěvovali stejnou základní školu, která fungovala přímo v Rovensku, jendalo se o čtyři roky povinné školní docházky. Pán následně ještě nastoupil na gymnázium v nedalekém městě, kde bydlel u otčova bratra. K vykonání vojenské služby byl poté povolán do Bukureště, hlavního města Rumunska. Paní ihned po absolvování povinné školní docházky začala pracovat v zemědělství a v podstatě českou vesnici neopouštěla, vzhledem k tomu dnes neovládá rumunský jazyk.

Muž od svých osmnácti let pracoval v dolech, vzdálených od vesnice skoro čtyřicet kilometrů. Jednalo se o nelehkou práci, kde bylo zaměstnáno mnoho obyvatel z českých vesnic. Zaměstnanci dolů byli ubytováni v jejich těsné blízkosti, domů chodili pěšky jednou týdně, když měli volnou sobotu. Především v zimě byla cesta velmi náročná, kvůli sněhovým závějím. Zaměstnání v dolech představovalo alespoň nějaký přísun financí pro participantovu rodinu, kde bylo hlavní činností zemědělství.

Oba participanté nyní pobírají starobní důchod z Rumunska, který je poměrně nízký, ale manželé udávají, že s takovým obnosem peněz vystačí. Dům, který vlastnili ve vesnici Rovensko, už prodali a přispěli ke koupi domu, kde v současnosti žijí se svým synem a jeho manželkou, která rovněž pochází ze stejné vesnice v Rumunsku.

Z příjemného rozhovoru je patrné, že je pro starší participanty přirozenější vyprávění o minulosti a o životě v Rumunsku. Hodnocení životní situace v České republice pro ně není prioritní. Svůj přesun do České republiky zúčastnění vnímají jako nevyhnutelný akt za účelem získání adekvátní zdravotní péče a především, jako prostředek, jak být se svými dětmi v již zaslouženém pohodlí.

1.9.3 Případová studie 3

Participantem je muž ve věku 41 let. V současné době žije na východě Čech, pochází však z rumunské obce Bozovici. Participantovi rodiče pochází z vesnice jménem Rovensko, avšak těsně před jeho narozením se přestěhovali právě do Bozovici, kde koupili a přestavěli dům. Město Bozovici spadá pod oblast Caras-Severin a je třicet kilometrů vzdáleno od české vesnice Rovensko.

Zúčastněný v daném městě navštěvoval rumunskou školku a následně i základní školu. Jeho situace se tedy poněkud liší od většiny banátských Čechů, kteří navštěvovali školu českou. Participant však uvádí, že i v tomto městě žilo asi patnáct českých rodin a v obci se nacházel i český katolický kostel. Znalost českého jazyka však zúčastněný získal pouze v úzké rodině, proto měl následně s jeho aplikací nemalé obtíže.

Participant má staršího bratra, který se narodil, když ještě rodina žila v Rovensku, možná z toho důvodu měl k české vesnici kladný vztah. Participant se oproti svému bratrovi návštěvám Rovenska spíše vyhýbal.

V Rumunsku participant absolvoval dva roky gymnázia a následně se rozhodl pro odchod do České republiky, kam tudíž přesídlil v roce 1993, kdy mu bylo právě patnáct let. Participantův otec dal českému podnikateli, který do Banátu jezdil prodávat různé věci, kanistr s naftou za to, že jeho syna odveze do České republiky. Podnikatel participanta vysadil na brněnské dálnici a ten sám pokračoval ke svému strýci. Období příchodu do České republiky mu komplikovala právě špatná znalost českého jazyka. K odchodu z Rumunska muže vedly především obecné socioekonomické podmínky v Rumunsku. Odcházel s vidinou lepších pracovních podmínek.

Zúčastněný v České republice studoval zednické učiliště, ale vzhledem k ekonomické situaci rodiny studium nedokončil, i když jeho školní výsledky byly velmi dobré. Nyní pracuje již dvacet let jako tiskař. Zednické práce vykonává pouze ve volném čase.

Participant vyjadřuje poměrně intenzivně svůj negativní postoj k vládnímu systému v Rumunsku a klade přitom důraz na výrazné rozdíly v běžných standardech a normách obou zemí. Jako první z celé rodiny participant získal české státní občanství v roce 1998. V současné době již žijí všichni jeho příbuzní v České republice. Muž se v České republice oženil, má tři děti a žije spokojený život. Do budoucna chce s určitostí v České republice setrvat, i když občas, za určitých podmínek, o návratu do rodného Banátu uvažuje.

Participant udržuje velmi aktivně kontakty s dalšími banátskými Čechy, kteří také žijí na území České republiky. Téměř každý rok navštěvuje Banát, kde žijí jeho vzdálení příbuzní a známí, nebo další místa v Rumunsku.

Zúčastněný ochotně poskytl související materiály k prostudování, některé z nich jsou přiložené v přílohách.

1.9.4 Případová studie 4

Participantkou je žena ve věku 42 let, která pochází z banátské vesnice Gerník. Nyní žije v Ústeckém kraji. Do České republiky se přestěhovala v květnu roku 1992, když jí bylo necelých 17 let.

Participantka přesídlila na základě nabídky, která přišla z České republiky do Gerníku a lákala banátské Čechy, aby přišli do vlasti pracovat či studovat. Nabídka obsahovala sdělení, že podmínky pro příchod do České republiky budou zajištěny. Zúčastněná v tu dobu studovala střední školu, obor krejčí, ale školu nedokončila a využila této možnosti. Rodiče její odchod vnímali spíše negativně, participantka byla jejich jedinou a zároveň nejmladší dcerou. Z Gerníku odjížděla kromě zúčastněné ještě tři další děvčata. Jednalo se o nábor české firmy, která sídlila v Chebu. Právě tam, mezi mladými lidmi z Banátu, poznala svého současného manžela, který pochází ze Svaté Heleny a do České republiky se přestěhoval společně se svými rodiči v roce 1991.

Za svého manžela se participantka provdala v roce 1994 na radnici v Chebu. Jelikož však panovala v té době na Chebsku složitá bytová situace, rozhodli se mladí manželé pro přesun na Žatecko. V roce 1995 si za naspořené peníze koupili byt na vesnici, který však po čtyřech letech prodali a přemístili se přímo do města. Participantka uvádí, že roky 1995 až 1996 pro ně byly velmi náročné, nemohla si najít práci, tudíž žili pouze z manželova příjmu. V tuto dobu žádala participantka o získání českého státního občanství, musela se však vzdát občanství rumunského, což byla poměrně drahá záležitost. Jelikož byla žena v této době nezaměstnaná, využila možnosti podat žádost o jistou úlevu na poplatcích za vyřízení státního občanství České republiky. Do této doby setrvala participantka na území České republiky na základě povolení k trvalému pobytu, který získala po několika prodlouženích dlouhodobého pobytu.

V roce 2002 se zúčastněné narodila první dcera a o čtyři roky později dcera druhá. S příchodem dětí si manželé pořídili větší byt, ve kterém žijí dodnes.

Většina rodiny již žije na území České republiky, pouze jediná neteř stále žije v Banátu, kde podniká v oblasti turistického ruchu. Participantčina matka i všichni tři bratři žijí na Plzeňsku, kam za nimi zúčastněná velmi často a ráda jezdí.

V současné době je pracovní činnost participantky poměrně různorodá, dominují překlady českého a rumunského jazyka, dále ve firmách zaučuje nové zaměstnance, organizuje různá školení a zajišťuje i další související činnosti. Ve volném čase šije tradiční gernické kroje, dále plete, vyšívá a háčkuje.

Participantka je zároveň hlavní organizátorkou akcí pro banátské Čechy na Žatecku. Většinou se akce konají jednou ročně. Participantka zdůrazňuje hrdost ke svému češství a zároveň sounáležitost s banátskými Čechy, poukazuje na fakt, že mezi svými přáteli má jak banátské Čechy, tak rodilé Čechy a nespatřuje v nich rozdíl. Mimo jiné zúčastněná organizuje i školní srazy své třídy, ty se konají také na Žatecku, jelikož zde žije většina jejích spolužáků.

Do budoucna plánuje participantka s jistotou zůstat v České republice, uvažuje pouze o zaměstnání v nedalekém Německu. Narozdíl od většiny banátských Čechů, kteří žijí v České republice, participantka rodný Banát navštěvuje pouze vyjimečně, poslední návštěvu zmiňuje před téměř devíti lety.

1.9.5 Případová studie 5

Participantem je muž ve věku 37 let, narozen v roce 1980. Do České republiky participant přesídlil, když mu bylo pouhých 16 let. Jeho cílovou lokalitou byly Prčice, následně vystřídal několik oblastí, až se usadil u Kolína, kde žije dodnes.

Participant pochází z banátského Rovenska, kde se narodil a absolvoval první čtyři roky základní školy. Jednalo se o českou školu, kde výuka rumunštiny probíhala za účelem přípravy na druhý stupeň základní školy. Na druhý stupeň participant docházel do osm kilometrů vzdálené rumunské obce Sopotu Nou. Mimo školní povinnosti musel participant intenzivně pomáhat v domácnosti a v hospodářství svých rodičů, jeho starostí byla především pastva krav či prasat. Poté odešel do města za účelem studia na střední škole, místo čtyřech let však dokončil pouze tři roky, protože se v tu dobu rozhodl k přesídlení do České republiky. Ze střední školy tudíž získal výuční list v oboru elektrikář. Už v tu dobu si byl participant jistý, že v Rumunsku žít nebude a chtěl začít vydělávat peníze, takže pro něho nebylo dokončení maturity na místní střední škole prioritou. Prvotně projevil snahu zaměstnat se ještě v Rumunsku, při prvním pohovoru byl však

po něm požadován úplatek a participant se rozhodl, že s definitivní platností odejde do České republiky. Jeho prioritou byl zprvu pouze výdělek, proto byl připraven pracovat kdekoli.

Participant do České republiky přijel vlakem zcela sám. Nejprve pracoval asi tři měsíce v jedné fabrice, než zjistil, že dostává pouze malou část svého reálně vydělaného platu. Po tomto zjištění se vrátil na čas do Banátu, dokud ho nepodpořil kamarád, který žil na východě Čech. Ten mu pomohl sehnat práci, vyřídit potřebné dokumenty, a především se stal pro participanta velkou morální oporou. Společně podali žádost o povolení k trvalému pobytu, aby povolení získal, pracoval participant v kožené galanterii v Třebechovicích pod Orebem. Participant dále vystřídal ještě několik pracovních pozic, a když měl vydělaný dostatek financí, odjel na rok zpět do Rumunska, kam po nějaké době přišla nabídla pracovních míst z pražské firmy Mitas, kam se participant přihlásil a od té doby žije v České republice trvale, jedalo se o rok 2000. Od tohoto roku se do rodného Banátu vrací pouze na dovolenou a nevnímá ho nadále jako svůj hlavní domov. Nyní je zúčastněný zaměstnán u dopravní firmy na pozici řidič autobusu a se svou prací je spokojen.

Participantova manželka, se kterou se oženil v Rovensku, pochází rovněž z Banátu. Dlouhou dobu však manželé žili odděleně, participant pracoval v České republice a jeho žena byla poměrně aktivní v kulturním dění vesnice v Rumunsku. Časem se jim narodily dvě děti, následkem zdravotních obtíží se participantova manželka přemístila do České republiky a děti po nějakou dobu žily se svými prarodiči v Banátu, jelikož manželé v České republice bydleli na ubytovně. Rodiče se za svými dvěma dětmi snažili jezdit alespoň jednou měsíčně, a když měly nastupovat do školy, rozhodli se je také přestěhovat do České republiky, což znamenalo zajistit nové bydlení. Vzhledem ke svému rumunskému státnímu občanství a rumunským dokladům se potýkali s velkými problémy pronajmout jakýkoli byt, až se jim podařilo pronajmout obecní byt, takže mohli z Rumunska přivézt své dvě děti. Problém s nástupem do školy nastal, když rodiče zjistili, že děti z Rumunska nemají potřebná očkování, ani očkovací průkazy. Nástup do školy se tak o půl roku protáhl. Rodina v současné době žije ve svém bytě, který koupila s pomocí hypotéky.

V roce 2015 získala rodina české státní občanství, participant oficiálně žádal v době, kdy bylo možné ponechat si současně i rumunské státní občanství, což je pro něho výhodné, jelikož stále vlastní v Banátu nějaké nemovitosti a majetek. V čase, kdy zúčastněný žádal o české státní

občanství, nebyly jeho děti ještě plnoleté, proto mohla žádat celá rodina současně. Participant uvádí, že k získání českého státního občanství musel doložit doklad o českém původu, získat potvrzení o pracovním povolení a musel vykonat zkoušku z českého jazyka, která spočívala v četbě článku a následné diskuzi, zda dotyčný textu porozuměl. Posledním dokumentem, který participant k žádosti o české státní občanství dokládal, bylo potvrzení o členství v Demokratickém svazu Slováků a Čechů v Rumunsku.

Participant má v Banátu stále poměrně velkou část blízké rodiny, přímo v Rovensku stále žijí jeho rodiče, dědečkové z obou stran a strýc, tedy bratr otce. Vzdálenější příbuzné má participant i v dalších českých vesnicích, a to v Gerníku a Svaté Heleně. Participant se velmi intenzivně a často účastní srazů banátských Čechů na území České republiky, jedná se většinou o Silvestra, posvícení, plesy a podobně. Stejně tak často se vídá se svými přáteli, kteří pochází přímo z České republiky, jelikož v původu nespátřuje rozdíl.

Participantovým snem do budoucna je otevření malé hospůdky s přátelskou atmosférou v jeho rodném Rovensku. Nyní navštěvuje Banát minimálně jednou ročně, ale spíše víckrát. Participant v Rovensku stále vlastní dům, kde žijí jeho rodiče, většinou zde s rodinou tráví letní dovolenou, při které vykonává pracovní činnosti, které jsou v hospodářství běžné. S velkou pravděpodobností se participant do rumunského Banátu vrátí, ale až v době, kdy budou jeho děti i on s manželkou zajištěni.

1.9.6 Případová studie 6

Participant jsou manželé a rozhovoru se účastnili společně. Muž ve věku 60 let se v daném rozhovoru angažoval více, jeho manželka ve věku 49 let občas přidala či doplnila určité informace a údaje.

Participant pocházejí z banátské vesnice Rovensko a nyní žijí společně s participantovými rodiči ve východních Čechách. Participant pocházejí ze stejné české vesnice, kde navštěvovali první stupeň základní školy, participantka následně musela pracovat v rodinném hospodářství. Druhý stupeň absolvoval pouze participant v osm kilometrů vzdálené obci Sopotu Nou, kde byla pouze rumunská škola a všechny předměty probíhaly v rumunštině. Češi byli okolními obyvateli nazýváni „Pémové“.

Svatbu měli participanté přímo v rodné vesnici v roce 1985. V Rovensku se jim narodily postupně dvě děti a participant učil dvanáct let na místní základní škole. Rodina sice žila v Rovensku, ale částečně uvažovala o životě v rumunském městě Bozovici, kde dokonce koupila dům. Avšak představa, že budou žít mezi Rumuny a jejich děti budou navštěvovat rumunskou školu, je dovedla k rozhodnutí odejít do České republiky, mezi své. Participantka byla především ženou v domácnosti, starala se o děti a o hospodářství. Nikdy nepobírala žádnou mateřskou, tudíž žili z toho, co vypěstovali a chovali, jediný finanční příjem pro rodinu představoval učitelský plat participanta.

Manželé přesídlili do České republiky na základě kontaktů s trutnovskou lesnickou střední školou. Trutnovská lesnická akademie a české vesnice v Banátu byly poměrně úzce propojeny. V 80. letech probíhaly různé výměnné pobyty a participanté se se zaměstnanci lesnické školy spřátelili. Tito přátelé z Trutnova zařídili participantům dokumenty ohledně trvalého pobytu na území České republiky a nabídli jim na určitou dobu gorsoniéru přímo na lesnické škole, současně jim pomáhali s nalezením nějakého zaměstnání. Participantům po jejich příchodu do České republiky téměř nezáleželo na tom, jakou práci budou vykonávat. Určitou dobu oba participanté pracovali v pivovaru, jelikož je však participant pedagog, obvolali několik škol na Trutnovsku a participanta jedna z nich přijala. V této škole se vyklidil kabinet a participanté zde začali žít. Po příchodu do České republiky pracovala participantka nějakou dobu jako pomocná síla v kuchyni, poté šest let v zemědělském družstvu, kde získali výhodný nájem, necelý rok pracovala jako švadlena a asi šest let uklízela v domově důchodců. Dnes je participant ředitelem základní školy a jeho manželka školní kuchařka, na což si udělala kurz. Do České republiky odešli, protože sem patří, odcházeli za lepším životem, v Rumunsku se cítili jako v cizí zemi.

Aby byl participantům povolen trvalý pobyt, museli doložit potvrzení, že mají, kde bydlet a dále museli uvést zdroje příjmů. Současně museli zařizovat dokumenty na rumunském velvyslanectví v Bukurešti. Kvůli žádosti o trvalý pobyt absolvovali participanté cestu z České republiky do Rumunska a zpět hned několikrát a na závěr jim byl udělen pouze pobyt dlouhodobý s tím, že došlo k administrativním změnám. Následně získali i povolení k trvalému pobytu, ale uvádějí, že je to stálo mnoho starostí i peněz. Stěhování probíhalo postupně, participanté s humorem dodávají, že celkem patnáct, nebo dvacet let. Prvně přijeli autobusem,

který se vracel z výměnného pobytu prázdný, a to si vzali pouze základní věci. Nejdříve se stěhovali sami manželé, děti zůstaly u prarodičů, dokud pro ně rodiče nepřipravili vhodné podmínky, což trvalo zhruba čtyři měsíce. S dětmi se participantů stěhovali vlakem v roce 1992, kdy jednomu z nich byly čtyři roky a druhému pět let. Děti tudíž ihned po přesídlení nastoupily do školky. Rodina si postupně koupila auto a v drobném stěhování pokračovala ještě několik let. Téměř po deseti letech intenzivního pobytu na území České republiky rodina zažádala o české státní občanství, což vycházelo na pět tisíc. Současně se museli zřici občanství rumunského, za což zaplatili asi třináct tisíc. Participantů udávají, že je okolnosti státního občanství vyšly asi na padesát tisíc korun.

Do Banátu participantů jezdí většinou jednou ročně, a to na deset, nebo čtrnáct dní a poté se rádi vrací domů, do České republiky. V Rovensku stále žijí participantčiny rodiče. Setkání banátských Čechů v České republice se participantů účastnili spíše dříve, nyní mají dojem, že se od větších srazů upouští a banátští Češi se setkávají spíše na regionální úrovni.

Do budoucna plánují participantů setrvat v České republice a cestovat, mají v úmyslu zůstat nablízku svým dětem a vnoučatům. Svého ročního vnuka začínají na přání svých dětí učit rumunsky, aby měl do budoucna otevřené možnosti.

1.10 Vyhodnocení analýzy dat a interpretace výzkumných výsledků

Na výzkumný text je nahlíženo s ohledem na základní výzkumné otázky, dochází tedy k rámcové kategoriálně - obsahové analýze. Perspektiva kategoriálně - obsahové analýzy je zaměřena na společné výzkumné téma určité skupiny osob (Šucha, Charvát, Řehan 2011: 28). V rámci této analýzy došlo k definování výchozích kategorií, jež jsou bezprostředně inspirovány výzkumným textem a vytvořily se v podstatě samovolně a přirozeně.

Skzre hloubkové rozhovory došlo k nabytí výchozích dat. Výsledné odpovědi jednotlivých participantů jsou prostřednictvím otevřeného kódování zpracovány v této kapitole.

Otevřené kódování představuje poměrně snadnou ale účinnou techniku v rámci kvalitativních projektů. V rámci tohoto nástroje je přepsaný a analyzovaný text rozdělen na jednotky různé velikosti, s ohledem na výzkumné otázky (Švaříček, Šedřová 2007: 211). Tyto jednotky neboli kódy jsou následně hierarchicky řazeny k určeným kategoriím. „*Pod hlavičkou*

nově pojmenované kategorie slučujeme pojmy - kódy, které se zdají příslušet ke stejnému jevu“ (Švaříček, Šedřová 2007: 221).

Pro přehlednost získaných výsledků byla vytvořena tabulka obsahující zakódované odpovědi, plynoucí z hloubkových rozhovorů. Jelikož se jedná o hierarchický systém, základ tvoří 9 oblastí, které vycházejí z výzkumných otázek. Tyto oblasti zahrnují zmíněné konkrétní odpovědi participantů. Podrobněji jsou dané oblasti i jednotlivé odpovědi rozebrány v následujících podkapitolách, které obsahují přímě citace zúčastněných.

Tabulka 2: Kódované rozhovory

	Participant 1	Participant 2	Participant 3	Participantka 4	Participant 5	Participant 6
Očekávání	zaměstnání usazení splněno	být s rodinou splněno	lepší život pohoda splněno	rodina lepší život splněno	zaměstnání lepší podmínky splněno	život v ČR spíš splněno
Představy	reálné	reálné	reálné	reálné	reálné	téměř reálné
Důvody	práce	rodina	lepší životní podmínky	práce	práce vlast	vlast
Jednotlivec/ Rodina	sám	společně	sám	sama	sám	společně
Etnická identita	česká	česká	česká	česká	česká rumunská	česká

Státní občanství	rumunské	rumunské	české	české	české rumunské	české
Integrace	úspěšná	úspěšná	úspěšná	úspěšná	úspěšná	neprobíhala (úspěšná)
Kontakt s banátskými Čechy	akce Banát pravidelně	příbuzní Banát nepravidelně	akce Banát pravidelně	akce (organizace) Banát nepravidelně	akce Banát pravidelně	příbuzní Banát pravidelně
Budoucnost	ČR	ČR	ČR/RUM	ČR	RUM	ČR

Očekávání

Kategorie očekávání zahrnuje dvě úzce spjaté oblasti či otázky, pojednává o očekáváních reemigrantů před příchodem do ČR a navazuje na jejich následné naplnění na území „nového“ domova. Pět z šesti participantů projevilo výraznou spokojenost s naplněním svých očekávání. Většina uvádí, že neočekávala nic specifického. Ve výpovědích zúčastněných participantů se objevují spíše běžné požadavky na standardní způsob života. Dva participanté uvádí jako hlavní předpoklad hodnotnějšího života zaměstnání. Participant 1: *„Moje očekávání bylo, dobře se zaměstnat a usadit se v ČR, jsem spokojen moje očekávání se naplnila.“* Participant 5 navíc přesídlil s vidinou lepších podmínek pro své děti: *„Moje očekávání nebyly takový veliký, najít si práci, něco si vydělat, případně, když něco chci, tak abych na to měl. Já sem hlavně nechtěl, aby moje děti zažily to, co sem zažíval já. To chození do tý školy, když ráno sem nemoh vstát, šel sem do tý školy a voči sem neměl ještě vtevřený. Pak sem byl za hodinu v tý škole, tam teda si voddělat to, co bylo potřeba, dobře, mezitím se ty voči vtevřely, po dobu tý školy. Pak sme si dokázali zahrát fotbal s tím, že půjdeme zase ten kopec osm kilometrů, už jenom stoupák do Rovenska. A to sem si říkal, že bych pro ty děti chtěl udělat víc, aby nemusely dělat to, co já. Mě*

tam spoustu věcí vadilo, už když sem byl malej, že přijdu ze školy a musím se postarat o krávy, o prasata, protože to sem měl na starosti já. Moje děti nemusej dělat to, co mě se nelíbilo, takže můžu říct, že sem spokojenej. Ted' v podstatě úplně, neřeším vůbec nic.“ Dalším dominantně zmiňovaným aspektem je rodina. Participant 2: *„My sme šli hlavně za dětma, nám se tady líbí.“* Participant 3: *„Lepší život, pohodu. Jako tam sem koukal, kluci, co tam vystudovali, udělali vejšku v Rumunsku, oni dělali někde vopraváře, ty byli černý, zašpiněný, my sme je ani nepoznali. Udělali fakultu a ted' nemaj práci. Jako co tam? Sem spokojenej, mám koníčky. Tady mám děti, manželku, rodinu, všechno.“* Participantka 4: *Já sem přišla v sedmnácti letech a jako nelituju, že sem odešla od rodičů takhle mladá, samotná jakoby do ciziny, když si to vemete. Já sem prožila takovej krásnej si tady život. Já sem si, dá se říct, začala život s rodinou svojí, kterou sem si založila, takže já ničeho nikdy nelitovala.“* Ne zcela rozhodnou odpověď sdělili participant 6: *„No, nenaplnily se. Nesplnily se v tom, že to nezůstalo delší dobu tak, jak se mi to líbilo nejmíc. Jinak ne, neměl sem žádný lepší očekávání. Vůbec né, takže dobrý. To, co sem chtěl, bylo tady bydlet a dlouhou dobu sem říkal, že můžu dělat cokoli, že můžu kopat příkop, že mi to nevadí, až asi tak před deseti lety sem si říkal, že už asi ne.“*

Oblast očekávání a jejich plnění je poměrně rozšířená a má širokospektrý charakter. Je nutné poukázat na fakt, že došlo k výběru zásadních sdělení, přestože jednotlivé aspekty konkrétních očekávání se propojují a navazují na sebe.

Představy

Kategorie představ působí poněkud abstraktně, je však založena na faktu, který se v kontextu migrací objevuje poměrně často. Představy nutně nemusí odpovídat skutečnosti a může docházet k frustraci z neodpovídajících mínění. K nereálným představám o příchodu do České republiky či o republice jako takové, docházelo spíše v prvotních reemigračních procesech, které byly uskutečňovány v poválečném období. Vlivem globalizace, sociálních sítí a celkové modernizaci v dnešní době k výrazně smyšleným představám nedochází, ale ani tyto prostředky současné doby nedokážou přesně vykreslit onu realitu, se kterou se reemigranti po svém příchodu setkávají.

Ke svým představám a následnému setkání s realitou se více vyjádřilo pět participantů. Participant 5 dokládá předchozí tvrzení: *„Ty nepřesný představy měli, dá se říct, ty úplně první,*

který vodešli třeba hned po revoluci, nebo po válce, to bylo hodně velký zklamání, protože voni se vraceli hodně natěšený, za něčím hodně lepším a hlavně domů. Protože v Rumunsku se cejtili jako na návštěvě. Většinou v té době nacházeli práci, kde byly JZD a podobně, no a dostali nějaký bydlení. No a tam se ty jejich představy vo tom, jak přijdou v podstatě za lepším a domů, a že s nima bude tak zacházeno. Tak pár lidí bylo zklamáno, a spousta lidí to nevydrželo a vrátilo se zpátky do Rumunska.“ Významný vliv na představy reemigrantů měli příbuzenské či sociální vazby, které již měli v ČR vytvořené. Participant 1: „Vše sem si předem zařídil. Moje představy byly reálné, jelikož už jsem zde měl část rodiny, věděl jsem do čeho jdu.“ Participantka 4: „Já si myslím, že se to povedlo. To, co sem si z toho dopisu zafixovala, vopravdu to, co slíbili, se splnilo.“ Participant 3 a participant 6 poukazují na výrazné rozdíly mezi Rumunskem a Českou republikou, a s tím spojenou korekci ne zcela přesných představ, až po přesídlení do ČR. Participant 6 navíc upozorňuje na často přítomnou idealizaci: „Člověk prostě zjistí všechno tady. Ano, trochu se to asi změní v tom, že člověk zjistí, že ty lidi si závidí, jako všude jinde. Někdy si říkám, že možná i trošku víc než jinde.“ Participant 3: „Byla to velká změna proti tomu, co bylo tam, to bylo úplně něco jinýho. To může říkat kdo chce, co chce, ale tadyta země byla jiná, tady bylo všechno. Já sem neviděl banán někde do čtrnácti, tam je přivezli, tak sem koupil takový zelený ještě a vzal sem to domů a říkám, tak vyzkouším banán jakej je, ale říkám si, co na tom může bejt a pak sem se dověděl, že se musí nechat dozrát. Poprvý sem měl banán v nějakým devadesátým roce.“

Starší zúčastnění se ke svým představám konkrétně nevyjádřili, lze však odvodit, že vzhledem k častým předchozím návštěvám ČR nebyly nikterak zkreslené: „Sme jako byli vždycky trošku tady a pak tam.“

Důvody

Velice zásadní oblast v procesu generační reemigrace banátských Čechů zastávají tzv. „push“ a „pull“ faktory, tedy důvody odchodu z původní země a motivační faktory vedoucí k příchodu do „nové“ země. Jelikož v průběhu jednotlivých rozhovorů docházelo ze strany participantů k výraznému splývání těchto dvou okruhů, jsou tyto dvě oblasti zahrnuty v jedné výsledné kategorii. Pull faktory většinou představují opak push faktorů.

Dominantním a shrnujícím výsledkem této kategorie se stal koncept „lepšího“ života. Většinový vliv na přesídlení banátských Čechů tedy zastávají kvalitnější socioekonomické podmínky v České republice, oproti Rumunsku. Jeden z participantů na otázku, co ho motivovalo k odchodu z Rumunska, odpověděl následovně: *„Ta bída tam. Vidina lepší práce, tam to bylo úplně jinak, když sem viděl, jak to fungovalo tady. Když sem tady byl poprvé v osmdesátém devátém na nádraží, na hlavním, tam ty kuřata, jak tam točili. Tohle v Rumunsku nikdy nebylo. Tady ty krámy plný, všechno.“* Nejdůležitějším dílčím důvodem k přesídlení se ukázala být práce. Polovina participantů ji uvedla jako nejvýznamnější motivační faktor. Toto tvrzení dokládají výpovědi samotných zúčastněných: *„Hlavním důvodem k odchodu z Rumunska byla samozřejmě práce.“* Participant 5: *„To je ta práce. A abych nemusel platit úplatky taky.“* Jedna z participantek svým odchodem z Banátu reagovala na pracovní výzvu, která přišla z České republiky, konkrétně z chebské firmy: *„To tam přišlo, já sem byla na střední škole zrovna, takovej dopis tady vocud', z Český republiky, že se můžou mladý lidi hlásit i na školu, i na práci, kdo chce, že jim bude jakoby ta práce zařízená, i to ubytování. A přišlo, že když by se jim nelíbilo, tý mládeži, nebo kdo by šel, že za tři měsíce voni zjednaj autobus a můžou se kdykoli vrátit. No, a to vás naláká, taková věc. Si říkáte, proč to nezkusit? Z Gerníka sme byly čtyři holky.“*

Participant, kteří do České republiky přesídlili až v seniorském věku, tak učinili především kvůli rodině a dostupnější zdravotní péči: *„My sme šli hlavně za dětma. A to zdraví už moc neslouží a doktoři sou tady daleko lepší.“* V oblasti důvodů k přesídlení se sice sounáležitost k českému národu neukázala být nejzásadnější, možným vysvětlením však může být jistá samozřejmost tohoto citění. Participant 5 poukazuje na výhodu života v zahraničí, avšak s pocitem domova *„chtěl sem někam jít, kde se dobře domluvim, tak v Čechách,“* zároveň uvádí konkrétní výhody přesunu do ČR *„to je pro mě plus, že sem někde jinde než doma, ale cejtím se jako doma.“* Ze získaných výpovědí vyplývá, že pouze pro jednoho participanta a jeho manželku byl nejdůležitějším motivačním faktorem k přesídlení pocit sounáležitosti s českým národem: *„To, že jsem se tam cítil jako v cizí zemi, o tom není sporu. To bylo tak. A představa, že by tam vlastně děti jezdily někam do města, do školy rumunský, tak to sem vůbec nechtěl.“*

Výsledky zkoumání jsou zaměřeny především na dominantní prvky odpovědí participantů, je však nutné podotknout, že se konkrétní motivační prvky vzájemně prolínají a navazují na sebe.

Jednotlivec/rodina

Tato oblast zkoumání osvětluje jednu z dílčích výzkumných otázek, a to, zda se banátští Češi stěhují spíše jednotlivě či přesídluje celá rodina zároveň. Tyto konkrétní děje bývají předurčeny mnoha okolnostmi, každé přesídlení představuje velmi individuální záležitost.

Ze získaných výpovědí lze však vyvodit nejběžnější průběh přesídlení do ČR. V kontextu zúčastněných participantů většinou docházelo k přesunu jednotlivce v poměrně nízkém věku. Participant, který se pro odchod z Rumunska rozhodl ve svých patnácti letech, uvádí: *„Naši mě nechtěli pustit. Mi slibovali, že mi koupěj televizi, tam v tej době nebyly barevný televize a voni, že mi koupěj televizi, ať neodcházim. Brácha už tady bydlel a oni tam měli barák, všechno, tak mě přemlouvali, ať tam zůstanu.“* Participantka, která do ČR přesídlila v sedmnácti letech, udává: *„Já sem měla tu touhu jít někam jinam a poznat něco a zkusit to sama, abysem viděla, jesi se dokážu vo sebe postarat. A dokázala sem to a sem na to strašně pyšná a strašně hrdá.“* Dva případy přesídlení probíhaly výrazně jinak. Jednalo se o postupný přesun rodiny. Tyto dvě situace obsahují akt, jež bývá v dnešním integračním diskurzu velmi kritizován. Participant 5 se stěhoval zprvu sám: *„Manželka, ta vůbec nechtěla do Čech, v tý době, kdy já sem sem chodil na práci.“* Jelikož však měla následně participantova manželka zdravotní problémy, odvezl ji její manžel do ČR, aby získala kvalitnější zdravotní péči *„takhle my sme začali oba, ale děti sme měli furt v Rumunsku, protože tady sme byli na ubytovně.“* Zúčastněný uvádí, že aby mohl přivést do ČR i děti, musel zařídit odpovídající bydlení, což s rumunskými doklady nebylo snadné. Podařilo se mu pronajmout obecní byt a následně přestěhovat z Banátu i své dvě děti *„my sme je sem přivezli nějak v létě, aby od září mohly do školy, jenomže v Rumunsku, v tý době, se neočkovalo žádný očkování, nic, takže my sme nemohi doložit žádněj očkovací průkaz, nic, protože v tý době se to neřešilo.“* Participant shrnuje výhodu postupného stěhování rodiny: *„Já, jak sem tady začínal, tak už sem měl spoustu vokoukanýho, jak některý úřady fungujou, to už byl plus a tím pádem sem si moh dovolit přivízt i tu manželku a pak děti, že to bylo všechno takhle postupně.“* Podobná je i situace participantů 6, kteří se stěhovali společně, ale své dvě děti ponechali na určitou dobu u prarodičů, než pro ně vytvoří vhodné podmínky *„děti tam zůstaly u dědečka a u babičky, je sme si vzali až pak, jim bylo čtyři a pět let.“*

Okolnosti každého přesídlení jsou odlišné a vyžadují odlišný postup, proto není vhodné obecné hodnocení konkrétních postupů v jednotlivých reemigračních procesech.

Etnická identita

Otázka etnické identity byla participanty zodpovězena téměř jednohlasně, zúčastnění své češství považují za samozřejmost. Jednotlivá vyjádření participantů na otázku, kým se cítí být a zda se jejich postoje změnily vlivem reemigrace, jsou velmi rozhodná. Participant 1: „*Cítím se být Čechem, jelikož pocházím z České vesnice, kde jsme mluvili výlučně česky.*“ Participant 2: „*To víte, jako my sme se neučili ani hodinu česky.*“ Participantka 4: „*Češkou, stoprocentně Češkou. Že sme žili v Rumunsku, to je sice pravda, že sme se museli učit rumunsky, ale vždycky sem Češkou.*“ Participant 6: „*V podstatě jsme Češi, a tak patříme sem.*“ Pouze participant 3 nad otázkou zaváhal, což bylo poměrně překvapivé. Jeho výpověď s sebou na rozdíl od ostatních zúčastněných nese jistou míru nejistoty: „*No, v Rumunsku sme byli Češi, jakoby „Pémi“ a tady sme zase jako Rumuni braný, hlavně na začátku. Takže, jak to vemete. V papírech máme, že sme Češi, ale vždycky sme jakoby nějaká menšina.*“ Participant tímto naráží na problematiku, se kterou se banátské Češi ve svých životech více či méně potýkají. V Rumunsku jsou marginální společností vnímání již téměř dvě stě let jako Češi a po příchodu do České republiky se setkávají s označením Rumuni, tento problém většinou řeší změna státního občanství společně s jistou dobou pobytu na území ČR, kdy dochází k integraci. Výrazně se lišila odpověď participanta 5, který si svou příslušností není zcela jist, uvádí, že patří do obou států. Participant se nachází spíše na rozhraní, pociťuje sounáležitost k České republice i k Rumunsku: „*Já, když sem sem přicházel, tak sem musel prokázat, že sem Čech. Dneska už mám občanství, takže můžu říkat, já sem Čech. Ale to samý si říkám v Rumunsku, jak můžu říkat, že sem něco jinýho, když prostě mám občanku, když sem občan Rumunska. Ale ty začátky, když sme museli strašně moc těch papírů doložit a nějaký ty původy. To byla doba, kdy sem fakt poznal, že nejsem ani Čech ani Rumun. Takový to je složitý.*“ Participantka 4 shrnuje tuto problematiku takto: „*Děti, my neodcházíme do ciziny, ale do své vlasti, to si pamatujte, vyprávěl jeden vážený pán, nám, jako dětem.*“

Státní občanství

Získání státního občanství je považováno na vrchol integračního procesu, v kontextu reemigrace hraje výraznou roli. S nabytím českého státního občanství zanikají pro banátské Čechy různé komplikace, především úředního charakteru. Nabytí českého občanství znamená pro banátské Čechy změnu, kdy začínají být okolím vnímání jako Češi, kterými od narození jsou. Legislativní oblast oficiálního státního občanství je velice komplikovaná, především z rumunské

strany, kde se objevuje mnoho nejasností. Odpovědi jednotlivých participantů se proto v určitých detailech poměrně liší. Výpovědi zúčastněných i samotné podmínky jejich nabytí českého občanství se liší v závislosti na době, kdy oficiálně žádali, ale i na způsobu, kterým se o české státní občanství ucházeli.

Shodné jsou výpovědi o prokázání českého původu či vyvázání se z rumunského státního občanství, což participanté uvádějí jako poměrně nákladnou záležitost. Obvyklý model porevolučních reemigrací bývá získání dlouhodobého pobytu, prokázání českého původu, následně získání povolení k trvalému pobytu, vyvázání se z rumunského státního občanství a na závěr nabytí českého státního občanství. Každý z participantů však uvádí odlišný proces a okolnosti získání státního občanství na území ČR. Vzhledem k tomu jsou, pro lepší orientaci v dané problematice, jednotlivá sdělení poměrně detailně, ač v zestručněné podobě, obsažena v této kategorii.

Výhradně české občanství mají v současné době tři participanté. Participant 3: *„Občanství mám český, už nevím, patnáct let. Národnost, to sme měli českou od začátku, to sme i doložili podle nějakého rodokmenu. Já sem se oženil, tak sem měl potom úlevu, sem nemusel mít pět roků trvalého pobytu, mě stačily tři. Já sem platil hodně v Rumunsku, tam stálo hodně peněz to vyvázání, a hlavně starostí a lítání po Bukurešť. Dokládal sem i členství v Demokratickém svazu Slováků a Čechů, ale to dostal každej, i Rumuni. A teď zařizuju tátovi a ten bude mít oboje, i rumunský i český. Ted' musí doložit doklady, že nemá dluhy žádný státu, finančák, celní správa, sociálka a zdravotní, výpis z trestního rejstříku, a to je všechno. Tam akorát je, že musí doložit, že chodil do český školy v Rumunsku, nebo pak musí udělat tady zkoušky z češtiny. A to on má, že tam bala ta čtyřletá rovenská. Doklady máme už přeložené, takže to je bez problému. Ale k čemu by nám to bylo, to rumunský, stejně se tam nevrátíme nikdy.“* Participantka 4: *„My máme český občanství a holky, ty se narodily tady, já sem ho dostala v devadesátym pátym roce. My sme se museli vzdát rumunskýho, když sme chtěli žít v Český republice. Docela sme dost za to zaplatili rumunských, českých ne, ale rumunských, pár tisíc si požádali za zrušení. Ale Čechům ne. Čechům platil manžel pět tisíc a já, když sem si to dělala, tak sem v tu dobu byla bez práce, tak mě paní na městském úřadě poradila, že když sem vedená úřadem práce, tak abych si tam zašla a že na to je nějaký speciální papír, kterej vám dají a ten tam podáte a budete jakoby odpuštěná od toho. Já sem celou dobu tady pracovala, žádněj jako záznam v rejstříku, nic ste neprovedla, takže*

vlastně sem platila jenom pět set korun.“ Participant 6: „Máme české občanství, už hodně dávno. Ale měli jsme dlouhou dobu dlouhodobý pobyt. To bylo úplně nevýhodné, protože každý rok sme museli prodlužovat a platit. A pak tedy bylo vyjednáno, že když zájemci o trvalý pobyt prokážou český původ, tak že tedy na základě toho, ten trvalý pobyt dostanou, to už je tedy podmínka potom k tomu, aby člověk získal občanství. Tím sme získali potom trvalý pobyt. A asi po deseti letech efektivního pobytu tady, jsme mohli požádat o občanství, protože předtím, to se nepočítalo, těch pět let dlouhodobého pobytu. A pak teprve žádat tady o občanství, to se zaplatilo pět tisíc. Potom sme se museli zříct toho rumunského, a tam to stálo asi třináct tisíc, takže peněz vyhozených jako želez. Oboum těm státům, který nejsou dobrý státy, ani jeden, ani druhý. Bohužel teda. Nás to stálo ty poplatky, jak sme to kolikrát počítali, kolem padesáti tisíc.“

Zúčastněný participant 5 je v současné době oficiálně občanem České republiky i Rumunska, průběh a období jeho žádosti se od předchozích zúčastněných liší. Participant 5: „Od roku 2015 mám české. Mám v tuhle chvíli obojí. Byla tam taková výjimka, vyšla asi šesti měsíční lhůta, kdy prostě nebylo potřeba nic, všechno se řešilo tady a bez toho, aby se člověk zřekl toho rumunského. A mě se to hodí, v tuhle chvíli už je moje, co tam rodiče mají, už to máme převedený, takže jsem vlastníkem veškerýho tam. Takže kdybych tam byl jako cizinec, tak je to taky špatný. My sme museli prokázat, že máme český původ, získat tady pracovní povolení. Vim, že pak po nějaký době zmizelo, že už člověk nemusel mít to pracovní povolení, ale musel prokázat, že má účet tady a na účtu musel mít minimálně dvě stě padesát tisíc, aby jako měl z čeho žít. Ty český, ty zjistili, že je ten Banát a tohleto, a že je potřeba ty peníze a založit účet, tak voni si všechno vzali na svý triko, založili mu ten účet, ty peníze mu tam vložili. No a byli lidi, co to dělali za poplatek a byli lidi, co chtěli pomoci. A vim, že ty, co to dělali za poplatek, za půjčení peněz na čtrnáct dní, tak to stálo deset tisíc. Přes rok sem čekal na vyřízení. Ale voni se pak omlouvali, protože nečekali takovej nápor těch žádostí, co tam přišlo a oni to samozřejmě nestačili zpracovávat. Zkouška z češtiny byla taková, že já tam přišel, my sme to měli zrovna mezi Vánoce a Novým rokem, tak já sem tam čet článek z nějakýho deníku a bylo tam o vánočních trzích na Staromáku. Tak já sem musel přečíst článek, tak jestli sem z toho něco pochopil, tam bylo takový povídání. Dětem ještě nebylo patnáct, tak sme to podávali jako balík, jako rodina. Takže nás komplet celý občanství stálo pět tisíc. A předtím vim, že kdo to musel řešit, musel se vzdát rumunského občanství a spoustu papírů dohnat. Tak ty to vycházelo na pětadvacet na jednoho člena rodiny.“

Participant 1 a 2 jsou oficiálně občany Rumunska, mají rumunské státní občanství. Participant 2: „*My nemáme český občanství, my sme si ho neudělali. My máme jenom trvalej pobyt, tak si to musíme vždycky prodloužit. Ale přemejšleli sme nad tím, už máme i ty papíry, ale už sme tak starý, že se nám asi neoplatí, tak uvidíme.*“ Participant 1: „*Oficiální občanství mám rumunské a nehodlám ho zatím měnit. O trvalý pobyt sem žádal, ale nic jsem neprokazoval, jelikož já už český původ nemám, oba rodiče jsou Rumuni, jen otec má český původ.*“

Integrace

Poměrně spekulativní oblast výzkumu tvoří integrace a začlenění banátských reemigrantů. Sami zúčastnění hodnotí proces integrace za zdařilý. Většina uvádí, že neshledali v průběhu integrace žádný problém, detailnější tázání však ukázalo, že se s počátečními obtížemi, po příchodu do ČR, potýkali téměř všichni. Jedná se především o úřední sféru. Pět participantů označilo své začlenění do české společnosti, i přes počáteční potíže, za dobré a bezproblémové. Participant 1 neuvádí v procesu své integrace žádný problém „*vše bez problému, díky tomu, že mluvím dobře česky, tak mě všichni přijali velmi dobře.*“ Participant 2 hovoří o svém začlenění v superlativech „*nám se tady líbí všechno.*“ Participant 3: „*V práci sem se zařadil, už sem pomalu dvacet roků ve firmě. Všude docela už to jde, akorát ty začátky, na škole nebo tam.*“ Zúčastněný sdělil své komplikované začátky: „*Nejhorsí to bylo na začátku, to s tou cizineckou policií, to papírování a kvůli tomu, jak se k nám chovali. Každý na to nadával, koho sem slyšel. Se k nám tam chovali, jak k cizincům, jak k nákejzám támhle přistěhovalcům. My sme za to hodně bojovali, aspoň do budoucna, ať nemusíme platit ty poplatky.*“ Podobné závěry uvádí participant 5: „*Já sem to měl naprosto v pohodě. Dneska mám těch kamarádů, co tady byli, spoustu. Takový stejnoměrný, jak důvěra, rak všechno. Takže v pohodě, z týchletý strany sem neměl žádnéj špatnej ani smíšeněj pocit.*“ Participant však také zmiňuje obtížné začátky „*to byly ty úřady, já jako madý ucho tehdy, já bych nevěděl kam, na koho se obrátit.*“ Zúčastněný v rozhovoru popsal nepříznivé situace, které zažil jako cizinec po příchodu do ČR. Jednalo se o zkušenost s bankou, kde se dočkal negativní odpovědi „*v tom případě je nám líto, tady ste považovanej jako cizinec a v tom případě nemůžete využít našich služeb,*“ nebo „*je mi líto, ale ste v pytli s těma ostatníma.*“ Participantka 4 je v tomto ohledu velmi pozitivní: „*Já sem neměla nikdy problém, že by mě nějak vodstrkovali, že sem cizinka. Spíš takový, než ste se rozkoukala.*“ Participantka dále uvádí problémy s návykem na české zvyklosti a normy „*my sme byli zvyklí zdravit a tady přidete a*

nezdraví nikdo, jako zarazí vás to,“ což vedlo k jisté nejistotě v „cizím“ prostředí *„sme si říkali, hele, voni asi poznali, že sme cizinci, tak proto na nás takhle koukaj.“* Výrazně odlišnou odpověď sdělili participanti 6, dle jejich názoru v tomto kontextu žádná integrace neprobíhá. Participanti 6: *„My sme se vůbec neintegrovali, prostě sme sem přišli, byli sme tady a neměli sme s ničím problém. Nevím, jestli nás někdo integroval, my sme se neintegrovali.“*

Teoreticky integrace bezesporu probíhá, avšak tvrzení participantů 6 vede k zamyšlení, zvláště pokud vnímali ČR vždy jako svou domovinu.

Kontakt s banátskými Čechy

Zjištění kontaktů mezi banátskými Čechy zahrnuje jak obyvatelé českých vesnic v rumunském Banátu, tak reemigranty, jež přesídlili do České republiky. Je poměrně zjevné, že mezi touto specifickou skupinou Čechů panují poměrně intenzivní a úzké kontakty, a to transnacionální i na území ČR.

Většina participantů navštěvuje rodný Banát alespoň jednou ročně, podle okolností. Většinou tak tráví letní dovolenou. Čtyři zúčastnění vnímají každoroční návštěvu rodné vesnice v Banátu za samozřejmost. Výpovědi k této otázce se příliš neliší, například participant 5 sděluje: *„Jednou ročně to je pravidelně, to se musí.“* V podstatě všichni zúčastnění sdělují, že v Banátu mají stále alespoň vzdálené příbuzné či známé. Nejstarší participanti, kterým je oběma přes osmdesát let, při této otázce projeví jediný nesoulad v průběhu celého rozhovoru: *„Manželka, ta vůbec, ta nechce vůbec jít, to já bych se šel podívat ještě.“* Výrazně se v této výzkumné oblasti lišila výpověď participantky 4: *„To ste mě ted' zaskočila, to sme tam nebyli hodně dlouho, takových osm, devět let.“*

Zároveň většina zúčastněných udržuje úzký kontakt s ostatními banátskými Čechy, kteří také přesídlili na území ČR. Za účelem setkání, udržování kontaktů i tradic jsou organizovány různé akce. Většinou se jedná o zábavy, posvícení a slavnosti. Tato setkání organizují lidé přímo z řad banátských Čechů. Jedna z participantek takový druh akcí pořádá na Žatecku *„já tady na Žatecku organizuju tadytém Čechům z Banátu hudbu, aby se scházeli, aspoň jednou do roka se snažim, aby ty lidi byli zase pohromadě, sešli se a popovídali si.“* Čtyři participanti uvádějí, že se se aktivně účastní setkání Banátských Čechů. Participant 1: *„Udržujeme spolu všichni kontakt a*

stýkáme se.“ Participantka 4: „*My se snažíme, abychom byli jakoby pohromadě, abysme popovídali, zavzpomínali na krásný časy.*“ Participant 3: „*Většinou se tam sejdeme každé rok, furt něco děláme, nějaký setkání. Silvestry sou vždycky velký, třeba tři sta lidí jenom vlastně z Banátu.*“ Participant 5: „*Jak jen to jde, vždycky když se někde něco koná.*“ Participant, kteří žijí spíše mimo kontaktní síť banátských Čechů se těchto sešlostí příliš neúčastní a neprojevují o ně výrazný zájem „*zdá se mi, že teď se od toho tak trochu upustilo, to probíhá spíše na regionálních úrovních.*“ Starší participant dle svých výpovědí udržují kontakty spíše s příbuznými „*sou tady vnuci, sestřenici tady máme a druhou sestřenici, tak se navštěvujeme.*“

Z uvedených výpovědí lze usuzovat, že čeští reemigranti z Banátu mezi sebou kladou významný důraz na styky a kontakty, které se snaží při různých druzích setkání udržovat na příbuzenské, regionální, celostátní i transnacionální úrovni.

Budoucnost

Otázka budoucnosti je samozřejmě otevřená, v kontextu výzkumu však poměrně zajímavá. Participant se vyjádřili ke svým plánům, zda setrvat v České republice, vrátit se do původního Banátu či žít na zcela jiném místě.

Ukázalo se, že zúčastnění nad jinou lokalitou pro budoucí život, než je Rumunsko a Česká republika neuvažují. Považují tyto dvě země za svůj domov, ať už současný či původní.

Většina participantů svou budoucnost spatřuje ve svém současném domově a zároveň ve své vlasti, tedy v České republice. Důvodem jsou povětšinou již vytvořené vazby a zázemí, které zúčastněné v ČR drží. Participant 1: „*Mé plány do budoucna jsou v České republice, kde mám svoji rodinu.*“ I participant seniorského věku, kteří žijí v ČR pouze tři roky zamýšlí setrvat na ve svém „novém“ domově „*my už sme tady doma, nám se tu líbí, máme tady děti.*“ Participantka 4: „*Stoprocentně zůstaneme v Český republice. Stěhovat se tady vodtuť, to né, my už tady máme rodinu. Já sem přišla v sedmnácti letech, tak, když si to vezmete, tak já už mám víc let tady než v Rumunsku.*“ Participant 6: „*Nevím, kam bysme měli jít, neplánujeme, že bysme šli někam jinam. Ty lidi, co se přistěhovali, už se těžko budou vracet, i kdyby chtěli, tak kůli dětem vlastně tady zůstanou. Tam hrozně ráda jedu, jako k našim, sme tam čtrnáct dní a zase se ráda vracim domů, jako sem.*“ Dva participant však nad návratem do rodného Banátu uvažují, ale skutečně

do budoucna. Participant 3 se rovněž přiklání k variantě zůstat tady, ale uvádí, že za určitých podmínek by se do Rumunska rád vrátil „*tam bych potřeboval mít pořádně peněz, pořídit nějaký pěkný bydlení a vrátit se tam do těch hor a mít tam klid, protože člověk tam vypne.*“ Dále dodává: „*No tak na starý kolena, možná bych se tam dokázal vrátit. Nikdy neříkej nikdy.*“ Participant 5 sní o přátelské hospůdce ve své stodole na Rovensku „*takže já se musím vrátit na Rovensko, do svý hospody.*“ Dále sděluje: „*Tam se mi líbí ta bezstarostnost. Do Rumunska se vracím rád a chci se tam jednou vrátit, ale musím vědět, že o děti je postaráno.*“

Diskuse

Předkládané výzkumné šetření probíhalo bez obtíží, vzhledem ke svému charakteru dokonce přívětivě. Výzkumného šetření se zúčastnilo šest participantů, kteří byli ochotni sdílet své příběhy. V rámci výzkumu se opět prokázalo, že předpokládaná tvrzení se mohou měnit v překvapivá data.

Očekávání jednotlivých participantů, která se ukázala být zcela splněná, lze shrnout pod oblast kvalitnějších socioekonomických podmínek pro život. I přesto, že byla tato oblast specifikována do dílčích požadavků. Poměrně překvapivé je zjištění, že pouze v jednom případě se stal hlavním motivem přesídlení atribut sounáležitosti s Českou republikou a jejími obyvateli. Téměř shodná je oblast důvodů k reemigraci, jelikož směřuje k naplnění oněch očekávání. Zdá se, že jednotlivé reemigrace probíhají většinou za účelem naplnění jednoho obecného a širokospektrého cíle, který je samotnými participanty nazýván „lepším životem“. Toto zjištění je poměrně zajímavé, vzhledem k historickým okolnostem osídlování rumunského Banátu českými obyvateli, kteří migrovali v rámci Rakousko – Uherské monarchie. Čeští kolonisté na počátku 19. století přesídlovali z téměř totožných důvodů jako dnes jejich generační potomci. Gecse ve své publikaci uvádí, že důvodem migrace Čechů do Banátu, byly především důvody ekonomické, politické a sociální, jak již bylo uvedeno v kapitole věnované osídlování této rumunské oblasti (Gecse 2013: 33). Srovnatelné výsledky přináší i tato analýza reemigrace banátských Čechů. Metaforicky lze tvrdit, že se historické události opakují, banátské Češi migrují za lepším životem, tak jako jejich předci na počátku 19. století.

V rámci provedeného výzkumu byly objasněny a specifikovány okolnosti samotného průběhu reemigrace. Pro kontext současné doby, kdy je migrace, především však imigrace výrazně diskutovaným a aktuálním tématem, je poměrně zajímavým zjištěním, že reemigranti se nezřídka kdy stěhují postupně, nikoli celá rodina společně. Tento fakt je v současné problematice imigrací velmi hojně kritizován, participanti ho však uvádí jako nejvhodnější postup přesunu. Prvotní zajištění podmínek a následné stěhování dětí či celé rodiny, do již připraveného prostředí, se stalo důležitým aspektem celého reemigračního procesu.

Poměrně velká část diplomové práce se věnuje identitě, především etnické, která je jistým ukazatelem sounáležitosti. Mohlo by se zdát, že otázka etnické identity v kontextu banátských Čechů zastává spíše formální součást výzkumu. Ano, většina respondentů měla v otázce příslušnosti a svého češství jasno. Zpravidla nepovažují za důležité zmiňovat ojedinělý případ, pokud se nejedná o takto zásadní oblast výzkumu. Výrazně překvapivé se stalo vyjádření participanta, který uvádí, že není ani Čech ani Rumun, nebo naopak, že je Čech i Rumun, spatřuje tuto oblast uvědomění jako velmi komplikovanou. S ohledem na předchozí výzkum, který byl realizován za účelem tvorby bakalářské práce přímo v rumunském Banátu (Hryzlíková 2016), jsem přijala tuto výpověď jako poměrně důležitou, i když se v takové podobě vyskytla pouze u jednoho zúčastněného. V banátských vesnicích, jsem se reálně se zaváháním místních obyvatel nad svým češtvím nesetkala. Domnívám se, že k této modifikaci může dojít v návaznosti na přesídlení. České obce v rumunském Banátu jsou poměrně vymezeny vůči majoritní společnosti, což může posilovat jejich české etnické vědomí. Na území České republiky však tato pevná hranice mizí a člověk může pociťovat sympatie k dříve nepřipustnému. Identita se následně ocitá na jistém rozhraní.

Integrační proces banátských Čechů v ČR se ukázal být zcela bezproblémovým, objevil se i názor, že integrace vzhledem ke specifickým migračním procesům a historickým událostem, v tomto případě neexistuje. Tato specifika představuje například absence běžné jazykové bariéry. České státní občanství teoreticky představuje velice důležitý mezník v integračním procesu, to se potvrdilo a reemigranti jeho nabytí považují za potvrzení, že patří do České republiky i jako jistou garanci, že tak budou vnímáni svým okolím. Nabytí příslušného státního občanství je sice považováno za vrchol úspěšné integrace, ta je však z emického pohledu samotných participantů zcela bezproblémová. Banátští Češi projevují svou českou identitu v oblasti národní i etnické, při svém příchodu do staré vlasti, tedy ČR, však disponují statusem cizinců. V rámci žádostí o povolení k trvalému pobytu i o udělení českého státního občanství tak s výjimkou několika specifíků podstupují stejný proces jako ostatní cizinci. Tento aspekt sami participanté hodnotí velmi kriticky. Není divu, být Čech a žádat o české státní občanství za obdobných podmínek jako cizinec v pravém slova smyslu, je poněkud nepatřičné. Přestože integrace proběhla u všech zúčastněných úspěšně, každý z nich vyzdvihuje důležitost kontaktů s ostatními banátskými Čechy žijícími v České republice a současně poukazuje na jistou potřebu se do rodné oblasti

vracet. Komunita banátských Čechů se zdá být nejen lokálně, ale i transnacionálně velmi kompaktní.

Za vhodně zvolený výzkumný design považuji případovou studii. Následně bych ovšem k jejímu užití přistupovala z širší a hlubší perspektivy. Realizované rozhovory v rámci zúčastněného pozorování sice vedly svou délkou ke zjištění podrobných informací v poměrně hojném množství, pro úplnost bych však do budoucna zvolila více výzkumných nástrojů. Samozřejmě musím zmínit i obecně kritizovaný nedostatek kvalitativního přístupu ve výzkumném šetření. Jedná se o jistou míru subjektivního vnímání a následné subjektivní interpretace. Tento aspekt výzkumu je samozřejmě zohledněn, avšak vzhledem k teoretickému zakotvení a následnému doložení získaných výzkumných výsledků i jejich otevřené analýze, co nejvíce eliminován. Považuji za důležité současně podotknout, že výsledky výzkumu nepovažuji za nutně zobecnitelné, vztahují se především ke konkrétnímu výzkumnému souboru tohoto šetření. Výzkum bezesporu ovlivnily i další vnější a vnitřní faktory, které se mohou projevit.

Výzkumný soubor tvoří šest participantů, což se na počátku zdálo vyhovující, v průběhu výzkumu jsem však došla ke zjištění, že by byl vyšší počet zúčastněných přínosem. Každý z participantů v rámci hloubkových rozhovorů sdělil odlišný průběh i okolnosti reemigračního procesu. Musím přiznat, že má očekávání předpokládala jistou míru podobnosti. Každý příběh případové studie je však velmi specifický, proto se domnívám, že vyšší počet participantů by tuto diplomovou práci mohl spíše obohatit.

V souvislosti s nárůstem a rozkvětem turistického ruchu v českých vesnicích v Banátu, se v obecném diskurzu vedly polemiky o časové percepci rozvoje České republiky a těchto vesnic, které zmiňovaly časové rozmezí téměř 100 let s ohledem na tradiční způsob života českých banátských vesnic. Zmínění tohoto neoborného diskurzu lze propojovat s postojem českého obyvatelstva a banátských Čechů ke způsobu života. Hodnoty, kvůli kterým banátští Češi přichází do ČR, již pro některé obyvatele ČR nejsou prioritní a dochází u nich k přehlčení konzumním způsobem života. Lze hovořit o tzv. „návratu ke kořenům“. Cyklicky dochází k obratu a snaze žít opět přirozeně. Vzniká tak nový fenomén. Zatím velmi ojediněle, ale mezi českými občany, kteří pocházejí z ČR, se objevují tendence o přesídlení do českých vesnic v Banátu. Jedná se pouze o několik případů, které zásadně změnily očekávaný směr migračního pohybu. Důvodem těchto odchodů může být nasycenost konzumním stylem života a poměrně

rozšířený návrat k přirozenému stylu života a podstatě bytí. Příkladem tohoto směru migrace je rodina, která odešla žít z České republiky do vesnice Gerník, odkud pochází manžel autorky článku o změně způsobu života. Autorka uvádí, že důvodem přesídlení byl nesouhlas s nastavením společenského systému, který v ČR vládne. Rodina nechtěla podporovat ani využívat věci, o kterých nebyla přesvědčena. Manželé nechtěli, aby jejich děti vyrůstaly v systému, do kterého by měly do jisté míry zapadat, proto se odstěhovali do Gerníku, kde žijí poměrně skromný, ale spokojený život, dle svých představ (www.jimejinak.cz, 15. 3. 2018). Tato rodina není jediná, která zvolila nepředpokládaný směr migrace, a to do Banátu. Poměrně populárním se stal manželský pár, který vyměnil shon města v České republice za venkovský způsob života ve vesnici Rovensko. Manželé uvádějí, že motivačním faktorem k přesídlení se stala socializační únava. Proto odešli na venkov, kde nacházejí jistou rovnováhu a své životní tempo řídí oni sami, ne uspěchaná doba se vším, co s sebou přináší. (www.festivalbanat.cz, 12. 3. 2018) Určujícím se tak stává čas přirozený, nikoli čas umělý.

Tyto případy vedou k zamyšlení, zda právě tento proces není možnou nadějí k zachování českých vesnic v rumunském Banátu. Dnes je šest českých vesnic poměrně hojně navštěvováno turisty, proto se celá oblast tomuto dění přizpůsobuje, ale místní lidé stárnou, mladí spíše reemigrují a zájem turistů nemusí trvat věčně. V nově vznikajícím fenoménu spatřuji případný směr dalšího zkoumání. Považuji toto téma za velice zajímavé, jedná se o velmi živý a novodobý děj, který se bude, dle mého názoru, rozšiřovat. Budoucí výzkumy tohoto migračního procesu by mohly přivést novou perspektivu, jež se objevuje v souvislosti s rumunským Banátem, Českou republikou a transnacionálním prostorem mezi těmito dvěma zeměmi.

Volbu tématu své diplomové práce považuji za úspěšnou, a to především s ohledem na svou znalost dané oblasti a longitudinálnímu charakteru svého výzkumného zájmu. Přínos této diplomové práce spatřuji v jejím komplexním pojetí s využitím časové perspektivy. Výzkumné práce na podobné téma se povětšinou zabývají velmi konkrétními aspekty v rámci reemigračního procesu, což je zajisté velmi přínosné pro hlubší analýzu tohoto migračního pohybu.

Předkládaná diplomová práce se snaží o celkovou analýzu procesu reemigrace banátských Čechů v kontextu času, a to z širší perspektivy. Diplomová práce může v budoucnu figurovat jako časový přehled jednotlivých reemigračních období a zajímavý podklad pro další výzkumy či

pouze pro běžné zájemce o tuto tematiku. Informovanost českého obyvatelstva se navíc může stát velmi nápomocným faktorem v rámci integračního procesu banátských Čechů.

Závěr

Diplomová práce analyzovala proces reemigrace banátských Čechů v kontextu času. Její struktura obsahuje teoretické ukotvení tématu, počínaje obecným seznámením s danou oblastí a objasněním vzniku českých vesnic v rumunském Banátu. Dále vymezuje související procesy jako je migrace a integrace. Věnuje se zásadní otázce identity, a to v širším rozhraní. Práce současně pojednává o nacionalismu a postupném transnacionalismu. Dominantní oblast celé diplomové práce tvoří termín reemigrace, který je podkladem pro tři výrazné reemigrační vlny, které práce interpretuje. Současné reemigrační období je navíc doplněno legislativním ukotvením a informacemi o existenci Sdružení Čechů z banátských Karpat.

Cílem předkládané diplomové práce bylo komplexně analyzovat proces reemigrace banátských Čechů s ohledem na generační charakter přesídlení. S účelem naplnění tohoto cíle byla formulovaná hlavní výzkumná otázka a dílčí výzkumné podotázky, které sloužily k objasnění celého průběhu reemigračního procesu. Pro účely tohoto šetření byla zvolena kvalitativní metoda sběru dat s využitím výzkumného designu případové studie. Vhodným výzkumným nástrojem byly hloubkové rozhovory realizované v rámci zúčastněného pozorování. Na základě získaných dat lze vyvodit určité závěry, platné především pro užitý výzkumný soubor, který tvořilo šest participantů, tudíž reemigrantů z rumunského Banátu.

Hlavním důvodem k přesídlení se ukázaly být socioekonomické podmínky, sounáležitost s českou vlastí je spíše přidanou hodnotou migračního procesu. Generace Čechů, které se narodily v Banátu, zůstanou banátskými Čechy, přestože se adaptovaly na podmínky prostředí ve staré vlasti. Identita banátských Čechů totiž představuje téměř neměnnou entitu. Integrace představuje bezproblémovou součást reemigračního procesu. V obecné rovině lze tvrdit, že se reemigranti z rumunského Banátu nepotýkali s téměř žádnou jazykovou bariérou a dokázali se rychle začlenit mezi ostatní obyvatelstvo. S absolvovaným procesem reemigrace i úspěšnou integrací v České republice, dosahují banátští Češi svého cíle i naplnění dílčích očekávání. Významnou roli v celém reemigračním procesu zastávají sociální a příbuzenské vazby. Zcela nadneseně lze říci, že se banátští Češi vrátili domů, kde nacházejí vyhovující podmínky pro svůj život.

Návratem do etnicky homogenního českého prostředí dosáhli banátští Češi kvalitnější ekonomické úrovně a zkvalitnění životních podmínek, pro sebe i své potomky. Někteří však přiznávají, že ztratili jistou bezstarostnost a klid, proto do budoucna uvažují o návratu do rodné oblasti rumunského Banátu.

Diplomová práce vznikla propojením teoretických konceptů s výzkumnými poznatky a závěry. Obsahuje podrobné vyhodnocení a analýzu získaných dat, zároveň také zahrnuje obsáhlou interpretaci výsledků výzkumného šetření.

V rámci analýzy procesu reemigrace banátských Čechů vykryštoval na povrch nový fenomén, který by se mohl stát objektem dalšího zkoumání. Budoucnost dalších výzkumů by bylo příhodné zaměřit na nově vznikající fenomén, kterým je odchod z České republiky do rumunského Banátu. Jedná se tedy o opačný směr zkoumaného migračního pohybu, který se netýká pouze banátských Čechů, ale českého obyvatelstva obecně. Současné konzumní poměry, které panují v České republice, inspirují k přesídlení do klidného venkovského prostředí, zároveň však českého prostředí rumunských Karpat, kde se nachází šest českých vesnic.

Závěrem lze říci, že předkládaná práce komplexně analyzovala a interpretovala průběh návratu banátských Čechů do vlasti jejich předků. Stala se tak hodnotným materiálem pro další výzkumná šetření i pro běžné zájemce o danou tematiku.

Seznam použité literatury

I. Tištěné zdroje

- ANDERSON, B. Pomyslná společenství. In: HROCH, M. a A. BAKEŠOVÁ, ed. *Pohledy na národ a nacionalismus: čítanka textů, studijní texty*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2003. ISBN 80-86429-20-2.
- APPADURAI, A., R. GROSGOUEL, S. HALL a kol. *Postkoloniální myšlení IV*. Praha: Tranzit.cz, 2013. ISBN 978-80-87259-24-5.
- BARTOŇOVÁ, D. *Demografická situace České republiky: proměny a kontexty 1993-2008*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010. ISBN 978-80-7419-024-7.
- BITTNEROVÁ, D. a M. MORAVCOVÁ, ed. *Etnické komunity*. Praha: FHS UK, 2011. ISBN 978-80-87398-13-5.
- BROUČEK, S. *Česko-slovenské vztahy a krajané*. Praha: Akademie věd České republiky, Etnologický ústav, 2010. ISBN 978-80-87112-34-2.
- BROUČEK, S., ed. *Češi - národ bez hranic: výběr textů a diskuse ze semináře k problematice národního vědomí Čechů žijících v zahraničí*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2011. ISBN 978-80-87112-49-6.
- BROUČEK, S. a T. GRULICH. *Krajané a Česká republika: hledání možností k nové otevřené spolupráci*. Praha: Etnologický ústav AV ČR ve spolupráci se Senátem PČR, 2009. ISBN 978-80-87112-23-6.
- BROUČEK, S. a T. GRULICH, ed. *Migrace a česká společnost: výběr textů a diskuse z konference k aktuálním problémům migrací*. Praha: Etnologický ústav AV ČR ve spolupráci se Senátem PČR, 2012. ISBN 978-80-87112-61-8.
- BROUČEK, S. a T. GRULICH, ed. *Nová emigrace z České republiky po roce 1989 a návratová politika: (náhled na problematiku v kontextu vývoje světových migrací: vznik moderních diaspor*

- a transnacionálních společností*). Praha: Etnologický ústav AV ČR ve spolupráci se Senátem PČR a Mezinárodní organizací pro migraci, 2014. ISBN 978-80-87112-76-2.
- BROUČEK, S., I. HEROLDOVÁ, J. KOŘALKA A M. SECKÁ. *Češi v cizině*. Praha: Ústav pro etnografii a folkloristiku ČSAV v Praze, 1993. ISBN:80-85010-72-0.
- CÍSAŘ, O. a P. FIALA, ed. *Obhajoba zájmů a transnacionální vztahy*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2004. ISBN 80-210-3519-6.
- DIECÉZNÍ CHARITA PLZEŇ. *Čeští vystěhovalci v Banátu a jejich repatriace do České republiky*. Sestavila Jana Šindelářová. Plzeň, 1997.
- DRBOHLAV, D. *Migrace a (i)migranti v Česku: kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?* Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010. ISBN 978-80-7419-039-1.
- ERIKSEN, T. H. *Etnicita a nacionalismus: antropologické perspektivy*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012. ISBN 978-80-7419-053-7.
- FIALA, V. *Teoretické a metodologické problémy evropské integrace*. Olomouc: Periplum, 2007. ISBN 978-80-86624-37-2.
- FILIP, P. *Po Dunaji za Čechy do Rumunska: "návrat ztracených dětí"*. Praha: Jana Hanusová, 2014. ISBN 978-80-260-5311-8.
- GECSE, D. *Historie českých komunit v Rumunsku*. Praha: Herrmann, 2013. ISBN 978-80-87054-31-4.
- GECSE, D., a A. GECSE. *Dějiny a tradice české menšiny v Rumunsku*. Timișoara: Eubeea, 2010. ISBN 978-973-673-178-5.
- GECSE, D., a A. GECSE. *Dějiny a tradice české menšiny v Rumunsku: II. díl*. Craiova: Didactica Nova, 2008. ISBN 978-973-7905-50-5.
- GELLNER, E. A. *Nacionalismus*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. ISBN 80-7325-023-3.

- GEORGIEVA, R. *Bulhaři v Čechách: kulturní charakteristiky, imigrační proces a společenská integrace v současné době*. Praha: FHS UK, 2011. ISBN 978-80-87398-16-6.
- GRULICH, J. *Migrace městského a vesnického obyvatelstva: farnost České Budějovice 1750-1824*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2013. ISBN 978-80-7394-374-5.
- HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 3. vyd. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0219-6.
- HEROLDOVÁ, I. *Reemigrace zahraničních Čechů a Slováků po 2. světové válce*. In: BROUČEK, S., ed. *Češi v cizině 1*. Praha: Ústav pro etnologii a folkloristiku ČSAV, 1986.
- HRDÁ, M. a R. ŠÍP. *Identita v sociálně pedagogickém výzkumu: pole napětí, změn a začlenění*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. ISBN 978-80-210-5761-6.
- HRŮZA, F. *Domov v cizině*. Ostrava: Vydavatelství Křesťanských sborů, 1992. ISBN 80-85237-22-9.
- HRŮZA, F. *Ze Svaté Heleny do Čech*. Ostrava: A-ALEF, 1995. ISBN 80-85237-49-0.
- HRYZLÍKOVÁ, M. *Etnografie Banátu*. Pardubice, 2016. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice, Fakulta filosofická.
- JAKOUBEK, M. *Teorie etnicity: čítanka textů*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2016. ISBN 978-80-7419-185-5.
- JAKOUBEK, M. a kol. *Krajané: hledání nových perspektiv*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2015. ISBN 978-80-7465-151-9.
- JULER, C. *Rumunsko*. Velký průvodce National Geographic. Brno: Computer Press, 2008. ISBN 978-80-251-2249-5.
- KING, R. a R. OLEHLA. *Atlas lidské migrace*. Praha: Mladá fronta, 2008. ISBN 978-80-204-1706-0.

- KLVAČOVÁ, P. *Biografie a identity cizinců usilujících o integraci do české společnosti: od "samozřejmé nerovnosti" k "nesamozřejmé rovnosti"*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2012. ISBN 978-80-86729-79-4.
- KLVAŇOVÁ, R. *The brother of the other: immigration from Belarus, Russia and Ukraine to the Czech Republic and the boundaries of belonging*. Brno: Masarykova Universita, 2017. ISBN 978-80-210-8577-0.
- KOŘALKA, J. a K. KOŘALKOVÁ. *Základní tendence českého vystěhovalectví a české reemigrace do počátku dvacátých let 20. století*. In: *Češi v cizině 7*. Praha: ÚEF AV ČR, 1993.
- MAREŠ, P. a O. HOFÍREK, ed. *Sociální reprodukce a integrace: ideály a meze: sborník z konference*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2007. ISBN 978-80-210-4439-5.
- NEŠPOR, Z. R. *Reemigranti a sociálně sdílené hodnoty: prolegomena k sociologickému studiu českých emigračních procesů 20. století se zvláštním zřetelem k západní reemigraci 90. let*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2002. ISBN 80-7330-017-6.
- NOSKOVÁ, J. *Reemigrace a usídlování volyňských Čechů v interpretacích aktérů a odborné literatury*. Brno: Ústav evropské etnologie, 2007. ISBN 978-80-254-0095-1.
- PAVLÁSEK, M. a J. NOSKOVÁ, ed. *Když výzkum, tak kvalitativní: serpentinami bádání v terénu*. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6480-5.
- SECKÁ, M. *Češi v rumunském Banátu*. In: *Češi v cizině 8*. Praha: Ústav pro etnografii a folkloristiku Akademie věd ČR, 1995.
- SECKÁ, M. *Češi v Rumunsku*. In: *Češi v cizině 9*. Praha 1996.
- SITEK, P. a kol. *Pohyb a začlenění: francouzská perspektiva*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2016. ISBN 978-80-7419-184-8.
- SOLLUND, R. a A. L. LEONARD, ed. *Transnational migration, gender and rights*. Bingley, UK: Emerald, 2012. ISBN 978-1-78052-202-9.

- SZALÓ, C. *Transnacionální migrace: proměny identit, hranic a vědění o nich*. Brno: CDK (Centrum pro studium demokracie a kultury), 2007. ISBN 978-80-7325-136-9.
- SZALÓ, C. a I. NOSÁL, ed. *Mozaika v re-konstrukci: formování sociálních identit v současné střední Evropě*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Mezinárodní politologický ústav, 2003. ISBN 80-210-3306-1.
- ŠATAVA, L. *České etnikum v jinonárodním prostředí*. In: *Češi v cizině 4*. Praha: ÚEF ČSAV, 1989.
- ŠATAVA, L. *Národnostní menšiny v Evropě: encyklopedická příručka*. Praha: I. Železný, 1994. ISBN 80-7116-375-9.
- ŠPICEL, A. a V. ŠUBERT. *Rovensko*. 2., dopl. vyd., 2007. ISBN 978-80-260-5169-5.
- ŠUCHA, M., M. CHARVÁT a V. ŘEHAN, ed. *Kvalitativní přístup a metody ve vědách o člověku*. Univerzita Palackého v Olomouci, 2011. ISBN 978-80-244-2906-9.
- ŠVARŤÍČEK, R. a K. ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.
- TRBOLA, R. a M. RÁKOCZYOVÁ, ed. *Institucionální podmínky sociální integrace cizinců v ČR*. Brno: Barrister & Principal, 2011. ISBN 978-80-87474-20-4.
- UHEREK, Z. *Integrace cizinců z hlediska emického a etického*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2004.
- UHEREK, Z. a kol. *Migrace: historie a současnost*. Ostrava: Občanské sdružení PANT, 2016. ISBN 978-80-905942-9-6.
- UHEREK, Z., P. LOZOVIUK a M. TONCROVÁ. *Bosnia, Bosnian Czechs and Migratory Bridges* Praha: Institute of Ethnology, 2000. ISBN: 80-85010-32-1
- VACULÍK, J. *Češi v cizině - emigrace a návrat do vlasti*. Brno: Masarykova univerzita, 2002. ISBN 80-210-3001-1.

VACULÍK, J. *Češi v cizině 1850-1938*. Brno: Masarykova univerzita, 2007. ISBN:80-210-4297-1.

VACULÍK, J. *Reemigrace zahraničních Čechů a Slováků v letech 1945-1950*. Brno: UTGM, 1993. ISBN 80-210-0585-8.

II. Elektronické zdroje

BANÁT V RUMUNSKU JAKO DOMA. *Nataša a Robin: Od hledání lanýžů k nalézání života ve zdraví, k respektu, úctě a lásce*. [online]. [cit. 2018-03-12]. Dostupné z:

<http://www.festivalbanat.cz/natasa-robin-od-hledani-lanyzu-nalezani-zivota-ve-zdravi-respektu-ucte-lasce-20170502>

ČLOVĚK V TÍSNI. *Rumunsko*. [online]. [cit. 2017-12-28]. Dostupné z:

<https://www.clovekvtisni.cz/co-delame/humanitarni-a-rozvojova-pomoc/rumunsko>

HEJNAL, O. *Nacionalismus, multikulturalismus, sociální vyloučení a „sociálně nepřizpůsobiví“: Analýza dominantního politického diskursu v České republice*. AntropoWebzin. [online]. [cit. 2017-12-05]. Dostupné z: <http://www.antropoweb.cz/cs/nacionalismus-multikulturalismus-socialni-vyloucení-a-socialne-nepřizpůsobiví-analyza-dominantního-politického-diskursu-v-ceske-republice>

HENIG, D. *Migrace*. AntropoWebzin. [online]. [cit. 2017-11-01]. Dostupné z:

<http://www.antropoweb.cz/cs/migrace>

HENIG, D. *Transnacionalismus*. AntropoWebzin. [online]. [cit. 2018-03-01]. Dostupné z:

<http://www.antropoweb.cz/cs/transnacionalismus>

JÍME JINAK. *Jak jsme se rozhodli žít jinak (Iva, 29 let)*. [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z:

<https://www.jimejinak.cz/jak-jsme-se-rozhodli-zit-jinak-iva-29-let/>

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Rumunsko*. [online]. [cit. 2017-11-05]. Dostupné z:

https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/krajane/krajane_ve_svete/historie_krajanu/historie_krajanu-index_14.html

MORAVEC, D. *Velvyslanec v Rumunsku: Odchodu Čechů z Banátu úplně nezabráníme.* Prázdniny u krajanů. [online]. [cit. 2017-12-09]. Dostupné z:
http://www.banat.cz/clanky/CTK_velvyslanec.htm

PRÁZDNINY U KRAJANŮ. *Historie.* [online]. [cit. 2018-01-17]. Dostupné z:
<http://www.banat.cz/historie.htm>

PRÁZDNINY U KRAJANŮ. *Tradice.* [online]. [cit. 2017-12-28]. Dostupné z:
<http://www.banat.cz/tradice.htm>

SDRUŽENÍ ČECHŮ Z BANÁTSKÝCH KARPAT. [online]. [cit. 2018-03-04]. Dostupné z:
<http://www.ceskybanat.estranky.cz/>

VELVYSLANECTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY V BUKUREŠTI. *Potvrzení o příslušnosti k české krajské komunitě v zahraničí.* [online]. [cit. 2018-02-09]. Dostupné z:
https://www.mzv.cz/bucharest/cz/krajane/ruzne/potvrzeni_o_prislusnosti_k_ceske.html

VELVYSLANECTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY V BUKUREŠTI. *Základní informace o Rumunsku.* [online]. [cit. 2018-03-06]. Dostupné z:
https://www.mzv.cz/bucharest/cz/skolstvi/o_rumunsku/zakladni_informace_o_rumunsku.html

VELVYSLANECTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY V LISABONU. *Zákon o státním občanství ČR platný od 1. 1. 2017.* [online]. [cit. 2018-02-25]. Dostupné z:
https://www.mzv.cz/lisbon/cz/viza_a_konzularni_informace/novy_zakon_o_statnim_obcanstvi_cr/index.html

III. Zákony

Zákon č. 186/2013 Sb., *o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů*

Zákon č. 326/1999 Sb., *o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů*

Seznam tabulek

Tabulka 1: Popis výzkumného souboru.....	53
Tabulka 2: Kódované rozhovory	65

Seznam příloh

Příloha A: Otázky pro rozhovor	94
Příloha B: Seznam reemigrantů do Československé republiky z let 1947/1948	95
Příloha C: Žádost o vydání potvrzení o příslušnosti k české krajské komunitě v zahraničí	96
Příloha D: Žádost o změnu jména nebo příjmení (zletilí)	100
Příloha E: Diplom o absolvování odborné školy	101
Příloha F: Český překlad diplomu o absolvování odborné školy	102
Příloha G: Potvrzení o absolvování školního vyučování v českém jazyce	103
Příloha H: Český překlad potvrzení o absolvování školního vyučování v českém jazyce	104

Příloha A: Otázky pro rozhovor

1. Jak dlouho v ČR již žijete?
2. Vybíral jste si bydliště dle vašich příbuzných a známých, kteří v ČR žili už před vámi?
3. Kým se cítíte být?
4. Jak je to s vaším oficiálním státním občanstvím?
5. Pociťujete rozdíl v tom, jak jste vnímán v ČR a jak v Rumunsku?
6. Jaké zaměstnání jste měl v Rumunsku?
7. Co vás motivovalo k odchodu z Rumunska?
8. Co vás motivovalo k příchodu do ČR?
9. Co obnášelo přesídlení?
10. Existuje instituce, která vám byla při přesídlení do ČR nápomocná?
11. Stěhoval jste se do ČR sám?
12. Vaše rodina žije v ČR, nebo v Banátu?
13. Jaké máte vzdělání?
14. Jak Vás přijala česká společnost?
15. Setkali se vaše představy o ČR se skutečností?
16. Měl jste domluvenou práci již z Rumunska, nebo jste ji hledal až po příchodu do ČR?
17. Co jste čekal od přesunu do ČR?
18. Jste spokojen s životem v ČR?
19. Naplnila se vaše očekávání?
20. Vidáte se s ostatními banátskými Čechy, kteří se přestěhovali do ČR?
21. Jak proběhla vaše integrace do ČR?
22. Co bylo pro vás při příchodu do ČR neobtížnější?
23. Jaké jsou vaše plány do budoucna?
24. Jak často navštěvujete Banát?

Příloha B: Seznam reemigrantů do Československé republiky z let 1947/1948

Seznam reemigrantů do ČSR z let 1947/1948

Jméno a příjmení		Z čísla	Jméno a příjmení		Z čísla
Karel	Sládek	36	Petr	Fišer	18/a
Alois	Sládek		Anna	Fišerová	
Josef	Fiala	3	Josef	Mojžíš	40
Tomáš	Fiala		Helena	Mojžíšová	
Alois	Fiala		Josef	Mojžíš	
Terezie	Fialová		Jan	Mojžíš	
Josef	Palat	27	Terezie	Kučerová	27
Marie	Palátová		Josef	Kučera	
Karel	Palat		Kučerová	Marie a Johana	
Emilie	Palátová		Kučerová	Alžběta Kučerová	
Marie	Procházková	5	Václav	Kučera	4/37
Jan	Pražák		Žofie	Kučerová	
Anna	Pražáková		Anna	Kučerová	
František	Pražák		Marie	Kučerová	
František	Pražák	64	Josef	Fišer	49
Marie	Pražáková		Marie	Fišerová	
Josef	Palat	65	Petr	Kučera	22
Kateřina	Palátová		Antonie	Kučerová	
Alois	Palat		Václav	Eliáš	
Anna	Palátová		Milka	Kučerová	
Václav	Palát		Marie	Kučerová	
Terezie	Palátová		Anna	Kučerová	
Petr	Hoták	8	Karel	Mojžíš	26/40
Anna	Hotáková		Terezie	Mojžíšová	
Antonín	Hoták		Tomáš	Mojžíš	
Terezie	Hotáková		Marie a Anna	Mojžíšová	
Alois	Šubert	9a	Jan	Procházka	5/7
Alžběta	Šubertová		Marie	Procházková	
Marie	Pinkavová		Marie	Procházková	
Karel	Palát	63	Václav	Pražák	17/64
Anna	Palátová		Marie	Pražáková	
Veronika	Palátová		František	Pražák	
Václav	Palát		Františka	Pražáková	
Terezie	Palátová		Alžběta	Pražáková	
Josef	Šubert	61	Petr	Vokáč	47
Amálie	Šubertová		Anna	Vokáčová	
Františka	Mojžíšová		Anežka	Vokáčová	
Karel	Šubert		Jan	Vokáč	
Anna	Šubertová		Marie a Terezie	Vokáčová	
			Josef	Vokáč	

(Špicel, Šubert 2007)

Příloha C: Žádost o vydání potvrzení o příslušnosti k české krajské komunitě v zahraničí

Důležité upozornění:

Žadatel může žádost doložit **pouze ověřenými doklady**, které ověří konzulární oddělení velvyslanectví ČR nebo GK v zemi vašeho trvalého bydliště.

Připravte si **kvalitní** kopie, nejlépe naskenované /formát A4/ předkládaných dokumentů /matričních a dalších/ a doložte je úředním překladem do českého jazyka. K ověření kopií předložte **originály** matričních a dalších dokumentů.

Tuto žádost svévolně neupravujte. Vyplňte ji **podrobně a čitelně** v jazyce českém, odpovídejte **na všechny** požadované otázky slovem a neškrtejte.

Neúplně vyplněnou žádostí se nebudeme zabývat. Bude vrácena žadateli.

Zde uveďte úplnou adresu, na kterou chcete zaslat odpověď: (uveďte jméno a příjmení, název ulice a číslo, název obce nebo města, PSČ, název státu, případně číslo telefonu)

Žádost o vydání potvrzení

o příslušnosti k české krajské komunitě v zahraničí

Žadatel: (uveďte jméno, příjmení */dle cestovního pasu – doložte kvalitní kopii strany, která obsahuje fotografii se základními údaji/*, rodné příjmení, datum, místo, okres, oblast a stát narození */doložte ověřenou kopii rodného listu/*)

Státní příslušnost žadatele:

Trvalé bydliště žadatele (vypište celou adresu včetně PSČ):

Matka žadatele - uveďte jméno, příjmení, rodné příjmení, datum a místo (obec, město, okres, oblast, stát) narození:

Otec žadatele - uveďte jméno, příjmení, ev. rodné příjmení, datum a místo (obec, město, okres, oblast, stát) narození:

Manžel/ka žadatele - uveďte jméno, příjmení, datum a místo (obec, město, okres, oblast, stát) narození:

Děti žadatele - uveďte jméno, příjmení, datum a místo (obec, město, okres, oblast, stát) narození:

Uveďte podrobně údaje o Vašich dalších přímých předcích (*prarodiče, praprarodiče - neuvádějte zde opět rodiče,*) kteří jsou nebo byli českého původu: (jméno, příjmení, rodné příjmení, datum a místo narození, příbuzenský vztah) a doložte ověřené doklady

Uveďte stupeň znalosti a rozsah používání českého jazyka: (například: mám jenom základní slovní zásobu, ovládám slovem i písmem, ap.)

Uveďte školní vyučování vedené zcela nebo zčásti v českém jazyce, případně kurzy češtiny, které jste navštěvoval/a (kde, kdy, doložte dokumenty):

V případě, že jste členem krajanského spolku, uveďte Vaše členství (název spolku, datum od kdy jste jeho členem a doložte vyjádření představitele krajanského spolku):

Uveďte příslušnost k české církevní obci v zahraničí (jedná se o podpurný údaj, který není nutno vyplňovat):

Uveďte, kdo další může Váš český původ potvrdit: /nejméně 1 osobu/

(uveďte jméno, příjmení, adresu, příbuzenský vztah)

Uveďte Vaše příbuzné (v přímé i nepřímé linii), kteří žijí na území ČR: (uveďte jméno, příjmení, adresu, příbuzenský vztah); *odpovídejte slovem, neškrtejte!*

Vypište seznam všech přiložených ověřených /kvalitních/ fotokopií dokladů prokazujících totožnost žadatele a jeho český původ (fotokopie průkazu totožnosti – cestovní pas /tento dokument se neověřuje/; rodný, ev. oddací list žadatele a jeho předků v pokolení přímém, kteří mají české kořeny; ve výjimečném případě úmrtní listy; doklady úřední povahy s vyznačenou českou národností žadatele, jeho předků v pokolení přímém, například školní vysvědčení,

vojenská knížka; průkaz či potvrzení o členství v krajaňském spolku či české náboženské obci; archivní dokumenty apod.):

Uveďte na samostatném listě papíru doplňující informace k žádosti:

- rodokmen
- styky s českým jazykovým a kulturním prostředím
- stručný životopis

Poznámka: *Dříve, než podepíšete žádost, zkontrolujte si, jestli jste vyplnili všechny požadované údaje včetně jména a adresy, na kterou chcete zaslat potvrzení*

Prohlašuji, že uvedené údaje jsou pravdivé.

Datum:

Podpis:

Sdělení:

Vyplněnou žádost spolu s doklady, které ověříte na velvyslanectví nebo GK ČR v místě svého bydliště předejte velvyslanectví nebo GK, které je zašle na MZV ČR.

*Ministerstvo zahraničních věcí vyřídí žádost do **60 pracovních dnů** ode dne přijetí žádosti. V případě kladného stanoviska vystaví potvrzení a spolu s průvodním dopisem a ověřenými doklady zašle na adresu žadatele. Dopis bude obsahovat osnovu pro zpracování zdůvodnění a životopisu pro účely žádosti o trvalý pobyt. Potvrzení se vydává bezplatně. V případě zamítnutí obdržíte informaci spolu se svými ověřenými dokumenty.*

Formulář „Žádost o vydání potvrzení o příslušnosti k české krajaňské komunitě v zahraničí“ je k dispozici na internetové adrese www.mzv.cz/krajane

Případné návštěvy si předem telefonicky domluvte (telefon 224 183 162). Sídlíme na adrese: MZV ČR, Hradčanské nám. 5, Praha 1 /budova Toskánského paláce/.

Adresa pro poštovní styk:

MZV ČR

SEP (pro ZKZ)

Loretánské nám. 5

118 00 Praha 1

Česká republika

Příloha D: Žádost o změnu jména nebo příjmení (zletilí)

Žádám o povolení změny svého jména – příjmení*

jméno (popř. jména) a příjmení

.....,

rodné příjmení

.....,

rodné číslo

státní občanství.....,

datum a místo narození

.....,

poslední trvalé bydliště v České republice

.....

adresa, kam má být doručeno rozhodnutí o žádosti

.....

doklad totožnosti OP, CD č. vydán kým

dne

na nové jméno – příjmení*

Odůvodnění žádosti: (v případě nedostatku místa pokračujte na druhé straně)

..... vlastnoruční podpis

Totožnost žadatele ověřil

.....

(jméno, funkce a podpis pracovníka a kulaté razítko ZÚ)

Příloha E: Diplom o absolvování odborné školy

REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

MINISTERUL MINELOR, PETROLULUI ȘI GEOLOGIEI

Viza [redacted]
Nr. [redacted]

Loc pentru
timbru sec

DIPLOMA
DE ABSOLVIRE A ȘCOLII PROFESIONALE

SERIA F Nr. [redacted]

[redacted], născut în anul 1954, luna [redacted],
ziua [redacted], în localitatea ROVENȘCA, județul CARAȘ-SEVERIN,
fiul lui [redacted] și al [redacted], a absolvit ȘCOALA PROFESIONALĂ
din localitatea ANINA,
județul CARAȘ-SEVERIN, cu durata de ~~3~~ ani, și a promovat examenul
de absolvire în sesiunea Iunie /1972 cu media ⁵⁰ (cine 50) fiind declarat
MUNCITOR CALIFICAT în meseria LĂCĂȚUS DE MINĂ.

DIRECTORUL ȘCOLII [redacted]
SECRETAR [redacted]

Semnătura titular [redacted]

Nr. [redacted]

Data eliberării: anul 1972, luna DECEMBRIE, ziua 13

M
87

M
87

Příloha F: Český překlad diplomu o absolvování odborné školy

Překlad z jazyka rumunského do jazyka českého

Fotografie držitele
Kulaté razítko a textem:
Rumunská socialistická republika
Ministerstvo pro důlní, ropné a geologické hospodářství
Důlní odborná škola Anina, Župa Caraș-Severin, Státní znak RSR

Ořadobný blanket
Státní znak Rumunské socialistické republiky

Schváleno: (podpis nečitelný)
Čís. [redacted]
Místo pro suché razítko:
(text nečitelný)

RUMUNSKÁ SOCIALISTICKÁ REPUBLIKA
MINISTERSTVO PRO DŮLNÍ, ROPNÉ A GEOLOGICKÉ HOSPODÁŘSTVÍ

DIPLOM
OBSOLVOVÁNÍ ODBORNÉ ŠKOLY
Série F Čís. [redacted]

[redacted], narozen v roce 1954, měsíc [redacted], den [redacted], v obci RAVENSCA, župa CARAȘ-SEVERIN, syn [redacted] a [redacted], absolvoval ODBORNOU ŠKOLU v obci ANINA, župa CARAȘ-SEVERIN, doba studii 3 (tři) roky, uspěl při závěrečné zkoušce v období ČERVEN/1972 s průměrnou známkou 6,50 (šest 50), a byla mu přiznána DÉLNICKÁ KVALIFIKACE v povolání DŮLNÍ ZÁMEČNÍK.

ŘEDITEL
(podpis nečitelný)

TAJEMNÍK
(podpis nečitelný)

Podpis držitele: [redacted]

Kulaté razítko s textem: Rumunská socialistická republika, Ministerstvo pro důlní, ropné a geologické hospodářství, Důlní odborná škola Anina, Župa Caraș-Severin, Státní znak RSR
Čís. 826/1972
Datum vystavení: rok 1972, měsíc PROSINEC, den 13.

Jako tlumočnick jazyka rumunského jmenovaný rozhodnutím Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 29.04.2003, čís.Spr.5693/2002, prohlašuji, že překlad tohoto dokladu souhlasí s textem přiložené listiny. Tlumočnický úkon je zapsán v deníku tlumočnicka pod poř.č. 20-1-2010

V Pilníkově dne 18. 9. 2010

Podpis tlumočnicka a otisk kulatého razítka.
Mgr. František Subert
Trutnovská 365
542 42 Pilníkov

Příloha G: Potvrzení o absolvování školního vyučování v českém jazyce

ROMÂNIA
MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE
Școala gimnazială Șopotu Nou – comuna Șopotu Nou
JUDEȚUL CARAȘ-SEVERIN

Tel./Fax: [REDACTED] Nr. [REDACTED]
CIF: [REDACTED]

ADEVERINȚĂ

Se adeverește prin prezenta că dl. [REDACTED], născut în data de [REDACTED] 1954 în localitatea Ravensca, jud. Caraș-Severin, CNP [REDACTED], fiul lui [REDACTED] și [REDACTED], a frecventat clasele I-IV la Școala generală Ravensca, comuna Șopotu Nou, în perioada 1961-1965, iar predarea s-a făcut în Limba cehă, conform Planului-cadru de școlarizare.

Eliberăm prezenta adeverință la cererea susnumitului.

Prof. **DIRECTOR,** [REDACTED] Prof. **SECRETAR,** [REDACTED]

Příloha H: Český překlad potvrzení o absolvování školního vyučování v českém jazyce

preklad z rumunštiny

Rumunsko
Ministerstvo národního vzdělávání
Základní škola Șopotu Nou – obec Șopotu Nou
Župa Caraș – Severin

Číslo: [REDACTED]

POTVRZENÍ

Tímto potvrzujeme, že pan [REDACTED] narozen [REDACTED] 1954 v lokalitě Ravensca, župa Caraș – Severin, držitel osobního čísla [REDACTED] syn [REDACTED] a [REDACTED] navštěvoval Základní školu s třídami I – IV v Ravensca, obec Șopotu Nou v období 1961 – 1965, vyučování bylo prováděno v jazyce českém dle Rámcového vzdělávacího plánu. Vystavujeme toto potvrzení na žádost jmenovaného.

Ředitel: Prof. [REDACTED], podpis nečitelný, sekretář: Prof. [REDACTED] podpis nečitelný.

Jako tlumočnick jazyka rumunského jmenovaný rozhodnutím Krajského soudu v Plzni 16. 10. 1997 pod číslem Spr [REDACTED] prohlašuji, že jsem provedl překlad tohoto potvrzení. Překlad souhlasí s textem v rumunštině a je zapsán v deníku pod číslem [REDACTED]

13. 11. 2017

ajm